

Møte mandag den 22. mai kl. 12

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 74):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Petter Løvik, Bent Høie og Ivar Kristiansen om evaluering av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag, og opphevelse av båndlegging av tidligere midlertidige sikringssoner for oppdrett av laksefisk (Innst. S. nr. 146 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:16 (2005-2006))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Per-Willy Amundsen, Torbjørn Andersen, Ib Thomsen og Tord Lien om lokal forvaltning av arealer i strandsonen og andre områder (Innst. S. nr. 151 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:58 (2005-2006))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tilleggsbevilgning i 2006 til arbeidet med verdikjeder for CO₂ og etablering av et renseanlegg i tilknytning til gasskraftverket på Kårstø (Innst. S. nr. 149 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 50 (2005-2006))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Børge Brende, Line Henriette Holten Hjemdahl og Gunnar Kvasheim om et felles norsk-svensk marked for grønne sertifikater for fornybar elektrisitet (Innst. S. nr. 147 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:21 (2005-2006))
5. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om å innføre fritt skolevalg for alle elever i videregående skole (Innst. S. nr. 141 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:41 (2005-2006))
6. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Arne Sortevik, Robert Eriksson, Harald T. Nesvik og Åge Starheim om å finansiere tilbygg ved Hopen videregående skole i Revidert nasjonalbudsjett (Innst. S. nr. 156 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:55 (2005-2006))
7. Interpellasjon fra representanten Ine Marie Eriksen til kunnskapsministeren:

«Vi har igjen fått en debatt i mediene om konsekvensene av integrering av elever med særskilte behov i nærmiljøskolen. Også disse elevene har krav på et undervisningstilbud tilpasset egne evner og forutsetninger. Norsk skole bruker – og skal bruke – store ressurser på slike tilbud, men elevenes utbytte av undervisningen er ofte lite i forhold til de ressurser som settes inn. I de fleste tilfeller er integrering i «ordinær skole» det beste tilbudet for eleven, men vi ser også at integreringen kan føre til at elever ikke får fullgod oppfølging.

Hvordan vil statsråden sikre at hensynet til den enkelte elev med særskilte behov blir tilstrekkelig ivarettet også i de tilfellene der integrering i «ordinær skole» åpenbart er en uheldig løsning?»

8. Interpellasjon fra representanten Lena Jensen til kunnskapsministeren:

«Forskning viser at skolen viderefører og forsterker de sosiale forskjellene i samfunnet. Barnets skoleprestasjoner og generelle fremgang er knyttet til hvorvidt foreldrene opptrer støttende og lojalt overfor skolen eller ikke. Vi vet at foreldrenes tro på egen rolle og egen påvirkningsmulighet er viktig i forhold til barnas utvikling, både sosialt og faglig i skolen. Forskning viser at det ofte er de mest ressurssterke foreldre som dominerer samarbeidet med skolen. Undersøkelser viser også at det er lite kompetanse blant lærere på hjem-skole-samarbeid. En lærer kan ikke lykkes i sitt arbeid dersom foreldrene signaliserer at skolen ikke er viktig, eller at skolen ikke er god. Foreldrene er en viktig ressurs for sine barn, og de må på best mulig måte støttes og suppleres i sitt daglige arbeid med barna.

Hva vil statsråden gjøre for å styrke samarbeidet mellom hjem og skole?»

9. Referat

Presidenten: Representantene André Oktay Dahl, Thore A. Nistad, Espen Johnsen, Finn Martin Vallersnes, Magnhild Meltveit Kleppa, Ingrid Heggø, Lars Peder Brekk og Ingvid Vaggen Malvik, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- Fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen foreligger søknad undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant Svein Roald Hansen. Søknaden gjelder deltakelse på møte i Tromsø i tiden fra og med 22. mai til og med 24. mai for representantene Marianne Aasen Agdestein, Laila Dåvøy, Steinar Gullvåg, Gjermund Hagesæter, Svein Roald Hansen og Tove Karoline Knutsen
- Fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om fødselspermisjon for representanten Lena Jensen fra og med 23. mai og ut Stortingets vårsesjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus fylke: Gorm Kjærnlid
 For Hordaland fylke: Georg Indrevik og Knut Arild Hareide
 For Troms fylke: Ole-Anton Teigen og Knut Werner Hansen
 For Vestfold fylke: Silvia Kristoffersen Kosmo
 For Østfold fylke: Thor Erik Forsberg
3. Knut Werner Hansen innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten Tove Karoline Knutsen.

Presidenten: Gorm Kjernli, Georg Indrevik, Knut Arild Hareide, Knut Werner Hansen, Silvia Kristoffersen Kosmo og Thor Erik Forsberg er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges tre settepresidenter for Stortingets møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Hans Frode Kielland Asmyhr, Kenneth Svendsen og Per Ove Width. – Andre forslag foreligger ikke, og Hans Frode Kielland Asmyhr, Kenneth Svendsen og Per Ove Width anses enstemmig valgt som settepresidenter for inneværende ukens møter.

Representanten Hans Olav Syversen vil fremsette et privat forslag.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:03:34]: På vegne av May-Helen Molvær Grimstad og meg selv har jeg gledet av å framsette et privat forslag om styrket erstatningsrettlig vern mot helseplager og helseskader som er forårsaket av forbruksvarer.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Petter Løvik, Bent Høie og Ivar Kristiansen om evaluering av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag, og opphevelse av båndlegging av tidligere midlertidige sikringssoner for oppdrett av laksefisk (Innst. S. nr. 146 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:16 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tord Lien (FrP) [12:05:34] (ordfører for saken): Den saken vi har til behandling i dag, er på bakgrunn av et Dokument nr. 8-forslag som er fremmet av Høyre. Bakgrunnen for forslaget er vern av norske elver og fjorder for å ivareta villaksen og et ønske om å myke opp og evaluere dette vernet før en eventuell utvidelse.

De aller fleste vernede fjordområdene har vært vernet siden 1989. Da innførte regjeringen midlertidige sikringssoner for laksefisk. Noen av de vernede elvene har vært vernet lenger gjennom andre typer vassdragsvern, mens

noen ble vernet for første gang gjennom Stortingets behandling av St.prp. nr. 79 for 2001-2002.

Bakgrunnen for etableringen av midlertidige sikringssoner for laks i 1989 var bl.a. en frykt for at lakseparasitten Gyrodactylus salaris skulle spre seg fra elv til elv via oppdrettsfisk i fjorden. I dag vet vi at gyro ikke spres via saltvann.

I dag peker Direktoratet for naturforvaltning på at havbruk er en trussel mot enkelte laksestammer på bakgrunn av to faktorer: rømming og spredning av lakselus. Rømming har vært et stort problem de siste årene. Riktignok rømmer en stadig lavere andel av fisken som produseres, men på grunn av produksjonsøkningen har ikke de totale rømmingstallene gått ned noe særlig. Det er imidlertid grunn til å peke på at det ikke er noe som tyder på at vern av fjordene fører til færre rømminger, snarere tvert imot. Et godt eksempel er stormen «Narve», som herjet langs norskekysten i januar i år. Stormen medførte at mer enn 400 000 laks og regnbueørret rømte fra sine anlegg – alle fra lokaliteter langs kysten, ingen fra inne i fjordene.

Likeens er det viktig å peke på at lakselus på laks er helt naturlig. Men når konsentrasjonen på utvandrende smolt blir for stor, vil den få redusert sjanse til å overleve. Men så er det slik at smolten forlater elvene samtidig med vårløsningen og når vannføringen i elvene er på sitt største. Dette gjør at saltinnholdet i mange av de vernede og planlagt vernede fjordene på dette tidspunktet av året er så lavt at lusa rett og slett dør – og det er praktisk talt ikke lakselus i merdene.

Det er videre grunn til å peke på at oppdrettsnæringen jobber seriøst med både rømmingsproblematikk og lakselus, og oppnår gode resultater på begge disse områdene. Jeg viser bl.a. til flertallets innstilling til budsjettet for 2006.

Så må jeg si litt om elvene. I mange kommuner var det på 1990-tallet og fram til vedtaket i 2002 stort flertall for vern. Disse kommunene anså villaksen som en viktigere ressurs enn elektrisk kraft. Nå opplever de samme kommunene at de ikke får lov til å gjennomføre tiltak for å fremme fisket i egen elv, fordi den er vernet. De får ikke lov til å bygge småkraftverk i sidevassdragene – de ikke-lakseførende delene av elven. Er dette fornuftig og i tråd med vernegrunnlaget? Jeg tror ikke det. Det jeg vet, er at en evaluering kunne ha gitt svar på det.

Norsk havbruksnæring er i vekst. Det produseres stadig mer fisk til høyere lønnsomhet. Samtidig er det en næring som i sin natur er distriktsvennlig. Det går ikke an å sentralisere en merd. Skal næringen kunne fortsette å vokse som en lønnsom distriktsnæring, må den ha plass å vokse på. Gode lokaliteter er den viktigste faktoren for å sikre videre vekst og lønnsomhet. Mange av de beste lokalitetene ligger inne i fjordene, beskyttet mot vær og vind, og med høyt ferskvannsinhold i vannet.

Men det ser ikke ut som om dagens votering kommer til å bidra til bedre vilkår for næringen. Det mest skremmende ved flertallsinnstillingen er at det påstås at norsk villaks er truet av utryddelse, noe som overhodet ikke stemmer. 252 laksestammer er av Direktoratet for natur-

forvaltning vurdert som livskraftige og ikke truede. Med en slik manglende felles oppfatning av virkeligheten er det vanskelig å ha en fornuftig debatt om temaet.

Flertallet vil ikke ha noen evaluering av vernet før det utvides. Det er ikke gått lang nok tid, hevdes det. Jeg tror at de som har drevet med havbruk i forbindelse med og i laksefjorder i 16 år, synes at det er lang nok tid.

Flertallet vil ikke oppheve de midlertidige sikringssonene i dag, til tross for at Regjeringen har sagt at det skal skje til høsten.

Flertallet vil heller ikke engang vurdere å tillate oppdrett av regnbueørret i de vernede områdene, til tross for at Rieber-Mohn-utvalget la til grunn at det var oppdrett av laks som var problemet, ikke ørret.

Det kan tyde på at suksesskriteriene i denne regjeringens miljøpolitikk, som hos så mange regjeringer før dessverre, er å få vernet flest mulig kvadratkilometer, uansett hvor nyttig vernet er for formålet.

Eva M. Nielsen (A) [12:10:52]: Det er verdt å merke seg hvem som er forslagsstiller bak dette Dokument nr. 8-forslaget, nemlig Høyre, med bl.a. Ivar Kristiansen, medlem av energi- og miljøkomiteen. Naturlig nok har Høyre unngått at Børge Brende – tidligere miljøvernminister Børge Brende – står som forslagsstiller. Det ville vel blitt litt for pinlig. Og hvorfor? Jo, for det var Børge Brende som i forrige periode i egenskap av miljøvernminister la fram en proposisjon om opprettelse av laksefjorder og -vassdrag.

I forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 134 – St.prp. nr. 79 for 2001-2002 om laksefjorder – sa Høyre bl.a.:

«Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet foreslår at de midlertidige sikringssoner som begrep nå avvikes, dog slik at nye laksekonsesjoner ikke tildeles innenfor disse områder» – og legg merke til dette – «før Stortinget har ferdigbehandlet forslag til supplering og ferdigstillelse av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.»

Det må være betimelig å spørre hvorfor Høyre og Børge Brende har snudd 180 grader i denne saken. Under stortingsbehandlingen av nasjonale laksefjorder fremmet Høyre forslag om at intet skulle endres før ferdigstillelsen var behandlet. I dag tar Høyre opp forslag som krever at ferdigstillelse ikke trenger å være ferdigbehandlet i Stortinget før endringer iverksettes.

I 2003 krevde Høyre derimot at de midlertidige sikringssonene måtte opprettholdes inntil supplering og ferdigstillelse av ordningen var ferdigbehandlet. Dette framkommer endatil i et eget forslag som flertallet i Stortinget fremmet under behandlingen. Flertallet bestod, som man vet, av regjeringspartiene og Arbeiderpartiet.

Vi konstaterer at tidligere miljøvernminister Børge Brende har tapt denne saken i eget parti. Det er trist. Arbeiderpartiet står derimot fast ved det kompromisset vi inngikk med Bondevik II-regjeringa. Arbeiderpartiet står fast ved at ordningen med laksefjorder og laksevassdrag skal ferdigstilles i tråd med Stortingets vedtak av 25. februar 2003.

Det er gledelig at også Kristelig Folkeparti og Venstre er troverdige i dette spørsmålet og står fast ved de beslutninger som ligger i laksekompromisset.

Det er i grunnen oppsiktsvekkende at Høyre fremmer dette Dokument nr. 8-forslaget, sett i lys av at Regjeringa har sagt at den vil legge fram en proposisjon om ferdigstillelse i løpet av inneværende år. Statsråd Bjørnøy har gjort det klart at Regjeringa vil legge fram denne proposisjonen til høsten.

Så man kan bare spekulere på hvorfor det haster slik for Høyre med å fremme Fremskrittspartiets gamle forslag fra behandlingen av St.prp. nr. 79 om nasjonale laksevassdrag. Og man kan selvsagt også spekulere på hvorfor det nå er så viktig for Høyre å fremme et Dokument nr. 8-forslag med forslag som partiet ved forrige korsvei stemte imot.

Man trenger ikke å lete lenge i dette hus før man finner dem som antyder at nå har Høyre kastet prinsippene på båten. For Høyre er det blitt viktigere å logre for Siv Jensen. Og i denne saken svinser Høyre etter Fremskrittspartiet som en lykkelig valp. Er det konkurransen fra Fremskrittspartiet som har fått Høyre til å gå populismens brede vei?

Til slutt: Arbeiderpartiet vil, sammen med SV, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, avvise forslaget under henvisning til at Stortinget har vedtatt at disse problemstillingene skal behandles når proposisjonen om ferdigstillelse av laksefjorder og laksevassdrag fremmes. Vi ser fram til en realdebatt i denne sal når den bebudede proposisjonen legges fram høsten 2006.

Ivar Kristiansen (H) [12:15:13]: I likhet med Arbeiderpartiets taler i denne sak har også jeg tenkt å snakke om Høyres politikk – i en sak som er svært viktig for Kyst-Norge, for norsk fiskerinæring og for folk som er opptatt av hvordan vi skal overleve med hensyn til bosetting og utvikling langs kysten: Hvordan skal vi få til vekst og utvikling – og særlig ved å ta i bruk de muligheter som norsk oppdrettsnæring, som faktisk er suverent best i verden, har de beste forutsetninger for å kunne utvikle – i en sunn, positiv fremtid? Det er vi opptatt av.

Høyre vedstår seg selvfølgelig det som vi har vært med på å utvikle fra år 2003, men jeg tror vi gjør stor skade ved å gjøre som man nå gjør i Arbeiderpartiet: velger å lukke øynene og ørene for at det har vært en utvikling fra 2003. Det daværende statsråd Børge Brende la opp til, var nemlig å prøve å skaffe dokumentasjon, skaffe kunnskap, som kunne anvendes i disse spørsmålene, når man eventuelt skulle ta fatt på en runde to.

Det som er klart nå, og som alle i Høyre er unisont enige om, er at vi ikke har den tilstrekkelige kunnskap, den dokumentasjon, som skulle ha gitt oss et grunnlag for nå å sette i gang et omfattende vern av nye norske fjordarmer og vassdrag, elver, som faktisk i verdensmålestokk er de absolutt mest velegnede for å drive oppdrett av laks i. Derfor er det veldig skuffende å se at man fra regjeringshold, og ikke minst nå fra Arbeiderpartiet, velger å snakke om noe helt annet enn det saken gjelder. Jeg tror vi gjør en stor feil hvis vi lukker øynene for at det ikke er utfordrin-

ger når det gjelder å sikre villaksens fremtidige eksistens. Men også her er vi nødt til å skaffe oss dokumentasjon, ta oss bryderiet med å evaluere den runden vi har vært igjenom, og som faktisk er ganske omfattende, før vi setter i verk en ny, omfattende runde. For øvrig tillater jeg meg å ta opp forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre som er gjengitt i innstillingen. Ellers må jeg bare få lov til å si at jeg slutter meg fullt og helt til saksordføreren utmerkede fremlegg.

Norsk oppdrettsnæring har jo vokst frem nesten på tross av forskere. Den er stampet frem – småoppdrettere langs kysten har slåss denne næringen frem. Og man har møtt utfordringer, man har møtt motstand – ikke bare nasjonalt, men enda mer i markedet. Om man ser bare 35 år tilbake i tiden, produserte man 100 tonn oppdrettslaks i Norge, til en verdi av 7 mill. kr. I 2005 produserte vi 600 000 tonn, med en eksportverdi på 14 milliarder kr. Og vi har et potensial hvor det nesten bare er fantasien som kan sette grenser.

Vi må ikke ødelegge mulighetene for denne næringen. Vi kan ikke la jegere og fiskere, Bellona eller andre få lov til å sette dagsordenen for hvordan denne næringen skal få utvikle seg. Vi må i hvert fall ta oss det bryderiet, før man setter stengsler for hvordan denne næringen skal utvikle seg i Kyst-Norge, at vi skaffer dokumentasjon og belegg.

Heldigvis har vi folk, i dette tilfellet fra Ås-miljøet, som helt klart slår fast at oppdrettslaksen ikke er noen trussel mot villaksstammen. Hadde den vært den trusselen som enkelte udokumenterbare påstander sier, hadde faktisk oppdrettslaksen overtatt alle gener i norske elver. Det har den altså ikke gjort. Men jeg tror at vi samtidig vil stå oss på å være ærlige i disse spørsmålene: Vi har utfordringer en masse når det gjelder rømming, og når det gjelder lusproblematikken, som saksordføreren var inne på. Men da må det være vilje til ikke å drive en skyttergravspolitik, som jeg har inntrykk av at man gjør i disse spørsmålene. Da får aktørene som er opptatt både av laksenæringen i Norge og – like mye – av villaksstammen, sette seg ned og snakke sammen før vi foretar ytterligere og mer brutale vern, før man i det hele tatt har vært i stand til å legge frem en form for dokumentasjon som skulle tilsi at det i dag er nødvendig å gå til ytterligere og radikale inngrep i næringens muligheter for utvikling.

Derfor er mitt budskap: Anvend en av fjellvettreglene når det er behov for å anvende den; den pleier ofte ellers i all slags vær å være fornuftig å dra frem når det er behov for det.

Presidenten: Representanten Ivar Kristiansen har tatt opp de forslag som han refererte til.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF)[12:20:50]: Vern av den atlantiske villaksstammen har vært en viktig miljøsak de siste årene. Det er viktig å bevare denne laksestammen av flere grunner. Det gjelder vår forpliktelse til å bevare det biologiske mangfoldet, det er muligheten for tilgang på genetisk materiale for oppdrettsnæringen, det er utsiktene for et godt rekreasjonsfiske og derigjen-

nom hensynet til en stadig viktigere distriktsnæring – turismen.

Norge er så heldig å ha en unik forekomst av villaks, med stor artsrikdom, og vårt land er et kjerneområde for villaksen. Det er derfor stor enighet om å ta vare på og forvalte villaksen på en god og langsiktig måte. Dette var da også bakgrunnen for at Stortinget i 2003 vedtok å verne 37 vassdrag som laksevassdrag og 21 fjorder som laksefjorder. Samtidig la Kristelig Folkeparti og resten av Stortinget til grunn at det skulle opprettes ca. 50 nasjonale laksevassdrag med tilhørende laksefjorder. Vi venter nå på at Regjeringen skal komme til Stortinget med en liste over nye laksevassdrag og laksefjorder – en sak som Regjeringen har bebudet i løpet av dette året. Kristelig Folkeparti føler derfor at dagens debatt er noe prematur, og forårsaket av visse partiers markeringsbehov for å varsle nye standpunkt i forhold til det man kanskje har stått for tidligere.

Trusselen mot villaksstammen er sammensatt. De viktigste elementene er angrepene av Gyrodactylus salaris, rømt oppdrettslaks, lakselus, forurensning og inngrep i vassdrag. Kristelig Folkeparti er tilfreds med at departementet nå arbeider med å møte disse truslene på en konstruktiv måte i samarbeid med næringer, lokalsamfunn, oppdrettsnæringen og dens organisasjoner.

I dagens innstilling fremmer Høyre og Fremskrittspartiet flere forslag som Kristelig Folkeparti mener hører hjemme i arbeidet med den bebudede saken fra Regjeringen. Stortinget bad i 2003 om en evaluering av tiltakene med laksefjorder og laksevassdrag, og jeg antar at departementet er i gang med følgeforskningen som kan danne grunnlag for en evaluering. Men å kreve en behandling av evalueringen før en ny utvidelse, ja det viser kanskje at Høyre ikke helt står på det som regjeringen Bondevik var enige om.

For oss i Kristelig Folkeparti er en bærekraftig miljøpolitikk viktig. Målet må være at vi verner det biologiske mangfoldet. Dette er vår bunnplanke. Å evaluere effekten av et tiltak må nødvendigvis kreve noe tid. Og da å kreve stopp i en godt begrunnet utvidelse er i realiteten å si stopp til mer vern.

Når det gjelder båndlegging av midlertidige sikringssoner for laksefiske, mener Kristelig Folkeparti at statsråden i sitt brev til komiteen av 24. april d.å. er prisverdig tydelig. Kristelig Folkeparti legger derfor til grunn at Regjeringen opphever de midlertidige sikringssonene i laksefjorder vedtatt vernet i 2003, og at andre midlertidige sikringssoner oppheves dersom de ikke foreslås vernet i den varslede proposisjonen, som kommer i løpet av dette året. Det er også grunn til å vurdere om oppdrettsanlegg for andre fiskeslag enn laks skal omfattes av vernet i laksefjordene. Dette håper jeg statsråden ser nærmere på når Regjeringen arbeider videre med dette spørsmålet.

De forslag Høyre og Fremskrittspartiet i dag fremmer, føler Kristelig Folkeparti naturlig hører hjemme i debatten som kommer om et utvidet vern av laksefjorder.

Vi er ikke innstilt på en skyttergravsdebatt, slik noen har antydnet. Kristelig Folkeparti ser fram til den debatten vi skal ha om ett års tid. På denne bakgrunn mener Kriste-

lig Folkeparti dokumentet bør legges ved protokollen, og jeg tar opp forslaget om dette i innstillingen.

Presidenten: Representanten Line Henriette Holten Hjemdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Gunnar Kvasheim (V) [12:25:21] (komiteens leder): Venstre slutter seg til flertallet i denne sak og den grunnleggende flertallet har gitt i innstillingen. Jeg vil likevel komme med noen korte merknader på vegne av Venstre.

Bondevik II-regjeringen la fram forslag for Stortinget og fikk vedtatt et opplegg for 37 nasjonale laksevassdrag og 21 laksefjorder. Det ble fra forrige regjerings side lagt til grunn at en skulle følge dette opp med ytterligere forslag, slik at en fikk 50 nasjonale laksevassdrag med tilhørende laksefjorder. Venstre er tilfreds med at den nye regjeringen følger dette opp og bebuder forslag i henhold til dette til høsten.

Det er rett at det er kommet noe ny kunnskap, og det er rett at det er de som hevder at effekten av de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene har uteblitt. De er det verdt å lytte til, og det er viktig å evaluere effekten. Men en slik evaluering må bygge på kunnskap og overvåkning over tid. Venstre mener det ikke er grunnlag for å si stopp nå og gå inn på en annen politisk kurs enn forrige regjering hadde, og som dagens regjering sier en vil følge opp.

Venstre vil gjennomgå etablert vern, slik at det oppdateres mot ny kunnskap. Vi vil ha en evaluering i denne stortingsperioden, og mener det er et for langsiktig perspektiv som trekkes opp fra Regjeringen når en viser til at det er satt i gang overvåkningsprogram med sikte på å få erfaringer i et tiårsperspektiv. Vi ønsker når denne saken kommer til Stortinget igjen, å få lagt inn en plan for evaluering som en del av vedtak om flere laksevassdrag og laksefjorder.

Venstre er også opptatt av at det blir forsket så mye på dette området at de vedtakene vi gjør, baserer seg på best mulig kunnskap. Og vi mener at en referansefjord kan være et godt redskap for å få ny kunnskap. I vårt valgprogram har vi gått inn for at Førdefjorden i Sogn og Fjordane skal bli en nasjonal referansefjord, og vi kommer til å fremme forslag i samsvar med dette når Regjeringen kommer med sitt opplegg. Jeg ønsker allerede nå å utfordre Regjeringen til å fremme forslag om en referansefjord som kan bidra til å dempe de konfliktene det er rundt dette, som sikrer vern, samtidig som en baserer den på den best mulige kunnskap.

Statsråd Helen Bjørnøy [12:28:10]: Den nordatlantiske villaksressursen er redusert med mer enn 75 pst. siden 1970-tallet. Det er ingen tvil om at bestandene har gått kraftig tilbake også i Norge. Vi har likevel mange og livskraftige bestander, som faktisk tilsvarer om lag en tredjedel av all nordatlantisk villaks. Dette gir Norge et særlig internasjonalt ansvar med store krav til nasjonal oppfølging.

Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder innebærer at om lag tre fjerdedeler av Norges totale ressurser av atlantisk laks blir gitt særskilt beskyttelse i vassdrag og fjord-

områder. I et internasjonalt perspektiv betyr dette at nesten en tredjedel av den nordatlantiske villaksen blir gitt slik beskyttelse. Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder innebærer altså et betydelig løft for villaksen, både nasjonalt og internasjonalt.

Det finnes ingen enkelttiltak som kan sikre villaksen for fremtiden. Villaksens spesielle livssyklus gjør at den utsettes for en rekke trusler både i vassdragene, i kystområdene og i havområdene. Disse truslene spenner fra fysiske inngrep til forurensninger, parasitter, rømt oppdrettslaks og ulovlig fiske. Dette betyr at villaksen bare kan sikres gjennom en sterk og helhetlig bevaringspolitikk, der flere ulike myndigheter og næringer gjør en innsats.

Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er et nødvendig, men ikke tilstrekkelig tiltak for villaksen. I tillegg til å ferdigstille denne ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder vil Regjeringen også styrke vernet av villaksen på andre områder. Vi ønsker økt satsing på bekjempelse av *Gyrodactylus salaris*, skjerpede tiltak mot rømt oppdrettslaks og bevaring av villaksens leveområder. Dette peker seg ut som særlig viktige satsingsområder. I den varslede stortingsproposisjonen om villaksen vil vi både legge fram et konkret forslag til nye nasjonale laksevassdrag og laksefjorder og også presentere Regjeringens samlede politikk for vern av villaksen.

Det foreliggende Dokument nr. 8-forslaget gjenspeiler en debatt i ulike miljøer om effekten av de nasjonale laksefjordene. Fra forskningshold har det bl.a. vært uttalt at laksefjordene må være store og helst oppdrettsfrie dersom de skal gi tilstrekkelig effekt. Oppdrettsnæringen har også hevdet at tiltaket ikke gir tilstrekkelig effekt i forhold til problemer med rømt oppdrettslaks og lakselus.

Det har hele tiden vært lagt til grunn at problemer med rømninger, fiskesykdommer og parasitter primært må løses gjennom spesifikke tiltak. Med de problemene vi i dag har på disse områdene, vil det imidlertid ikke være forsvarlig å øke omfanget av lakseoppdrett i de fjordområdene som er viktigst for villaksen. Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er dessuten et helhetlig grep som skal gi de viktigste laksebestandene en ekstra forsikring og beskyttelse både i vassdragene og i de tilhørende fjordområdene.

Det hører også med i denne diskusjonen at Stortinget – i tråd med forslag fra Bondevik II-regjeringen – forutsette at ordningen skal evalueres senest ti år etter ferdigstillingen, da det behandles saken i 2003. En slik evaluering må bygge på kunnskap over tid, og det er derfor igangsatt et bredt anlagt program, som varer over ti år, for overvåking av ordningen. Jeg kan også forsikre representanten fra Venstre om at vi ønsker å ta med hans forslag i den videre vurderingen.

Når det gjelder Kristelig Folkepartis forslag om å oppheve den midlertidige sikringssonen, vil jeg bekrefte at det skal vi også vurdere i forbindelse med det arbeidet som vi nå gjør.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [12:33:44]: Jeg skal først få lov til å si at jeg opplever ikke at dette handler om ikke å tillate ny aktivitet i fjordene som blir vernet. Det handler faktisk i mye større grad om at vern fører til at næringen dør ut i de fjordene det er snakk om. Hvor mange oppdrettsanlegg ser i dag ut som de gjorde for 15 år siden? Det er bare et spørsmål om tid før næringen dør ut i de fjordene som blir vernet.

Men så sier statsråden at de nordatlantiske villaksbestandene er redusert. Ja, det stemmer, både i Nord-Amerika, i Skottland – De britiske øyer – har bestanden gått tilbake. Men statsråden sier også at bestandene og stammene av villaks har gått kraftig tilbake i Norge. Dette er tall jeg ikke har sett, og jeg kunne ønske at statsråden kvantifiserer antallet stammer som har gått tilbake, og ikke minst oppgir kilden, slik at saksordføreren også får satt seg inn i disse tallene.

Statsråd Helen Bjørnøy [12:34:44]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke har med meg de kildene hit, men dette lover jeg at representanten skal få tilsendt så fort som mulig. Det er viktig for oss å se at anliggendet om nasjonale laksefjorder og laksevassdrag er en internasjonal forpliktelse, slik at vi også må se den norske stammen i sammenheng med den internasjonale stammen. Det er det som er viktig, synes jeg, at vi ser det i sammenheng.

Ivar Kristiansen (H) [12:35:28]: Statsråden lar det skinne gjennom at man er motivert for videre vern av vassdrag og fjorder ut fra det forhold at 75 pst. av den nordatlantiske laksestammen er blitt borte i løpet av noen år. Hvilke forskere og hvilke forskningsinstitusjoner er det som gir statsråden ryggdekning for mer enn å antyde at det er en nær sammenheng mellom oppdrett av norsk laks i norske fjorder og det forhold at den nordatlantiske villaksstammen er redusert så kraftig som statsråden viser til?

Statsråd Helen Bjørnøy [12:36:14]: Vi har i dag nok kunnskap til å si at graden av oppdrettsaktivitet har betydning for mengden rømt oppdrettslaks i elvene og også for forekomsten av f.eks. lakselus. Derfor er det altså en sammenheng mellom oppdrettsnæringen og villaksen. Vi har sagt at vi skal komme tilbake til Stortinget med en stortingsproposisjon, og den konkrete dokumentasjonen vil også komme fram der.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torny Pedersen (A) [12:37:20]: Norge har 5 700 mil med kyst. Da sier det seg selv at bruken av havet og havets ressurser er en vesentlig del av næringsutviklingen langs kysten. Norge har en unik forekomst av villaks, og den skal vi ta vare på, selv om flere faktorer truer enkelte av villaksstammene.

Det har vært fokusert på oppdrettsnæringen som en av trusselfaktorene. Men denne næringen er like avhengig av

et rent hav og godt miljø som villaksen er det. Som en lakseoppdretter sa: «God miljøpolitikk dreier seg om å sikre at verdiskapingen er biologisk bærende.» Det ansvaret hviler på næringen, og jeg har inntrykk av at de tar ansvar.

150 oppdrettsanlegg blir berørt etter siste forslag fra Direktoratet for naturforvaltning. Da må næringen bli tatt med på råd i den sluttfasen vi nå skal inn i. Distrikts-Norge trenger denne næringen. Den skaper arbeidsplasser og bosetting langs hele kysten.

Jeg er glad for at fiskeri- og kystministeren nå har besluttet å etablere en kommisjon for bl.a. å redusere rømming av oppdrettslaks, for rømmingstallene er for store.

Det er ikke alle oppdrettsanlegg som har like store problemer med rømming og lakselus. Skjerstadvfjorden i Nordland har ikke disse problemene, men allikevel er den foreslått vernet nå i siste runde. I 25 år har det vært drevet oppdrett i denne fjorden uten problemer med lus, sykdom eller rømming. Det er heller ikke påvist negative effekter for villaksen. Grunnen er at Skjerstadvfjorden har en formidabel vannutskifting gjennom verdens sterkeste malstrøm, Saltstraumen. I tillegg har fjorden store mengder brakkvann i vår- og sommerhalvåret, noe lakselusa ikke liker. Denne fjorden trenger en fornuftig vurdering.

Jeg ser ingen grunn til, gjennom et Dokument nr. 8-forslag, å fjerne det som ennå er sikringssonene fra 1989. Statsråden har varslet en sak til Stortinget i løpet av året om ferdigstillingen av laksevassdrag og -fjorder, og da skal alle forhold behandles.

Næringen har ventet lenge på ferdigstillingen som skulle komme i 2004–2005. Det greide ikke Bondevik-regjeringen å få til, og da kan vi ikke la næringen vente enda lenger på en evaluering. Næringen vil ha forutsigbarhet snarest mulig.

Bondevik-regjeringen ønsket i likhet med Stortinget å bruke inntil ti år på en evaluering. Den jobben har sittende regjering satt i gang. Høyre kunne ha gjort denne saken ferdig, hvis de mente det hastet slik, mens de satt i regjering. Derfor ser jeg ingen grunn til å forsere denne saken nå gjennom et privat forslag i Stortinget fra Høyre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2287)

S a k n r . 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Per-Willy Amundsen, Torbjørn Andersen, Ib Thomsen og Tord Lien om lokal forvaltning av arealer i strandsonen og andre områder (Innst. S. nr. 151 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:58 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på tallerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:41:57] (ordfører for saken): Alle skal ha mulighet til å ha friluftsliv som helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig. Kystområdene har stor verdi for friluftslivet og er samtidig under et utbyggingspress. Det er derfor viktig å øke allmennhetens tilgang til friluftsområdene generelt og strandområdene spesielt.

Tall fra kommunene gjennom KOSTRA sammen med beregninger fra Statistisk sentralbyrå viser at utbyggingen i strandsonen fortsetter – dette til tross for at plan- og bygningsloven har et generelt forbud mot bygging i 100-metersbeltet langs kysten. Nybygg og andre tiltak kan bare gjennomføres etter at man har fått dispensasjon, hvis ikke området er regulert til byggeformål. KOSTRA-rapporteringen fra 2004 viser at de fleste dispensasjonssøknadene innvilges, og mye tyder på at bygging i strandsonen vil fortsette. Det er bekymringsfullt at antallet dispensasjoner i 100-metersbeltet langs sjøen fortsatt er for høyt, særlig i pressområdene, som Sør-Norge og ved Oslofjorden. Vi ser også nå at presset har flyttet seg til Rogaland og Hordaland.

Det er også svært bekymringsfullt at det årlig forsvinner om lag 420 kulturminner, hovedsakelig på grunn av presset på strandsonen. Det er derfor viktig å følge denne utviklingen nøye framover, og at det kontinuerlig gjøres et arbeid for å sikre allemannsretten.

Noen av tiltakene som ble foreslått i forbindelse med St.meld. nr. 21 for 2004-2005, Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, for en mer offensiv og framtidrettet strandsoneforvaltning, er gjennomført. Nå må også de gjenstående tiltakene følges opp. I Soria Moria-erklæringen lover Regjeringen at den vil stanse nedbygging i strandsonen. Det er løfter som forplikter.

Det er en samlet komitee som understreker viktigheten av lokalt ansvar og selvstyre. Kommuner og lokalsamfunn har naturlig interesse av å sikre god tilgang til friluftsområder og strandsoner for sine innbyggere. Derfor må kommunepolitikere fortsatt ha mulighet til å gi dispensasjoner. Men dispensasjonene skal være unntaket mer enn regelen. Det er viktig at kommunene lager gode arealplaner som reflekterer en langsiktig tenkning om framtidige generasjoners tilgang til friluftsområder og strandsoner.

Ikke alle deler av landet vårt opplever like stort press når det gjelder bygging i strandsonen. I deler av landet der adgangen til strandsonen ikke er et knapphetsgode, kan man i tråd med plan- og bygningsloven åpne for en noe mer fleksibel praksis over en periode. Vi trenger en forvaltning av strandsonen som gir rom for utbygging og verdiskaping langs kysten, samtidig som vi sikrer ferdsele for allmennheten.

Det er kommunene som har ansvar for at kommunale planvedtak er i tråd med nasjonale retningslinjer. Innsi-

gelsesretten til Fylkesmannen og fylkekommunen skal sikre dette. Fylkeskommunen og Fylkesmannen har fagkompetanse på miljø og planlegging. Dette bidrar til at kommunale arealplaner forbedres. Samtidig har de et ansvar for at det ikke tillates bygging i strid med viktige regionale og nasjonale interesser. Ved å fremme innsigelser kan de ikke stoppe en plan, men sørge for at planen bringes videre til politisk behandling i Miljøverndepartementet dersom kommunen ikke tar hensyn til innsigelsen.

I statsrådets brev til komiteen opplyses det at de fleste saker i dag løses lokalt ved at kommunen og innsigelsesmyndighetene blir enige, og det er bra. Et flertall i komiteen vil derfor ikke innskrenke Fylkesmannens og fylkeskommunens adgang til å fremme innsigelser mot kommunale planvedtak som ikke er i samsvar med viktige nasjonale eller regionale interesser. Dette ville være uheldig også av rettsikkerhetshensyn, både for grunneiere og andre.

Planlovutvalget har fremmet forslag til nye planbestemmelser i plan- og bygningsloven. Komiteen venter å få seg forelagt denne saken senere i år.

Et flertall i komiteen anbefaler Stortinget at Dokument nr. 8:58 vedlegges protokollen.

Marianne Marthinsen (A) [12:47:06]: Først må jeg si at jeg støtter fullt og helt den utmerkede redegjørelsen som saksordføreren har kommet med.

Forvaltningen av strandsonen har vært gjenstand for debatt gjennom mange år, og for Arbeiderpartiet har det alltid vært av avgjørende betydning å sikre strandsonen mot privatisering og sørge for at den er tilgjengelig for allmennheten. Det handler i bunn og grunn om hvem som skal ha mulighet til å benytte noen av de mest verdifulle rekreasjonsområdene vi har, rekreasjonsområder som mange steder er under sterkt utbyggingspress.

Så er det naturligvis slik at jeg som kommer fra Oslo, og som ser områdene rundt Oslofjorden, opplever en helt annen virkelighet enn dem som bor f.eks. i kystsamfunn i Nord-Norge, og det er klart at praksis må avspeile det. Derfor har Regjeringen sagt, bl.a. i Soria Moria-erklæringen, at man vil legge opp til en sterkere geografisk differensiering i retningslinjene.

I Oslo har allmennheten en svært begrenset tilgang til sjøen. Alle som har prøvd å gå tur langs sjøen, vet det. En del steder er det nesten helt umulig å bevege seg uten å klatre over gjerder, det er skilt som sier «Privat område», og det er hytter og private brygger. Det er altså helt avgjørende at man klarer å hindre ytterligere nedbygging og privatisering av strandsonen i slike områder.

Så er det ikke slik pr. i dag at man ikke bygger i 100-metersonen i Norge. Det gjør man. Kommunene har reguleringsplaner, og det er opp til kommunene å regulere områder til byggeformål. Det er først og fremst dispensasjonene som utgjør et problem. Dispensasjoner har jo aldri vært gjennom en helhetlig demokratisk planprosess hvor det tas langsiktige hensyn. Dispensasjoner handler om å gå utenfor de planene som kommunene har lagt, og som saksordføreren helt korrekt påpekte, viser KOSTRA-tall veldig klart at de aller fleste dispensasjonssøknader blir

innvilget, også i pressorådene, og det er områder rundt Oslofjorden, på Sørlandet og faktisk etter hvert i Rogaland og Hordaland også.

Strandsoner som er bygd ned, er det vanskelig for allmennheten å vinne tilbake. Det er her snakk om at vi i stor stil bygger ned områder som er av stor verdi, også for dem som kommer etter oss. Det skjer i stor grad gjennom dispensasjoner, uten at det ligger skikkelige planprosesser bak, og til tross for et generelt byggeforbud i 100-meter-sonen. Og det er et byggeforbud som jeg oppfatter at det er stor enighet om. For dem som er opptatt av de demokratiske perspektivene i dette, er jeg ikke så sikker på at en slik type strandsoneforvaltning virker særlig demokratisk.

Det Arbeiderpartiet og resten av flertallet i komiteen mener, er at det må finnes mekanismer som sørger for at viktige nasjonale interesser ivaretas. Og fylkets og Fylkesmannens innsigelsesrett er en slik mekanisme. Fylket har fagkompetanse på miljø og planlegging. Det er ikke slik at deres innsigelser er basert på tilfældigheter og innfall, som man kan få inntrykk av at noen mener. Som saksordføreren også understrekte, er det ikke slik at fylket har noen mulighet til å stoppe en plan, men de har mulighet til å bringe den videre til behandling i Miljøverndepartementet.

Så kan jeg ikke dy meg for å komme med en kort betraktning rundt Fremskrittspartiets merknader om lokaldemokrati. De er altså bekymret for at en prosess som utvider lokaldemokratiet bit for bit, vil føre til synkende interesse for å delta i lokalpolitikken. Jeg må jo si at jeg synes det er litt underlig at det kommer fra et parti som ellers bruker mye tid og mye krefter på å argumentere for løsninger som vil tømme kommunene for viktige velferdsoppgaver.

Regjeringspartiene har satt allmennhetens tilgang til strand og sjø høyt på dagsordenen. Det handler ikke bare om en streng strandsoneforvaltning. Det innebærer også en rekke andre tiltak, slik som å gjeninnføre juridisk bistand til kommuner som trenger hjelp til å beskytte strandsonen sin, og om kjøp av attraktive strandområder til bruk for allmennheten, slik man har gjort det på Bygdøy.

Hvordan strandsonen forvaltes, gjenspeiler på mange måter hva slags samfunn vi vil ha. For oss i Arbeiderpartiet, og for resten av flertallet i komiteen, er det helt grunnleggende at strandsonen skal høre allmennheten til.

Torbjørn Andersen (FrP) [12:52:17]: Vi har lenge sett og ser stadig nye eksempler på at lokalpolitikere i alle partier er svært frustrert over Fylkesmannens inngripen i kommunale vedtak om arealdisponering i strandsonen. Mange lokalpolitikere føler at de er fratatt nesten all selvråderett i saker som har med forvaltning av strandsonen å gjøre. Man må kunne si at dagens rådende strandsonepolitikk er et meget sterkt anstøt mot det lokale selvstyret.

Fremskrittspartiet er, i motsetning til bl.a. regjeringspartiene, av den oppfatning at kommunene selv er de best egnede til å forvalte egen strandsoner. Det bør derfor etter vårt syn være opp til den enkelte kommune å fatte endelig vedtak i plan- og reguleringssaker, uten at overordnede

myndigheter skal kunne stoppe et kommunalt vedtak som er i tråd med gjeldende lover og forskrifter.

Kommunal selvråderett og kommunalt selvstyre er sentrale begrep i norsk forvaltning. Rent retorisk er det i alle partier stor forståelse for å styrke det kommunale selvstyret. Men når det kommer til stykket, er det ofte stor avstand mellom ord og handling. Et godt eksempel på manglende respekt for det kommunale selvstyret i praksis er nettopp arealforvaltning i strandsonen. Sentrale myndigheters iver er ofte stor etter å blande seg i kommunens saksbehandling vedrørende reguleringer og tiltak i 100-metersbeltet. Jeg har selv snakket med mang en frustrert kommunepolitiker som er opprørt over at Fylkesmannen stadig griper inn i kommunale avgjørelser og tillatelser til tiltak i 100-metersbeltet. Dette er et statlig overformynderi overfor kommunene som etter Fremskrittspartiets syn slett ikke er i tråd med det tverrpolitisk uttalte ønsket om økt og styrket kommunal selvråderett. Fremskrittspartiet har tillit til at den enkelte kystkommune selv har tilstrekkelig kompetanse og skjønn til å avgjøre hva som kan tillates og hva som ikke kan tillates av tiltak i 100-metersbeltet i strandsonen innenfor egne kommunegrenser. Det er egentlig merkelig at det ikke er større gehør for et slikt syn i denne sal når det gjelder lokaldemokratiet.

Den stadig mer restriktive strandsonepolitikken som føres i Norge, er etter mitt skjønn for lite nyansert, og den er for ensopret. For det er selvsagt fullt mulig å finne en fornuftig balanse mellom en fortsatt utbygging i 100-metersbeltet og hensynet til allmennhetens frie ferdsel. Hensynet til allmennhetens frie ferdsel og hensynet til den private eiendomsretten må selvsagt veies ekstra nøye opp mot hverandre i saker som gjelder tiltak i strandsonen. Nettopp i denne balansegangen mellom det private og det offentlige tror iallfall jeg at lokalkunnskap og lokal skjønnsutøvelse er av stor betydning og bør respekteres av overordnede myndighetsorganer.

Jeg bor selv på Sørlandet. Jeg har mye flott skjærgård, og jeg bruker skjærgården mye selv til både båtliv, hytteliv og rekreasjon. Men la det være sagt: Det finnes fortsatt en del områder også langs sørlandskysten hvor det er meningsløst ikke å tillate noen som helst utbygging framover, for det er en del områder som allmennheten aldri benytter, og som overhodet ikke er egnet for rekreasjon eller allmenn ferdsel. I mange slike områder langs kysten bør derfor et lokalt skjønn være avgjørende for hvordan arealene i strandsonen disponeres, og slett ikke rigide nasjonale bestemmelser.

Fremskrittspartiet har stor tillit til at lokal skjønnsutøvelse vedrørende strandsonepolitikken er det beste. Vi mener også at det er helt feil å si at det føres en liberal praksis med dispensasjoner i strandsonen, selv om tre av fire søknader om dispensasjon blir innvilget. Disse dispensasjonene gjelder i overveiende grad mindre tiltak i tilknytning til allerede eksisterende bygningsmasse i 100-metersbeltet. Det ville jo være helt meningsløst å føre en mer restriktiv dispensasjonspolitikk, som altså ville bety at man nektet å gi tillatelse til enhver nødvendig utbedring eller oppgradering av bygninger og anlegg i strandsonen, som dermed kanskje ble stående og forfalle. Svært få dis-

pensasjoner som jeg kjenner til, gjelder nye bygg i strandsonen. Her synes det å være en misforståelse ute og går. Dispensasjoner som kommunene gir fra det generelle byggeforbudet i § 17-2 i plan- og bygningsloven, misforstås ofte dit hen at det gjelder nybygg. Men det gjør det altså svært sjelden.

Fremskrittspartiet mener uansett at kommunene selv bør ha råderett over forvaltningen av strandsonen. Vi har full tillit til at kommunene selv vil være de beste forvaltere av sin egen kystlinje, til beste både for allmennhetens frie ferdsel og for turisme, private grunneiere og samfunnet som helhet.

Siden tiden er ute, tar jeg hermed opp Fremskrittspartiets forslag og de forslag der Fremskrittspartiet står sammen med Høyre.

Presidenten: Representanten Torbjørn Andersen har på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre tatt opp forslagene nr. 1 og 2, og på vegne av Fremskrittspartiet forslagene nr. 3 og 4.

Ivar Kristiansen (H) [12:57:59]: Fra Høyres side vil vi at kommunene skal ha mulighet til å finne frem til fleksible, lokalt tilpassede løsninger og mulighet til å gi dispensasjon fra byggeforbudet i strandsonen. Statlige myndigheter må ha mulighet til å overprøve dispensasjon fra byggeforbudet i strandsonen der det kan dokumenteres at slik dispensasjon i betydelig grad innebærer en svekkelse av allemannsretten i området. På denne bakgrunn støtter vi de forslag i innstillingen der vi er sammen med Fremskrittspartiet, men går imot de to øvrige forslagene fra Fremskrittspartiet. Vi vil fra Høyres side endre plan- og bygningsloven, slik at det blir enklere for kommunene å utøve lokalpolitisk skjønn innenfor arealplanlegging.

Men når man hører på debatten, og med erfaring fra saksbehandlingen her, virker det som om det nå er prentet inn i flertallspartiens bevissthet at det meste av den såkalte sunne fornuft er kraftig konsentrert her på Løvebakken. Det tror ikke Høyre noe særlig på. Det er mye sunn fornuft samlet her, bevares, men jeg tror at der folk bor, der folk lever, og der de ønsker å utvikle seg fremover, er det sannelig også mye sunn fornuft.

Når jeg hører innleggene her fra saksordføreren og fra Arbeiderpartiet, får jeg inntrykk av at man har glemt at det ikke er utbyggingspress som preger det meste av vårt kjære fedreland. Vi har en kyststripe i dette landet som i lengde tilsvarer to runder rundt jordkloden, og i mange av disse områdene er vår natur skapt sånn at om en beveger seg hundre meter fra strandlinjen, risikerer en å falle utfor på den andre siden. Det er ikke press som først og fremst er problemet her. Men jeg føler at vi er utsatt for betydelig grad av symbolpolitikk, hvor man i altfor stor grad velger å sette den sunne fornuft til side. Man kan gjerne vise til KOSTRA-rapporteringen og til at de fleste dispensasjonssøknadene innvilges. Ja, det skulle da sannelig bare mangle! Hvis man ser hva som kommer frem i rapporteringen, vil man finne ut at de fleste søknadene går på rent bagatellmessige forhold som ikke vil ødelegge allmennhetens muligheter for å anvende kystområdet i noen slags grad.

Når det også fra saksordfører og fra Arbeiderpartiet sies at man er svært bekymret over at de fleste dispensasjonssøknadene innvilges, betyr jo det at man har mistet tilliten til sitt eget system, altså til dem som er satt til å utøve skjønn, og som skal behandle dispensasjonssøknadene. Da betyr det at man har glemt de tider da det faktisk var sånn at man i større grad politisk skulle se samfunnet nedenfra og opp, noe som har vært et uttrykt mål i diverse samråd som jeg registrerer enkelte partier gjennomfører rundt om i landet.

Jeg tror at vi fremover vil stå oss på å redusere innsigelsesretten. Vi har i dette landet eksempler på at selv der hvor Fylkesmannen og fylkeskommunen har sagt ja til tilpasing til endringer, blir også det overprøvd. Da skjønner vi at vi på dette politiske området så til de grader er toppstyrt og sentralstyrt. Vi har også fra Høyres side registrert – og registrert med bekymring – de signalene som har kommet fra bl.a. miljøvernministeren om å frata kommunene muligheten til å gi dispensasjon. Noe sånt vil rett og slett være et alvorlig anslag mot det lokale selvstyret.

Vi har stor tro på den lokale forvaltning slik det ganske vakkert er gjengitt i komiteinnstillingen, der Senterpartiets representant Ola Borten Moe er sitert. Men vi skjønner at tidene har skiftet. Og jeg syns de to første sakene vi har på dagsordenen her i Stortinget i dag, tyder på at både lokaldemokratiet og ikke minst kystens utviklingsmuligheter går nokså trange tider i møte.

Ola Borten Moe (Sp) [13:03:33]: Ivar Kristiansen fra Høyre avsluttet sitt innlegg med å levere noen forholdsvise kraftige spark til Senterpartiet og spør mørke tider for både lokalt selvstyre og utviklingen langs kysten med den nye regjeringen. Jeg må få replisere at jeg har vanskelig for å se noen stor forandring på den kursen som denne regjeringen har på disse to politikkområdene, i forhold til den som den forrige regjeringen hadde på akkurat de samme områdene, også den gang Høyre satt med statsråden.

Soria Moria-erklæringen slår fast at det skal være geografisk differensiert forvaltning av strandsonen. Den slår også fast at det skal være en strengere praksis i de områdene som har størst press på utbygging. Det tror jeg er fornuftig, for vi vet at i deler av landet er det et problem at store deler av strandsonen er nedbygd. Ikke minst i Osloområdet og deler av Sørlandet er strandsonen nedbygd i en sånn grad at det utgjør et problem for allmennhetens tilgang til denne viktige ressursen. Det må Stortinget selv sagt ta innover seg og prøve å gjøre noe fornuftig med i samarbeid med Regjeringen. Men det er også sånn at forholdene i dette landet er svært forskjellige. Andre steder er det både riktig og fornuftig å bygge ut i strandsonen, og det skal man fortsette med. Noen steder kan det å bygge ut i strandsonen være helt nødvendig, som f.eks. i deler av Vestlandet der det er hundre meter mellom strandsonen og fjellet. Der er det ingen andre steder å bygge. Andre steder kan det være nettopp utbygging i strandsonen som sikrer at man får ny aktivitet, verdiskaping og arbeidsplasser på plass. I store deler av dette landet er fritidsaktiviteter en svært viktig næring, og man skal selvfølgelig fortsette å ha rammevilkår som tillater det.

Hovedutfordringen framover blir å balansere dette på en fornuftig måte. Nå tar forslagsstillerne opp forslag om å redusere Fylkesmannens mulighet til å komme med innsigelser. For min egen del og for Senterpartiets del må jeg si at jeg ikke opplever dagens praksis og dagens regelverk som et stort problem. Jeg er heller ikke av dem som oppfatter praksisen med å imøtekomme dispensasjoner som veldig problematisk. I deler av landet er det faktisk fornuftig, selv om det ikke trenger å være det i alle deler av landet.

Jeg ser fram til at statsråden og Regjeringen på et senere tidspunkt legger fram for Stortinget et godt opplegg for hvordan man skal balansere og ivareta disse to hensynene. Og jeg føler meg trygg på at det som er nedfelt i Soria Moria-erklæringen, nemlig at det skal være geografisk differensiering, at det skal være strengere i de områdene hvor man opplever press, kommer til å ligge til grunn for dette forslaget. Så vil det selvsagt også være sånn at bærebjelken vil måtte være det lokale selvstyret for arealforvaltning i strandsonen også i framtiden.

Gunnar Kvassheim (V) [13:07:39]: (komiteens leder): Jeg viser til saksordførers innlegg, som på en god måte reflekterer flertallets syn i denne saken.

Kystområdene våre er av stor verdi for friluftslivet, derfor er det et mål at strandsonen skal være tilgjengelig for allmennheten. For å nå dette målet må 100-metersregelen håndheves. Det er bekymringsfullt at utbyggingen i strandsonen fortsetter. Det viser at det er behov for å holde oppe og intensivere innsatsen, ikke slippe opp. Antallet dispensasjoner gir grunn til bekymring, ikke minst i pressområdene. Imidlertid er ikke alle dispensasjoner et problem, slik det på en god måte er belyst i dag, for det er ofte snakk om mindre saker hvor det er fornuftig å gi dispensasjon.

Den forrige regjeringen la opp til et bredt spekter av tiltak for å sikre strandsonen for allmennheten i St.meld. nr. 21 for 2004-2005 om rikets miljøtilstand. Flere av de bebudede tiltakene i meldingen er igangsatt, og det er nå viktig at de gjenstående følges opp.

Den politikken man har på dette området, må bygge på erkjennelsen av at lokalt ansvar og selvstyre er viktig. Miljøpolitikken mister sin legitimitet og tyngde dersom den dikteres ovenfra. Det skal derfor være mulig å gi dispensasjon, men i substansielt viktige saker skal dispensasjon være unntaket, ikke regelen. Det er viktig at man former en politikk som tar utgangspunkt i at det i store deler av landet er mindre press og derfor et grunnlag for å gi flere dispensasjoner enn i pressområdene. Der strandsonen ikke er et knapphetsgode, er det større rom for å gi dispensasjoner og ha en fleksibel praksis enn det er i våre pressområder.

Venstre går imot forslaget om å innskrenke fylkeskommunens og Fylkesmannens innsigelsesrett i kommunale plan- og arealvedtak, slik det er fremmet forslag om i denne saken. Jeg vil understreke at de fleste saker løses lokalt ved at kommune og innsigelsesmyndighet blir enige. Det er hovedbildet, og det må være målsettingen at det også er slik i framtiden.

Det er imidlertid viktig å sikre at regionale og nasjonale interesser ivaretas i dette samspillet, slik denne regjeringen og foregående regjeringer har vektlagt. Jeg ønsker ikke, slik enkelte har tatt til orde for, at kommunene skal fratras sin mulighet til å gi dispensasjon, og jeg håper at statsråden vil benytte denne debatten til å bekrefte at et slikt forslag heller ikke vil bli fremmet av Regjeringen.

Statsråd Helen Bjørnøy [13:11:18]: Etter Regjeringens mening bør adgangen til å reise innsigelse ikke innskrenkes. Regjeringen ser ordningen som nødvendig for å sikre viktige overordnede interesser, f.eks. vern av strandsonen.

Kommunene har ansvaret for at kommunale planvedtak er i tråd med overordnede retningslinjer. Fylkeskommunen og Fylkesmannen skal medvirke i planarbeidet og kan om nødvendig fremme innsigelser for å sikre at planene er i samsvar med nasjonale og viktige regionale interesser.

Miljøverndepartementet behandler bare 30–40 av de 2 000–3 000 reguleringsplaner og kommuneplaner som vedtas årlig. Det betyr at 1–2 pst. av antall plansaker kommer til Miljøverndepartementet. For meg viser det at det lokale selvstyret fungerer i praksis, og at vi ikke må falle for fristelsen til å overdramatisere og si at 1–2 pst. av antall saker betyr at det lokale selvstyret står i fare. Slik er det ikke. Men det er viktig at vi har et system som også sørger for å sikre at planene er i samsvar med nasjonale og ofte viktige regionale interesser.

Nasjonale hensyn formidles bl.a. fra Stortinget gjennom behandling av stortingsmeldingene. Det skjedde f.eks. i fjor vår da Stortinget behandlet St.meld. nr. 21 for 2004-2005 om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. I denne meldingen omtales bl.a. behovet for en offensiv strandsonopolitikk. Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen gitt klare signal om å stanse nedbyggingen av strandsonen. Planlovutvalget har fremmet forslag til ny plandel i plan- og bygningsloven, og Miljøverndepartementet tar, som tidligere opplyst til Stortinget, sikte på å fremme et lovforslag i løpet av året. Planlovutvalget foreslår at adgangen til innsigelser beholdes, men presiseres i loven. Dessuten foreslår utvalget at byggeforbudet i 100-metersbeltet langs sjøen strammes noe inn, og at vilkårene for dispensasjon blir tydeligere. Nye regler om strandsonen vil altså bli prioritert i departementets arbeid med lovendringene.

Så ønsker jeg ganske kort å komme med en liten oppklaring. Når det gjelder søknader om bygging i strandsonen, vet vi at i de siste par årene er 75 pst. av dem innvilget. Jeg har også lyst til å presisere at fra og med 2003 omfatter denne rapporteringen bare nybygg. Så når det i debatten av og til kommer fram at det dreier seg om skifte av et vindu eller noe slikt, så skjedde det altså en endring i 2003: Rapporteringen omfatter nybygg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP) [13:15:44]: Det var interessant å lytte til statsrådets innlegg, men det var vel ikke noe overraskende ved innlegget.

Jeg vil henwise til at sentralstyret i Kommunenes Sentralforbund fattet et vedtak i 2004, var det vel, om at fylkesmannsembetet må fratas anledningen til å overprøve lokalpolitisk skjønnsutøvelse. Det forutsetter jeg at statsråden er kjent med. Videre het det at kommunene må tillegges mer beslutningsmyndighet på bekostning av Fylkesmannen. Det er signaler fra KS som går helt på tvers av den utviklingen som statsråden nå varsler.

Jeg vil la dette kunne ut i et spørsmål: Hvorfor anser statsråden kommunene så uegnede til å få økt selvråderett i saker om dispensasjon når det gjelder tiltak i strandsonen? For det er egentlig det statsrådets innlegg handler om – mistillit til lokal skjønnsutøvelse. Jeg forventer et meget godt svar på det.

Statsråd Helen Bjørnøy [13:16:53]: Først har jeg lyst til å si at jeg synes det er bra at representanten ikke var overrasket over mitt svar. Det viser at det er hold i Soria Moria-erklæringen, og at det vi lover, holder vi.

I tillegg må jeg si at jeg mener altså at dagens ordning, der Fylkesmannen spiller en rolle i klagesaker, er en viktig og god ordning, nettopp fordi vi skal ivareta både regionale og nasjonale hensyn. Det er et system som etter min vurdering faktisk fungerer godt slik det er i dag. Erfaringer viser at kommunene av og til trenger en instans som ivaretar det nasjonale hensynet.

Ivar Kristiansen (H) [13:18:00]: Statsråden har jo uttalt seg relativt friskt i forbindelse med Planlovutvalgets arbeid. Et av signalene som har kommet, er at statsråden åpner for et totalforbud mot bygging i strandsonen. Står hun fast ved en slik holdning? Står hun fast ved at hun også vil vurdere å fremme forslag om å frata kommunene adgang til å gi dispensasjon fra loven?

Statsråd Helen Bjørnøy [13:18:40]: Det Regjeringen har vært opptatt av, er å sørge for at vi har en mer offensiv strandsonopolitikk. Vi skal gjøre alt vi kan for at strandsonen ikke bygges ned. Det er en politikk som en har ønsket skulle bli ført fra dette hus i mange år. Regjeringen går gjennom forslaget til ny plandel gjennom muligheten for å legge begrensninger på dispensasjonsretten, og vi har sagt at hvis det viser seg at kommunene ikke klarer å sørge for vedtak som er i overensstemmelse med de nasjonale føringene, skal vi vurdere eventuelt å hindre at kommunene har denne dispensasjonsmuligheten.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:20:00]: Lokaldemokrati er viktig. Lokalt ansvar og lokalt selvstyre er viktig for Kristelig Folkeparti, og jeg tror det er en tverrpolitisk enighet om det.

Det er tidligere i denne debatten stilt spørsmål om sunn fornuft er jevnt fordelt utover. Jeg tror vi kan fastslå at det er det. Vettet er jevnt fordelt rundt i hele landet vårt. Likevel legger man ulikt skjønn til grunn, både innenfor pressområder og ikke-pressområder.

Mitt spørsmål til statsråden blir da: Når vi har nasjonale retningslinjer, hva kan statsråden gjøre for at man innenfor samme type område, enten det er pressområde

eller ikke-pressområde, kan legge til grunn noenlunde det samme skjønn?

Statsråd Helen Bjørnøy [13:20:58]: Skjønn er jo alltid vanskelig å definere veldig tydelig. Jeg er opptatt av at skjønn alltid vil være en del av vedtak som skal fattes. Det som er viktig for oss, er å presisere så tydelig som mulig hvilke vilkår som må ligge til grunn når ulike beslutninger skal fattes. Det er den presiseringen som vi vil være tydeligere på i det lovutkastet som vil komme i løpet av året, og som Stortinget vil få seg forelagt.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ib Thomsen (FrP) [13:21:56]: Statsråden sier at vi ikke må dramatisere i denne saken. Altså: Dramatikken oppleves lokalt. Utviklingen av lokalsamfunn langs kysten vår får ikke stor drahjelp fra sentrale myndigheter.

Som det er blitt sagt flere ganger i dag inneholder Soria Moria-erklæringen store ord om lokalt selvstyre – og skulle være selve navnet på forutsigbarhet. Men i lokalsamfunnene våre opplever man det stikk motsatt – uforutsigbarhet og en overkjøring.

Kysten vår har store verdier og skal ivaretas for allmennheten. Jeg har et eksempel fra Tjøme kommune, som ønsker å videreutvikle kommunen med nye og flere arbeidsplasser innen den største næringen på øya – turisme. De ønsker å unngå utflytting fra kommunen. De ønsker flere arbeidsplasser, og de ønsker å bli kvitt en økende arbeidsløshet. Dette er viktige lokale spørsmål som lokalpolitikkerne jobber med, og som har stor støtte hos lokalbefolkningen. Hva skal de ellers leve av – tre gårdsbruk, fire fiskere? Det holder ikke til å holde liv i en kommune. Kommunen må utvikle seg i takt med samfunnet. Det er store hytteeiere fra Oslo sammen med SV og statsråden som klarer å stoppe utviklingen på Tjøme og i Distrikts-Norge, slik jeg opplever det. Det er en klar overkjøring av lokaldemokratiet. Men det må ikke være tvil om hva Fremskrittspartiet ønsker. Det er en styrking av kommunenes selvstyre ved å delegerer makt og avgjørelsesmyndighet lokalt.

Ekstra betenkelig blir det når skjønnsutøvelse fra Fylkesmannen – altså byråkratiet – kan overprøve en skjønnsutøvelse fra lokalpolitikkerne, de folkevalgte, i den enkelte kommune.

Jeg vil også understreke at Fremskrittspartiet er stor tilhenger av allemannsretten. Det er viktig å sikre areal langs strandsonen og fri ferdsel. Fremskrittspartiet har full tillit til at kommunene selv kan forvalte sin egen kystlinje til det beste for kommunen, allmennheten, turismen, grunneierne og samfunnet i sin helhet – og i et fremtidsperspektiv.

Henning Skumsvoll (FrP) [13:24:47]: Lokalpolitikkerne har de siste 25–30 årene fått stadig mindre selvråderett når det gjelder kommunens arealer. Det gjelder strandområder så vel som andre områder. Interessen for å

delta i lokalpolitikken er dessverre dalende. En årsak er trolig at lokalpolitikkerne får mindre og mindre å si i forvaltningen av kommunale arealer. Det blir utvannet.

I kystkommunene har Fylkesmannens miljøvernavdeling blitt oppfattet som den myndighet som stadig legger kjepper i hjulene for kommunale vedtak.

Vi som har drevet med lokalpolitikk, kjenner alle til begrunnelsene for avslag: Tiltaket ligger i strandsonen. Tiltaket skaper presedens. Det kan ses fra fylkesvegen. Tiltaket punkterer landskapet. Og så videre. Oppfinnsomheten fra Fylkesmannens miljøvernavdeling for avslag øker stadig og hindrer fornuftig bruk av kommunenes arealer.

Etter at fylkeskommunen ble fratatt sykehusoppgavene, har byråkratene tydeligvis funnet ut at arealplanlegging i kommunen skal være satsingsområde. I lokalsaker som tidligere ikke hadde regional eller nasjonal interesse, lot fylkeskommunen stort sett lokalpolitikkerne få det endelige ordet. Nå er situasjonen en helt annen. Byråkraterne hever svepen og truer med innsigelse til tiltakene, selv om disse ikke har interesse utover det området tiltaket berører.

Fremskrittspartiet er sterkt imot at den lokale råderetten nesten er blitt utradert. Påklagede lokale vedtak ender som oftest med at Fylkesmannen omgjør disse. Blant lokalpolitikkerne fra de fleste partier er det en meget stor irritasjon over mangelen på selvråderett over kommunens arealer.

Som tidligere nevnt i denne debatten, vedtok sentralstyret i KS i april 2004 at fylkesmannsambetet må fratras anledning til å overprøve lokalpolitisk skjønnsutøvelse, og at kommunen må tillegges mer beslutningsmyndighet på bekostning av Fylkesmannen. Når man tenker på at KS består av politikere fra alle partier, burde det jo være enighet om dette forslaget – noe det sannsynligvis ikke er. Fremskrittspartiet fremmet også et privat lovforslag i 2004 om samme sak, et forslag som fikk bare egne stemmer.

Miljøvernminister Helen Bjørnøy har nå bedt miljøvernmyndighetene om å stramme ytterligere til ved å nekte enhver form for bygging i strandsonen. Kysten fra svenskegrensen til Lillesand er flere steder sterkt belagt med hytter. I resten av landet, og sikkert også i nevnte kystsoner, er det uendelig med områder som ville egne seg til hytter og fritidsboliger uten at det ville skade allmennheten. I mange tilfeller blir allmennheten brukt som et alibi for å nekte tiltak i strandsonen.

Fremskrittspartiet vil arbeide hardt for å forsvare kommunenes selvråderett i arealsaker.

Børge Brende (H) [13:28:26]: Jeg tror det er rimelig bred enighet i denne salen om at miljøhensyn skal tillegges vekt også i strandsonen.

Da man vedtok loven i 1965, var man dog enige om at det skulle gis en dispensasjonsrett lokalt, slik at kommunene kunne vurdere hver enkelt sak individuelt opp mot det som var lovens hovedformål. Denne dispensasjonsadgangen gjør det f.eks. mulig for en kommune hvor det er et gammelt industriområde som ligger i strandsonen, å si

at for å få en transformasjon av dette gamle industriområdet og få ryddet opp vil det miljømessig være fornuftig å gjøre det om det til et hytteområde, f.eks., eller også til et boligområde. Derfor har man gitt en dispensasjonsadgang. Man har også gitt dispensasjonsadgang fordi det i store deler av landet vårt er fjorder – og ikke minst miljøvernministeren burde være klar over det – der det kan være et veldig kort område fra strandkanten og til det blir ganske ubebyggelig. Derfor har man også sagt at i de kommunene kan man ha noe større frihet til å drive arealdisponering. Så kan det være en øy hvor det faktisk ikke er bebyggelig annet enn i strandsonen. Derfor synes jeg det er fornuftig at man viderefører lovens hovedformål. Selvsagt skal det tas miljøhensyn i strandsonen, men det bør også hele tiden være klart at det skal være en dispensasjonsadgang, som kommunene har, fordi de har hovedansvaret for arealforvaltningen i Norge. Det er der de folkevalgte er. Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen er sikkert strålende – det virker iallfall som om miljøvernministeren er veldig begeistret for den – men den er ikke valgt av folket. Folkevalgt kontroll også med arealdisponeringen er vesentlig.

Jeg ble faktisk ganske lettet da jeg leste Aftenposten 31. januar i år, hvor Ola Borten Moe, Senterpartiets miljøpolitiske talsperson, sa:

«Det er helt uaktuelt å ta fra kommunene arealforvaltning i strandsonen.»

Klokt, veldig klokt. Det er helt i tråd med det jeg mener. Hovedregelen ligger der, men kommunene i de delene av landet hvor presset er mindre, må selvsagt ha mulighet til å disponere dette selv.

Miljøvernministeren slapp katta ut av sekken i sitt svar til representanten Kristiansen, hvor hun nå ikke utelukker at kommunene kan fratras denne dispensasjonsadgangen fremover – hvis de ikke oppfører seg ordentlig. Og da blir det hengende i løse lufta også etter denne debatten: Hva vil de rød-grønne? Er det, som Borten Moe sier, uaktuelt å innskjerpe det, eller vil man vurdere det? Hvis noen helt på tampen kan oppklare for oss hva som ligger der, vil det vært meget interessant. Hvis det ikke skjer, er jo det også talende.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2. Dermed vart det ikkje noka oppklaring.

(Votering, sjå side 2288)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tilleggsbevilgning i 2006 til arbeidet med verdikjeder for CO₂ og etablering av et renseanlegg i tilknytning til gasskraftverket på Kårstø (Innst. S. nr. 149 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 50 (2005-2006))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2288)

S a k n r . 4

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Børge Brende, Line Henriette Holten Hjemdal og Gunnar Kvasseheim om et felles norsk-svensk marked for grønne sertifikater for fornybar elektrisitet (Innst. S. nr. 147 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:21 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten gjøre framlegg om at taletida blir avgrensa til 40 minutt og blir fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til medlemmer av Regjeringa.

Vidare vil presidenten gjøre framlegg om at det blir gitt høve til replikkordskifte med inntil tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida .

Vidare blir det gjort framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Marianne Marthinsen (A) [13:33:27] (ordfører for saken): Forslaget vi skal behandle nå, omhandler et Dokument nr. 8-forslag om et felles norsk-svensk marked for grønne sertifikater.

La meg først si at jeg er glad for den oppmerksomhet som vies fornybar kraft og satsingen på produksjon av fornybar kraft i Norge. En slik fokusering på bruk av miljøvennlige og fornybare energikilder har jo – om man skal uttrykke seg lite grann forsiktig – ikke alltid vært tilfellet.

Jeg tror vi alle er enige om at det er behov for et løft og en helt annen satsing på produksjon av ny fornybar kraft enn det som har vært tilfellet til nå. Det har sammenheng både med en kraftsituasjon som krever at det realiseres ny produksjon, og ikke minst med at ny kraftproduksjon må skje på en bærekraftig måte. Derfor har det også blitt ettertrykkelig slått fast fra regjeringshold at det skal på plass et system som stimulerer til produksjon av fornybar kraft i Norge.

Det har etter hvert blitt brukt mye tid i denne sal på denne saken. Jeg vil tro det er allment kjent at forhandlingene med Sverige for å få opprettet et felles norsk-svensk marked ikke førte fram. Det hadde – som det har blitt redegjort for ved flere anledninger – sammenheng med uenighet om byrdefordelingen mellom Sverige og Norge. Fra Sveriges side var det et urokkelig krav at Norge og Sverige skulle påta seg like store betalingsforpliktelser. Det kan jo synes urimelig, når Sverige har dobbelt så mange innbyggere å fordele regningen på. I klartekst ville det bety at en norsk forbruker ville måtte betale dobbelt så mye som en svensk forbruker. Det er viktig å huske på at kostnaden ved å innføre grønne sertifikater var noe som strømkundene skulle betale. Skulle vi i Arbeiderpartiet være med på å legge en slik ekstra byrde på forbruker, måtte vi vite at systemet fungerte. Og med «fungerte» mener vi at systemet måtte ført til mer produksjon av fornybar kraft i Norge.

Det argumenteres ofte med at den ekstra regningen til forbruker vil oppveies ved at ny kraftproduksjon presser prisene nedover. Det er i og for seg riktig, men det krever jo, til tross for at vi har en viss grad av kraftutveksling, at en vesentlig del av den nye produksjonen skjer i Norge. Med et felles norsk-svensk marked er det sannsynlig at vi ville sittet igjen med halve regningen, mens en stor del av kraftutbyggingen skjedde i Sverige. Det er for Arbeiderpartiets del ikke noe ønsket scenario.

Det er på ingen måte noen hemmelighet at det var et sterkt ønske fra Arbeiderpartiets og de andre regjeringspartienes side om å få til et felles norsk-svensk marked for grønne sertifikater. Det har kommet tydelig til uttrykk gjentatte ganger. Det var derfor man gikk i intense samtaler med Sverige og drev forhandlinger til dels på overtid helt til det ikke var mulig å komme lenger. Det er med andre ord ikke slik at det var manglende vilje fra regjeringspartienes side som gjorde at dette ikke ble noe av. Faktum er at det forhandlingsresultatet vi satt igjen med, ikke var godt nok. Det ville ikke gitt den effekten vi ønsket oss – så enkelt og så vanskelig som det.

For oss – og jeg regner med at det er en oppfatning som de fleste kan dele – er det ikke slik at grønne sertifikater er et mål i seg selv. Målet er mer produksjon av fornybar kraft, og at det skjer på en måte som ikke belaster forbruker mer enn nødvendig. Med de kravene som ble stilt fra Sveriges side, ville vi ikke oppnådd det på en tilfredsstillende måte. Det er derfor forhandlingene med Sverige ikke førte fram, og det er derfor det er blitt varslet en alternativ satsing på fornybar energi som skal være minst like god som et norsk-svensk sertifikatmarked. Det skal være en bruk av virkemidler som sørger for at det realiseres produksjon av ny fornybar kraft, og at den skjer i Norge.

Det er altså ingen nyhet at det ikke vil bli noe felles norsk-svensk sertifikatmarked i denne omgang. Men det betyr *ikke* at satsingen på fornybar energi er lagt på hylla, tvert imot. Man har lagt fra seg et forhandlingsresultat som var for dårlig, og man jobber med et system som skal fungere, som skal sikre gode, forutsigbare og langsiktige rammevilkår for utbyggerne av fornybar kraft, og som vil sikre at vi får en betydelig utbygging av fornybar kraft i Norge.

Vår innstilling er dermed at forslaget avvises.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:38:53]: Debatten i dag kan fort bli en debatt om kraftsituasjonen, om underskudd og om ønsket om å satse på fornybar energi, slik som vi hørte fra forrige taler. Men saken illustrerer mest av alt den handlingslammelsen vi har sett i norsk energipolitikk, hvor det har vært mye prat og mange løfter, men veldig lite handlekraft når ting faktisk skal gjennomføres.

Grønne sertifikater illustrerer dette på en utmerket måte. Det håper jeg Arbeiderpartiet forstår, for dette er en sak som har hatt allmenn støtte på Stortinget i mange år. Den har hatt allmenn støtte i energibransjen, i næringslivet, i miljøvernorganisasjoner. For alle dem som faktisk skal leve med satsing på fornybar energi, har grønne sertifikater blitt løftet opp som den gode tingen som gjør at vi kan få reali-

sert store prosjekter for en billigst mulig penge. Så ser man altså at det går knapt et halvt år før den rød-grønne regjeringen legger alle drømmer i grus. Saken skrinlegges, den begrunnes med omtrentligheter, og det er umulig å kontrollere forklaringene som Regjeringen kommer med. Tallene de framlegger om hvor mye det skal koste, henger ikke sammen. Statsministeren stod i denne sal og gav det inntrykket at hvis strømprisen var 25 øre, ville grønne sertifikater koste forbrukeren 15 øre, ergo en strømpris til forbruker på 40 øre, ca. ti ganger så mye som alle har trodd at grønne sertifikater ville koste forbrukeren. Nå ser jeg at enkelte i ettertid har gått ut og bortforklart statsministerens påstander, men det viser jo at grunnrundene Regjeringen har hatt, har vært veldig dårlige. Ikke minst tror jeg dette viser at Regjeringen var fryktelig dårlig til å forhandle, for dette med grønne sertifikater er jo noe som alle i de rød-grønne partiene har sagt at dette må vi få på plass så tidlig som mulig og så raskt som mulig. Når de da plutselig får sjansen til å forhandle selv, blir det skrinlagt.

Men en burde ha visst om dette allerede da en begynte å se på Soria Moria-erklæringen, for den er jo også tvetydig med hensyn til om en ønsker et grønt sertifikatmarked. Det er jo ikke på noen andre punkter enn på grønne sertifikater at Regjeringen faktisk har et subsidiært standpunkt. Det sier litt om den viljen som var. Og den tvilen vi hadde, var berettiget. Da blir det litt hult når Eva Nielsen skryter av laksesaken og sier: Vi står fast ved våre vedtak. Ja, Arbeiderpartiet har en rekke ganger vært med på å vedta at det skal være et grønt sertifikatmarked, men det vedtaket står de ikke fast ved.

Nå lover de rød-grønne at vi skal få tidenes satsing på fornybar energi, bare de får tenkt seg litt om. Ja, siden slutten av februar har de sagt at det tar et par uker. Det skulle komme før påske, så skulle det komme rett etter påske, så skulle det komme før 1. mai, og nå skal det gjerne komme på fredag. Og så sier de: Dette skal komme så fort at dere bare kan begynne å bygge. Ja, det er bare en uke unna. Men problemet for den rød-grønne regjeringen er jo at Energi-Norge har lært at de ikke skal stole på løfter, for dette har de hørt så mange ganger før. De vil stole på vedtak.

La meg komme med et par sitater. Sylvia Brustad, tidligere energipolitisk talsmann for Arbeiderpartiet, sa den 17. desember 2002 i denne salen:

«Mye kan gjøres for å få mer kraft ut på markedet.»

Videre:

«Innføring av teknologinøytrale støtteordninger og pliktige grønne sertifikater for ny fornybar energi må stå sentralt i en slik strategi.»

To år senere var de begynt å bli ganske «annige», som vi sier på Jæren – utålmodige. Hun sa da:

«Det haster med å få innført ordninga med grønne sertifikater. Jeg syns ikke Regjeringas tempo i denne saka er særlig imponerende. Arbeiderpartiet mener at grønne sertifikater vil være et svært viktig virkemiddel i utbygginga av ny fornybar energi. Vi er utålmodige etter å få tatt dette systemet i bruk.»

Det var veldig godt talt, men problemet er at det sårer egentlig mest hennes egen sittende regjering.

Synnøve Konglevoll fra Arbeiderpartiet viste til en ECON-rapport som viste at satsingen på fornybar energi i Norge ville være veldig lønnsom, ville gi mange årsverk og sannsynligvis få investeringene til å skje i Norge, ikke i Sverige, slik som forrige taler påstod. Og hun sa:

«Arbeiderpartiet mener at en offensiv politikk i forhold til innføring av grønne sertifikater er god energipolitikk, det er god miljøpolitikk, og det er god distriktspolitikk.

Arbeiderpartiet ville primært at Stortinget allerede nå skulle vedta 1. januar 2005 som innføringsdato for et pliktig grønt sertifikatmarked. Det burde være mulig.»

Nå vet vi at dette sannsynligvis aldri skjer.

Fremskrittspartiet og de øvrige opposisjonspartiene fremmet Dokument nr. 8-forslaget for å understreke at Stortinget ønsker en ordning med grønne sertifikater for å vise at de vedtakene som Stortinget gang på gang har gjort tidligere, faktisk hadde en gyldighet som den rød-grønne regjeringen har valgt å overse gjennom dårlige forhandlinger med sine sosialdemokratiske venner i øst. Saken har vært så krevende at det har tatt Stortinget nesten tre måneder å behandle den. Når Regjeringen nå har lovet at det skal komme en stor satsing på fornybar energi, vet vi at den tidligst vil kunne bli behandlet i desember 2006, om vi skal behandle den satsingen like seriøst som dette Dokument nr. 8-forslaget. Da har den rød-grønne regjeringen allerede utsatt satstingen på fornybar energi med minst et år.

Jeg tar opp forslaget i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Børge Brende (H) [13:44:39]: Etter representanten Ketil Solvik-Olsens innlegg er det faktisk ikke så mye mer å tilføye enn å sette et utropstejn. Jeg kan slutte meg til både de vurderingene og dessverre de karakteristikkenne som representanten kom med.

Forrige dagen fikk jeg et spørsmål på et politisk møte om hva den rød-grønne regjeringen har foretatt seg på det energipolitiske området. Jeg måtte tenke meg ganske grundig om for å komme på om det var noe. Det var to ting, måtte jeg svare. Det ene var at de «skrapet» de grønne sertifikatene, som de var meget utålmodige i forhold til da de selv var i opposisjon. Og så var det at man har gått inn for særnorske rensekraft når det gjelder gasskraft, som da vil forsinke gasskraften, og som Regjeringen ikke er villig til å avklare om de vil betale hele tilleggsregningen for, slik at vi risikerer at vi forsterker den ubalansen som nå er i kraftmarkedet. Det synes jeg er en ganske tøff bedømmelse, men det er dessverre en riktig bedømmelse av det som har skjedd på energiområdet det halve året de rød-grønne har sittet i regjering.

Når det gjelder de grønne sertifikatene, er det som er mest beklagelig med den situasjonen som nå er oppstått, at det venter utrolig mange prosjekter ute som er gryteklare til å settes i gang, med minikraftverk, mikrokraftverk, småkraftverk, sol, vind og ikke minst bioenergi – f.eks.

ved å ta i bruk den enorme ressursen vi har med trær i Norge. Det er faktisk slik at skogen legger på seg dobbelt så mye som vi tar ut av den i året. I Sverige har man greid å utnytte denne ressursen på en helt annen måte. Alt dette ligger nå i påvente av at Regjeringen greier å komme opp med et system og et opplegg som er minst like godt som de grønne sertifikatene.

Ta bare Midt-Norge: Der står man overfor en beslutningskrise når det gjelder energi. Det er ingen strømkriser foreløpig. Men det kan bli en strømkriser hvis ikke Regjeringen i løpet av våren greier å komme med et godt opplegg når det gjelder fornybar energi, og snarest varsler at Statoil kan sette i gang på Tjeldbergodden uten å stille de særnorske kravene – en rensefri periode, som olje- og energiministeren har vært inne på. Da kan det stå klart i 2009. I 2009 kan man få tilført 6 TWh fra dette anlegget. Men i Midt-Norge er det slik at bare Nord-Trøndelag E-verk har over 3 TWh med fornybar energi som de venter med å sette i gang. Jeg hadde en samtale med direktøren der for ikke lenge siden. Han sa at nå er vi klare til å sette spaden i jorda og komme i gang med fornybare prosjekter, men Regjeringen lar vente på seg.

Olje- og energiministeren har uttalt at når man «skrapet» de grønne sertifikatene – etter at statsministeren også etter min mening gav en fordreid fremstilling i Stortinget av prisen for kundene – så skulle en komme med et nytt system meget raskt, før påske. Så var det like etter påske. Riktignok var påsken sen i år, men nå er det i slutten av mai, og Regjeringen har ikke kommet frem med noe.

Hva skjer da? Jo, mange fornybarprosjekter venter. De venter og venter, og ubalansen i det norske markedet blir bare verre og verre. Energimarkedet Norge importerer nå 9 TWh på årlig basis. Bare det med fornybare prosjekter rundt omkring kunne ha dekket dette, hvis Regjeringen hadde kommet på banen her.

Etter å ha sittet fire år i Stortinget, både som miljøvernminister og som næringsminister, og hørt på de sterke utfallene som kom fra politikere fra regjeringspartiene når det gjaldt dette med grønne sertifikater – vi la tross alt frem et lovforslag, vi var i forhandlinger – må jeg si jeg synes det er ganske utrolig at man nå ikke har fått til noe her. Jeg synes også det viser at det er en regjering som ikke greier å koordinere seg, og som preges av interne diskusjoner om dette, som da forsinker det som er gode fornybare prosjekter.

Men det blir spennende å se hva olje- og energiministeren har å komme med i dag, og få en avklaring på når dette skal fremmes, og hva det inneholder.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:49:57]: En stor del av verdens energiforbruk er basert på forbruk av ikke-fornybare ressurser og fører til store utslipp av klimagasser. Norge er allerede storeksporthør av energi i form av olje og gass. Vi må ha som mål også å bli en netto eksportør av miljøvennlig kraft. Slik kan vi bidra til å redusere klimautslipp og miljøproblemer. Kristelig Folkeparti vil ha framtidrettede energiløsninger. Det er viktig å øke kraftproduksjonen basert på nye fornybare energikilder. Vi må redusere bruken av elektrisk kraft til oppvar-

ming, og vi må øke fleksibiliteten med hensyn til hvilke energikilder vi bruker til oppvarming.

Det innebærer at vi trenger en omlegging av energibruken og energiproduksjonen. Skal vi få økt kraftproduksjonen fra fornybare kilder, må det legges mer vekt på energisparing. Bruk av vannbåren varme må økes. Det kan kombineres med fjernvarme, varmpumper, elektrokjeler eller biobrensel. Vi må satse mer på vindkraft, solenergi, tidevanns-, saltvanns- og bølgekraft. Vi må modernisere og ruste opp vannkraftanlegg og bygge ut mikro-, mini- og småkraftverk.

Gjennom EUs fornybardirektiv har vi forpliktet oss til å øke andelen fornybar kraftproduksjon. Et grønt sertifikatmarked ville være et godt virkemiddel for å nå dette målet. De grønne sertifikatene er markedsbaserte støtteordninger for å framskynde utbygging av fornybar energi. Grønne sertifikater ville også vært et viktig næringspolitisk virkemiddel for distriktene våre. Det ville ha sikret økt krafttilgang og flere arbeidsplasser knyttet til ny fornybar energi.

Fordi saken er så viktig, har det også vært jobbet i flere år med et felles svensk-norsk sertifikatmarked. Alle partiene er enige – ja, i Soria Moria-erklæringen er man også enig.

Når Regjeringen sier nei til grønne sertifikater, sier den også nei til å øke satsingen på ny fornybar energi. For mange bedrifter innen fornybar energi vil det ikke lønne seg uten elsertifikatene. Energibedriftenes landsforening bekrefter at mange prosjekter nå vil bli skrinlagt. Det vil øke både usikkerheten og faren for prisstigning. Norge omtales nå som en energibremse og en miljøsinke. For Kristelig Folkeparti, som ønsker å satse på mer fornybar energi og på distriktene, er det en svært skuffende beslutning Regjeringen har fattet.

Regjeringen argumenterer med at ordningen ville bli for dyr for norske forbrukere og gi for lite ny norsk elektrisitet. Vi kan ikke se at Regjeringen har framlagt god nok dokumentasjon for beslutningen om å avslå et felles sertifikatmarked. Dagens saksordfører sier at forhandlingsresultatene ikke var gode nok. Da må det også være mulig for oss i de andre partiene å bli meddelt dette forhandlingsresultatet. De fleste energifaglige instanser hevder at byrdefordelingen ville være ganske lik mellom Sverige og Norge, men med en viss grad av merbyrde på den svenske husholdningen. Vi ønsker derfor at forhandlingene gjenopptas. En samlet energibransje mener også at sertifikatmarkedet er den beste løsningen for å øke satsingen på ny fornybar energi.

Regjeringen har lenge varslet at den snart skal legge fram for Stortinget sin alternative satsing på ny fornybar energi. Vi venter fortsatt. Vi har ventet i tolv uker. I dag er det tolv uker siden Regjeringen ved olje- og energiministeren sendte ut pressemeldingen «Felles sertifikatordning lar seg ikke gjennomføre – for dyrt for norske forbrukere». Vi leser i pressemeldingen:

«Olje- og energiministeren vil så raskt som mulig presentere rammene for en styrket satsing på ny varme- og energiproduksjon basert på fornybare energikilder.»

Tolv uker er blitt brukt. Tolv uker delt på tre – i forhold til partiene – er fire uker. Fire uker har hvert eneste parti hatt for å prøve å finne en løsning. Verken enkeltvis eller som regjering har de klart å komme fram til noe.

Regjeringen har lovet en ordning som er minst like god som et felles grønt sertifikatmarked. Det er ikke tvil om at det vil bli en nest best løsning, men det er viktig at en alternativ ordning blir så god som mulig – at den er langsiktig, forutsigbar, og at det skal lønne seg å investere. Kristelig Folkeparti er svært skuffet over denne regjeringens manglende satsing på ny fornybar energi så langt. Vi etterlyser mer handlekraft på et så viktig felt som dette.

Ola Borten Moe (Sp) [13:55:16]: Det mest interessante med denne debatten er selvsagt ikke at vi diskuterer grønne sertifikater nå igjen – det er en debatt vi har hatt mange ganger. Jeg synes den indirekte innrømmelsen som ligger i at man kjemper så innbitt for grønne sertifikater, er minst like interessant, fordi man her sier at et rent markedsbasert elforsyningssystem trenger korrigeringer og trenger incitament for å fungere. Man erkjenner at man har for lite strøm, og man erkjenner at man har for lite miljøvennlig produksjon av kraft. Hvis man ser på hva grønne sertifikater er, er det i grunnen en kortslutning av markedet for å gjøre deler av produksjonen mer lønnsom.

Jeg registrerer også at det er forholdsvis stor forvirring om hva grønne sertifikater egentlig er for noe, og hvilke produksjoner grønne sertifikater ville ha støttet. Det er en ren støtteordning for elkraft, ikke for varme. Derfor mener jeg at det blir en kortslutning når representanten Børge Brende i stad sa at vi skal ta i bruk ressursene i skogen. Norsk skog vokser dobbelt så fort som vi tar ut ressursene, dermed må vi få på plass grønne sertifikater. Det produseres svært lite elektrisitet fra skogen. Vi produserer i hovedsak varme, og varme ville ikke vært innbefattet i et grønt sertifikatmarked.

Uansett blir det ikke et felles grønt sertifikatmarked med svenskene, og det er kanskje like bra, for det gir oss muligheten til å få på plass ordninger som sikrer norske interesser bedre. Det gir oss mulighet til å få på plass en bedre og mer helhetlig satsing på varme og bioenergi. Det gir oss bedre mulighet til å kontrollere kostnads- og nyttefunksjonen, både i forhold til hvilke produksjoner en skal ha på plass, og ikke minst i forhold til at vi sikrer oss at de pengene som kreves inn, og som skal brukes, går til investeringer i Norge og ikke i utlandet. Det er nemlig slik at man alltid må vurdere kost-nytte-funksjonen.

Når Fremskrittspartiet her går til frontalangrep og sier at det har vært dårlige forhandlere, synes jeg det er en drøy påstand. Er det slik at man skal godta alle krav fra utlandet, imøtekomme alle krav og legge det fram for Stortinget og si at man har vært dyktige forhandlere? Selvsagt er det slik at man skal vurdere hva en ordning koster, og se om det er hensiktsmessig. Hvis det ikke er det, er man åpenbart nødt til å finne andre ordninger. Det er det jeg oppfatter at Regjeringen har gjort i denne saken.

Man etterlyser regnestykker og sier at man har fått dårlige svar på regnestykkene, og at dette ikke henger sammen. Min erfaring er at her har energi- og miljøkomite-

teen arrangert høringer med statsråden, og man har fått svar på alle de spørsmålene man har stilt. Jeg har for min egen del faktisk ikke opplevd at representanten Solvik-Olsen har stilt statsråden til veggs en eneste gang.

En løsning med Sverige ville ha vært kostbar. Den alternative utnyttelsen av disse midlene kommer til å bli gjort på en måte som er Norge bedre til gagn. Vi venter selvsagt på den alternative satsingen fra Regjeringen. Jeg har tillit til at den kommer raskt, og at de innfrir de forventningene som er skapt – ikke minst av statsministeren, som fra denne stolen sa at ordningen kommer til å bli minst like god som en felles grønn sertifikatordning med Sverige. Det stoler jeg på, og det har jeg full tillit til at blir gjennomført.

Representanten Børge Brende har rett i én ting, og det er at det selvsagt haster med å få dette på plass. Det er mange prosjekter som venter på å få klargjorte rammebetingelser. Men så er det også slik at tolv uker ventetid er bedre enn fire år.

Gunnar Kvasheim (V) [13:59:38] (komiteens leder): Norge trenger ny energiproduksjon, og vi trenger mer fornybar energiproduksjon. Vi vet at en ordning med grønne sertifikater ville gitt det vi trenger, nemlig mer fornybar energiproduksjon.

På denne bakgrunn er det uforståelig og uheldig at det planlagte samarbeidet med Sverige ble kuttet ut, og at Regjeringen gravla tanken om et felles sertifikatmarked mellom Norge og Sverige. Kursendringen er dårlig begrunnet. Alt tyder på at sammenbruddet i forhandlingene skyldes interne problemer i Regjeringen med å komme til enighet, og et altfor lavt ambisjonsnivå når det gjelder den mengden fornybar energi en ønsker å ha med i sertifikatordningen med Sverige.

Regjeringen sier at ordningen med Sverige ville vært ufordelaktig, ubalansert og i Norges disfavør. De fleste andre aktørene mener ordningen hadde passet Norge svært godt. Kommentarene fra svenske myndigheter bekrefter også at de møtte forhandlere fra Norge som ikke ønsket en løsning, og som styrte mot brudd.

Da forhandlingene brøt sammen, bebudet olje- og energiministeren et opplegg som først skulle være enda bedre enn grønne sertifikater. Det ble senere modifisert til like godt. Vi har gått og ventet på at dette opplegget skulle komme og fått gjentatte forsikringer om at opplegget var like rundt hjørnet. I tolv uker har det blitt lovet at det skulle komme snart. Det minner meg om det skilteet som hang i en pub, hvor det stod: Gratis øl i morgen! Når en kom tilbake, var beskjeden den samme. Slik er det også med olje- og energiministeren og Regjeringen. De har sagt at noe er rett rundt hjørnet, men vi har fortsatt ikke sett resultatene. Nå gjenstår det å se om løftet om å satse på fornybar energi bare var en «happy hour» på Soria Moria!

Det er viktig at det alternativet som kommer, ikke bare blir støtte til Enova og til husholdningene til innkjøp av diverse utstyr. Det må gis støtte til energiproduksjon, og det må være et opplegg som er robust og langsiktig, slik at aktørene vet hva de har å forholde seg til. Disse ingre-

(Kvasseheim)

diensene var der ved grønne sertifikater. Derfor var det så dumt at denne ordningen ble skrotet.

Det er spesielt at det mest framtreddende ved Regjeringens energipolitikk er at den ikke leverer et resultat på et område hvor alt lå til rette for å levere, for forrige regjering hadde laget et opplegg som var helt ferdig. Det er spesielt at en ikke klarer å levere på et område hvor det var bred enighet i denne sal om at en ønsket grønne sertifikater. Senterpartiet og SV har vært de mest utålmodige. På dette området opplever vi at vi har en flertallsregjering som ikke leverer det et flertall i denne sal ønsker, fordi en internt ikke er i stand til å bli enige. Det er ikke for sent å snu ennå, men debatten i dag og saksordførers innlegg tyder dessverre på at så ikke kommer til å skje.

Mens vi venter på rammevilkår som kan utløse fornybar energiproduksjon, så rykker den dagen nærmere – dessverre – hvor det blir tatt i bruk mobile gasskraftverk i Norge, og det med SVs velsignelse. De som for få år siden hadde tippet at en skulle få SV med på å ta i bruk mobile gasskraftverk – som nå har en miljøpolitisk talsperson som lenker seg fast utenfor Snøhvit-anlegget – vil bli møtt med dårligere odds enn de som tipper at Tufte IL skal bli norgesmester i fotball!

Statsråd Odd Roger Enoksen [14:03:34]: Jeg setter stor pris på det sterke engasjementet som er i denne sal for å få til en kraftig satsing på fornybar energi.

Det er nødvendig å øke energiproduksjonen i Norge, og det er helt nødvendig spesielt å øke produksjonen av fornybar energi. Det er også nødvendig å stimulere produksjonen av fornybar energi. Det er altså, slik flere har vært inne på, ikke tilstrekkelig at markedet skal ta seg av dette. Det er nødvendig med økonomisk stimulans både når det gjelder f.eks. vindkraft, deler av vannkraftproduksjonen og bioenergi.

Det Dokument nr. 8-forslaget vi har til behandling i dag, viser da også at det er bred tilslutning i Stortinget for å satse på slike tiltak. Så kan vi diskutere virkemidlene, men tilslutningen til denne satsingen er gitt i erkjennelse av at dette vil koste. Det vil også føre til kostnader for forbrukerne. Det er det faktisk en ganske kraftig tilslutning til. Et grønt sertifikatmarked ville blitt belastet forbrukerne fullt ut og ville påført norske forbrukere betydelige kostnader.

La det være sagt umiddelbart: Jeg skulle også gjerne ha sett at det hadde vært mulig å komme fram til et godt felles sertifikatmarked med Sverige. Det var ikke mulig å få det til. Det kan godt være at noen i denne salen mener at det skyldes dårlige forhandlinger, men i realiteten var det slik at svenskene, som jeg har opplyst flere ganger tidligere, bestemte seg for et ambisjonsnivå som også Norge skulle forplikte seg til, og de var ikke villige til å flytte seg i forhold til det utgangspunktet man hadde.

Det er nemlig ikke slik, som flere har hevdet – senest Gunnar Kvasseheim – at den forrige regjering leverte et fiks ferdig opplegg som denne regjeringen bare kunne adoptere. Det var ikke gjennomført forhandlinger om ambisjonsnivået og byrdefordelingen. Det var faktisk den ve-

sentlige delen som gjenstod for å få et grønt sertifikatmarked på plass. Der strandet det også.

Så ble det sagt at det har gått tolv uker siden vi måtte erkjenne at det ikke var mulig å komme fram til et felles sertifikatmarked. Det er riktig, det har gått tolv uker. Det står fast, som jeg sa i pressemeldingen da vi måtte legge bort dette sertifikatmarkedet, at vi så raskt som mulig skulle komme tilbake med et alternativt opplegg. Nå kan man selvfølgelig spørre om tolv uker er kort eller lang tid med hensyn til å utrede alternativer. Alternativene skal ikke bare iverksettes, men de skal også utredes. Med tanke på at man brukte nesten fire år på å utrede grønne sertifikater, er med respekt å melde tolv uker ikke spesielt lang tid i denne sammenheng. Jeg tror alle i denne sal bør være enige om at det opplegget som nå presenteres, bør stå seg bedre enn det viste seg at det grønne sertifikatmarkedet stod seg når det kom til sluttforhandlinger, hvor det ikke var mulig å komme fram til et resultat.

Hva har så den rød-grønne regjeringen foretatt seg på det energipolitiske området, spurte Børge Brende. Vi har gjennomført de forhandlingene om de grønne sertifikatene som den forrige regjering ikke kom i mål på, og som den forrige regjering hadde brukt lang tid på, men hvor de vesentlige delene av forhandlingene altså gjenstod. Vi måtte erkjenne at det ikke var mulig å komme i mål, og vi har brukt de tolv ukene etter dette til å utrede alternative opplegg som skal bli minst like bra som de grønne sertifikatene. Det var ikke uenighet i Regjeringen. Jeg hører den påstanden bli gjentatt til det kjedsommelige, men det var altså ikke intern uenighet i Regjeringen som på noen måte førte til at de grønne sertifikatene ble lagt bort. Det var rett og slett ikke mulig å bli enige om et opplegg som vi fant å kunne forsvare overfor norske forbrukere.

Vi har også, som Børge Brende helt riktig påpekte, og som jeg faktisk trodde at Børge Brende som tidligere miljøvernminister satte pris på, iverksatt et prosjekt i forhold til håndtering av CO₂ fra gasskraftverk som har vakt internasjonal oppsikt, og som flere land er interessert i nå. Flere land har tilsvarende prosjekter på beddingen.

Det er altså heller ikke slik, som Børge Brende påstår, at det er en beslutningskrise som er årsaken til at vi ikke har fått på plass et opplegg i forhold til kraftkrisen i Midt-Norge. Det er en krise som har vært varslet lenge, og som den forrige regjeringen burde være vel kjent med var under oppseiling. Vi har en særdeles stram tidsplan i forhold til å få dette på plass.

Når det så gjelder satsing på alternativ energi, er det kanskje på sin plass å opplyse om at vi så langt har bygd ut 0,7 TWh med vindkraft, og det er altså gjort i løpet av de siste fem årene. Man kan da lure på om det gamle ord-taket om at man skal heve støynivået når man har svake argument, også i denne saken gjør seg gjeldende fra opposisjonens side.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:08:57]: Saksordføreren sa i sitt innledende innlegg at Norge betaler regningen, mens utbyggingen skjer i Sverige, med et grønt sertifikat-

marked slik som det kunne blitt framforhandlet. Det er en ganske frisk påstand, som jeg antar også Regjeringen står bak. Men problemet er at alle som har regnet på dette og våget å komme ut i media med tall, har jo sagt det motsatte, nemlig at Norge har så mange gode prosjekter, som ikke er brukt ennå, både når det gjelder småkraft, vind og bio, at vi ville ha utkonkurrert de fleste svenske prosjektene. Ergo: Vi ville fått investeringene i Norge. Energiministeren har ikke klart eller ønsket å kvantifisere sine begrunnelser om hvorfor dette ville bli for dyrt for Norge, selv om Ola Borten Moe fra Senterpartiet påstår det motsatte.

Da spør jeg nok en gang, som vi har gjort i komiteen, som vi har gjort i media, i spørretimer og i skriftlige spørsmål: Hvor mye av utbyggingen ville funnet sted i Norge, hvor mye ville funnet sted i Sverige, og hvor mye ville dette kostet norske forbrukere i forhold til svenske forbrukere? Det er et viktig premiss i hele debatten.

Statsråd Odd Roger Enoksen [14:10:01]: Som jeg har opplyst tidligere, er det for det første vanskelig å kvantifisere nøyaktig hvor stor del av utbyggingen som ville kommet på svensk side, og hvor mye som ville kommet på norsk side. I et slikt felles sertifikatmarked, hvor prosjektene skal gå dit det er rimeligst, forutsetter man at prosjektene skal komme der først. Jeg har tidligere opplyst at svenskens krav var at Norge skulle forplikte seg til det samme ambisjonsnivået som Sverige forpliktet seg til: 12 TWh. Det ville føre til en dobbelt så høy kostnad pr. norsk forbruker som for en svensk forbruker. Regjeringen fant ikke å kunne akseptere en slik kostnadsforskjell for norske og svenske forbrukere.

Når det så gjelder hvor stor andel av produksjonen som ville komme i de ulike land, er det, som jeg sier, vanskelig å svare nøyaktig på det. Men det er grunn til å tro at en betydelig del av det ambisjonsnivået som vi måtte ha forpliktet oss til, ville ha kommet på svensk side. Det skyldes flere ting, bl.a. mangel på nett i de områdene hvor vi har det største vindkraftpotensialet. Det vil ta betydelig tid å bygge ut og få på plass infrastruktur for å kunne gjøre de investeringene i disse områdene.

Børge Brende (H) [14:11:18]: Vi har en økende strømpris, og det skyldes ikke minst at det produseres for lite energi i Norge. Det er mye som nå er gryteklart, og som blir forsinket fordi olje- og energiministeren og Regjeringen har forsinket dette gjennom å «skrape» de grønne sertifikatene.

Det var en sak jeg glemte i min opplisting over hva olje- og energiministeren har gjort eller ikke gjort på energiområdet. Han har «skrapet» de grønne sertifikatene, og i tillegg stilt særnorske krav til gasskraftverk slik at de blir forsinket og mye dyrere. Det er også en tredje ting som preger energipolitikken, og det er at statsråden stort sett ved alle anledninger skylder på tidligere regjeringer. Men poenget er at når det gjelder fornybar energi og alt det som nå venter, er det opp til Regjeringen. At det også er skapt en diskusjon om man er forsinket, kan energiministeren

selv for. Han sa selv at dette skulle komme før påske, og så var det etter påske.

Når vil det komme et opplegg for å løse ut dette med fornybar energi, og når vil Stortinget få seg det forelagt?

Statsråd Odd Roger Enoksen [14:12:25]: Det er riktig at vi har økende strømpriser. Det skyldes flere ting. Det skyldes de høye CO₂-kvoteprisene vi har hatt i EU inneværende vinter, som vi for øvrig nå ser er redusert ganske betydelig. Det skyldes også at vi importerer en betydelig del energi. Det grønne sertifikatmarkedet ville etter all sannsynlighet ha ført til at norske forbrukere ville vært med og betalt for at en del av produksjonen ville blitt bygd ut i Sverige. Dermed ville vi fortsette å importere energi, og dermed også fortsette å importere energipriser. Vi ville ikke med et slikt opplegg som det vi la bort, ha gått i retning av selvforsyning av energi, etter vår oppfatning. Det er faktisk god grunn til å skyldes på tidligere regjeringer i forhold til den situasjonen vi er kommet opp i. Det vil jeg fortsette å gjøre, bl.a. når det gjelder situasjonen i Midt-Norge, som den forrige regjering burde ha tatt tak i for lengst.

Når det så gjelder det alternative opplegget, har vi, som jeg sa i mitt hovedinnlegg, brukt tolv uker på å utrede et ambisiøst opplegg med et alternativ til de grønne sertifikatene, som innebærer at det er nødvendig å gå noen runder i forhold til EØS-legitimitet og også andre forhold som må ivaretas på en skikkelig måte slik at dette skal bli et langsiktig og godt opplegg.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [14:13:50]: Ja, det er et bredt engasjement om denne saken, både i politisk sammenheng og også i bransjen. Kristelig Folkeparti mener at vi må likebehandle ny fornybar varme og kraft. Grønn varme omfatter alle varmeleveranser basert på fornybare energikilder som ikke gir netto utslipp av CO₂. Varmeleveranse kan enten være basert på biomasse i form av brensel, ved, pellets, flis og organisk avfall, eller på ikke-brenselbasert teknologi som jordvarme, solfanger eller spillvarme.

Kristelig Folkeparti mener vi må sikre mest mulig like vilkår for all ny fornybar energi. Mitt spørsmål til statsråden blir da: Kan statsråden nå forsikre at grønn varme ikke taper for grønn elektrisitet i Regjeringens alternative satsing, som vi venter i spenning på?

Statsråd Odd Roger Enoksen [14:14:45]: Jeg er hjertens enig med representanten i at satsing på varme er helt nødvendig. Vi må diversifisere energisystemet vårt mer enn det vi har gjort; nærmere 80 pst. av oppvarming i norske husstander kommer fra elektrisitet. Det er en svært høy andel i forhold til et hvilket som helst land vi kan sammenlikne oss med, og det er nødvendig å få til en energiomlegging hvor vi i større grad tar bioenergiressursene i bruk.

Så var varme ikke inkludert i det grønne sertifikatsystemet som var lagt fram fra den forrige regjering, og heller ikke en del av det forhandlingsopplegget som vi hadde. Det ville ikke være mulig å få varme inn i et slikt felles

sertifikatmarked. Derfor arbeider Regjeringen nå med også en kraftig satsing på bioenergi, som er ett av de områdene der jeg tror vi har de største mulighetene og det største potensialet. Det kan jo kort nevnes at mens Sverige produserer nesten like mye bioenergi som vi produserer vannkraft i Norge, produserer vi i Norge ca. 15 TWh fra bioenergi, så vi har et langt stykke å gå på dette området.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [14:16:01]: Mangel på kraft kan vera med og avgrensa næringsverksemd. Den kraftkrisa som me ser konturane av no i Midt-Noreg, og som på mange måtar berre er toppen av eit isfjell, kan verta ein alvorleg trussel mot norsk næringsliv og næringsverksemd. Og eg må seia: Eg er ikkje spesielt imponert over fleirtalsregjeringa si handlekraft på dette området.

Det er viktig for Noreg at me held på vår posisjon og utviklar berekraftig og fornybar kraftproduksjon. Me skal vera eit føregangsland når det gjeld utnytting av elektrisk kraft, og det er òg viktig at me tek vare på og brukar bl.a. Enova og andre aktørar for å finna løysingar på korleis me på ein best mogleg måte skal kunna utnytta den krafta som me har tilgjengeleg.

Vindkraft er veldig populært. Mange ønskjer å byggja ut vindkraft, men me har rammevilkår som ikkje er gode nok. Me ventar på ei avklaring frå Regjeringa på dette området. Når det gjeld miljøteknologi meir generelt og moglegheitene her for å skapa ny verksemd, ser me òg at vindkraft, i tillegg til å skapa meir kraft, kan verta ei viktig eksportverksemd. Me ligg langt framme, og me må nytta den moglegheita me har.

Men så til det som denne saka er mest fokusert på: grønne sertifikat. Me synest det var skuffande og eit nederlag for miljøet at Regjeringa ikkje hadde – eg veit ikkje om det var ein kombinasjon av eller det var begge delar – korleis vilje eller musklar til å få på plass ein norsk-svensk marknad for grønne sertifikat. Det var mange som sat klare til å investera i ny produksjon om denne marknaden kom på plass. Investeringane, planane, er no lagde på is, og der ligg dei. Mange ventar på kva som skal skje. I Kristeleg Folkeparti er me utolmodige, me er veldig utolmodige. Me har ikkje mist trua, men eg må seia at etter kvart så røyner det på, og Regjeringa nærer no opp under tvilen vår.

Tore Nordtun (A) [14:18:59]: Som det tidligere er sagt, var jo vi også fra Arbeiderpartiet litt skuffet over at ikke avtalen med Sverige gikk i orden. Men avtale for enhver pris kan vi ikke være med på, og vi hadde ikke gjort en ansvarlig jobb hvis svaret skulle bli at vi ville få en økt strømpris som var urimelig i forhold til det svenske måtte ta. Her ble byrdefordelingen rett og slett ikke god nok, og bare tenk på hvordan varme- og elproduksjonen fordeler seg i disse to landene og befolkningens størrelse, for å nevne noe.

Men jeg må også si at jeg blir oppgitt over opposisjonen i denne saken, som stadig vekker står fram og snakker om det gryteklare opplegget som de hadde i den forrige regjering, ja det lå jo helt klart – ja, hvor er det gryteklare opplegget i denne innstillingen som vi har her da? De har jo ikke et opplegg i det hele tatt, de bare står og snakker ut i løse luften om en masse ting. Hvor er Fremskrittspartiets gryteklare opplegg her? Det eneste jeg har hørt som alternativ, er at nå snart har vi atomkraftverk. Det står sågar i programmet til Fremskrittspartiet at her skal markedet ordne opp i alt, og her skal kollektive støtteordninger bort, og så står de og snakker i dag om at det hadde vært OK med grønne sertifikater! Jeg er totalt forvirret, jeg, over opposisjonen.

Også Børge Brende, som satt i den forrige regjering, fører en høy profil her i dag. De kom med en forsyningsmelding til Stortinget i 2003 om energiproduksjonen i Norge, og sier at denne regjeringen gjør ingenting med energiutvikling i Norge og legger ingen planer. Men i denne meldingen fra 2003 som jeg viste til, ble det bl.a. ikke skrevet ett ord eller én setning fra den forrige regjering om den vanskelige situasjonen som Midt-Norge var i. Og så sier Børge Brende: Dette må vi ordne opp i på et øyeblikk! Regjeringen har jo nå sittet et snaut halvt år, og så kommer man her og forlanger at nå skal alt være gryteklart på et øyeblikk! Og så har de levert melding på melding til Stortinget der de ikke har nevnt Midt-Norge med ett ord. Hvor var gasskraftverkene under forrige regjering, når Børge Brende satt der? Hvor var Kårstø, hvor var planene for Tjeldbergodden, Skogn osv.? Den sittende regjering tar initiativ etter initiativ også for bruk av gass i Norge, jf. det arbeidet som er satt i gang både med verdiskaping i forhold til CO₂ og med gassrør til Sørlandet og Østlandet. Og så har de en profil i dag som om det er første gang vi står overfor disse problemene i Stortinget. Uhørt! Man bør gå hjem og se seg selv i speilet.

Tord Lien (FrP) [14:22:25]: Det eneste jeg er helt sikker på, er at skulle vi ha gjort noe konkret med energisituasjonen i Norge, skulle vi ha slått av lysene i denne salen og gått ut og drukket kaffe i stedet. For dette blir det ikke mer energi av. Vi hører at representanter fra regjeringspartiene skylder på den forrige regjeringen – uten å komme med noen særlig klare signaler om hvor de ønsker at vi skal gå.

Så er det fortsatt slik at det er bare Regjeringen som hevder at mesteparten av utbyggingen kommer i Sverige. Det er bare Regjeringen som hevder at prisen blir 15 øre dyrere pr. kWh med grønne sertifikatordninger. Alle andre, alle opposisjonspartiene, alle miljøvernorganisasjonene og alle finansanalytikerne som har uttalt seg om denne saken, er uenig med Regjeringen i dette. Vi har heller ikke fått se noen skikkelige analyser fra Regjeringen som viser at Regjeringen har rett og alle andre tar feil.

Jeg er redd for at årsaken til at Regjeringen er imot grønne sertifikater, er at de ikke ønsker at markedet skal sørge for at det er de billigste og beste prosjektene som blir realisert først. Jeg er redd for at Regjeringen og regjeringspartiene mener at de er best tjent med at det er Regje-

ringen selv som skal bestemme hvilke kilder til energi som skal få støtte, og at debatten om fornybar energi i framtiden kommer til å handle om hvorvidt det er bioenergi, solenergi, minikraftverk, småkraftverk eller vindkraftverk som skal få støtte, og at tiden fortsatt kommer til å gå uten at det blir produsert mer strøm verken i Midt-Norge eller i andre deler av landet – mens lysene i Midt-Norge slukkes og industrien flytter til Dubai. Vi kan ikke være tjent med at det blir resultatet av den kraftdebatten vi har hatt i den senere tid.

Så vil jeg bare avslutte med en oppfordring: Vi må snakke mer om framtiden og mindre om fortiden – og så kan statsråd Enoksen og Børge Brende når de skriver sine memoarer, krangle om hvilken regjering som har skylden for kraftkrisen. Jeg foreslår at vi jobber mer med å løse den og mindre med å definere hvem som har skylden.

Rolf Terje Klungland (A) [14:24:48]: Energi- og miljøkomiteen har i dag en viktig debatt – en interessant debatt og en overraskende debatt.

Når representanten fra Fremskrittspartiet, Solvik-Olsen, går opp her og snakker om at det er mye prat, mange løfter og lite handling, så skal en lytte. For er det noe Fremskrittspartiet er gode til, så er det akkurat det. Jeg vil bare minne om at i forrige periode, da industrien stengte smelteverkene og sendte arbeidsfolket på dør uten ledighetstrygd for å selge strømmen, fordi det var rekordhøye strømpriser, var det altså Fremskrittspartiet som hadde fremmet forslag i denne salen, og vist regjeringen tillit og gitt den støtte til å videreføre sin energipolitikk, sin mangel på energipolitikk. Det er Fremskrittspartiet som har ansvaret for den situasjonen vi er i i dag, gjennom sin støtte de fire forrige årene da representanten Børge Brende satt i regjering. Jeg må si at når jeg hører på det han sier her i dag, blir jeg veldig overrasket.

Allerede i 2003 gikk daværende olje- og energiminister Einar Steensnæs ut og lovet at ordningen skulle gjelde fra 1. januar 2004, men han kunne ikke rekke å få det ferdig. Så satt de i hele perioden og gjorde ingenting med den kraftsituasjonen vi hadde i Norge. Det er slik at da må faktisk vi få lov til å påpeke at det er det som gjør at vi ikke er kommet i gang i forhold til grønne sertifikater.

Jeg kan huske at jeg som fraksjonsleder i Arbeiderpartiet fikk telefon fra olje- og energiministeren, som spurte om vi kom til å lage mye bråk på grunn av at hun ikke kunne få til en ordning med svenskene før om ett år. Vi lovet henne at vi ikke skulle gjøre det, for det var viktigere å få fram grønne sertifikater. Ja vel, vi ser at løftet bare gjaldt den ene veien, og at det ikke er så viktig når vi sitter i regjering, å få ro til å gjøre den jobben som skal gjøres.

Men helt til slutt har jeg lyst til å vise til innstillingen, der Regjeringen viser til at begrunnelsen for at det ikke ble en avtale med Sverige, er at vi har halvparten så mange mennesker som Sverige, og at dette igjen vil gi langt høyere kostnader for nordmenn enn for svensker. Når Solvik-Olsen nå skal opp på talerstolen, kunne det være interessant å spørre om økte strømpriser og økt moms også er den nye fremskrittspartipolitikken.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:28:00]: Det skal være en glede å oppklare en rekke bevisste misforståelser fra Arbeiderpartiet. De har så lite saklig å komme med selv at det beste de kan gjøre, er å skape usikkerhet om andres politikk.

Til Arbeiderpartiets Tore Nordtun: Fremskrittspartiet har aldri fremmet forslag om å bygge atomkraftverk i Norge. Hvis du leser Dagbladet daglig og ikke bare skummer overskriftene, vil du ha sett et oppklarende leserbrev fra undertegnede for et par uker siden. Les det før du neste gang kommer og sier noe. Før du neste gang skylder på Børge Brende for at det ikke kom nok tiltak fra den forrige regjeringen, kan du – kan representanten – se på hvor mye dere selv skrev da Ormen Lange ble behandlet. Ikke ett ord kom det fra de rød-grønne partiene om at kraftsituasjonen i Midt-Norge ville bli vanskelig ved at Ormen Lange ble vedtatt. Ja, unntaksvis mente SV at Ormen Lange ikke burde vedtas hvis det ble bygd gasskraftverk.

Til Klungland vil jeg si om energipolitikken: Det var Arbeiderpartiet som støttet Bondevik-regjeringens energipolitikk i hele forrige periode. Fremskrittspartiet støttet budsjettinnstillinger fra finanskomiteen, men ser en på innstillingene fra energi- og miljøkomiteen, vil en se ganske åpenbart, hvis en kan lese, at det var Arbeiderpartiet som støttet de aller fleste av Bondevik-regjeringens forslag. Fremskrittspartiet fremmet sågar et trettitalls forslag bare i år 2003, men selv disse stemte Arbeiderpartiet imot. Arbeiderpartiet fremmet ingen forslag i forrige periode som ville ha gjort dagens energipolitikk særlig annerledes, med unntak av én ting: grønne sertifikater. Men så fort Arbeiderpartiet selv fikk makt, gikk den saken i støvboksen.

Men det er en del logiske brister i Regjeringens argumentasjon, og de kom spesielt fram under energiministerens innlegg. Så la meg ta det kort og håpe at jeg får svar. Regjeringen har lovet at det alternative opplegget skal være den største satsingen på fornybar energi i manns minne. Vi har 10 TWh nå – ergo mer enn 10 TWh. Vi vet at det var planlagt 12 TWh med grønne sertifikater med Sverige, ergo må det være minst 12 TWh. Så sier energiministeren at Norge ikke vil klare å gjennomføre 12 TWh med investeringer i Norge i et grønt sertifikatmarked, derfor ville de fleste investeringene komme i Sverige. Men de samme utfordringene i nettsystemet eksisterer jo uansett om man skal satse på fornybar energi gjennom grønt sertifikat eller gjennom en særnorsk ordning. Hvordan skal dette plutselig ordnes? Hvordan skal plutselig infrastrukturen komme på plass bare fordi vi utelater Sverige fra regnestykket?

Om kostnadene: Hvis vi skal ha minst 12 TWh med fornybar energi i Norge, selv uten grønne sertifikater, så vil dette koste minst det samme, med mindre den rød-grønne regjeringen klarer å finne opp noen teknologier som er billigere enn de teknologiene en ville tillate i et grønt sertifikatmarked med Sverige. Men alt tyder så langt på at Regjeringen ønsker å ha færre teknologier i et grønt sertifikatmarked enn svenskene vil, ergo et mindre utvalg for å oppnå en større målsetting (presidenten klubber), og det vil altså gi mye høyere priser pr. kilowatttime

installert. Den logikken skulle jeg gjerne (presidenten klubber igjen) fått motbevist fra energiministeren.

Presidenten: Presidenten er nøgd med at representanten sjølv retta seg frå direkte tale og til å tale via presidenten. Dersom han òg kunne respektere taletida, ville presidenten vere godt nøgd.

Gunnar Kvasseheim (V) [14:31:30]: Jeg hørte godt etter under statsrådets innlegg. I den situasjonen vi nå er i, med behov for ny kraftproduksjon og stillstand og usikkerhet hos mange av dem som jobber med fornybar energi, var det viktig å høre hvilke signaler han kom med.

Jeg synes det var oppsiktsvekkende at bebudningen var mer uklar når det gjelder tid, enn på tolv uker. Nå understreket han at det tar tid å jobbe med dette. Tidligere har han sagt at det skulle komme før påske, om kort tid, om en uke, osv. Jeg finner derfor grunn til å spørre statsråden: Vil det alternative opplegget fra Regjeringen bli lagt fram for Stortinget før sommeren? Og kan statsråden bekrefte at det første ambisjonsnivået han hadde, at dette skulle være et bedre opplegg enn grønne sertifikater, står ved lag, eller er det den justerte posisjonen med «like godt» som gjelder, eller har han nå kommet til en ny posisjon som går ut på «tilnærmet like godt»?

Så litt til Rolf Terje Klungland, for å supplere hans selektive hukommelse: Det er rett at planene om å gjennomføre et felles marked med Sverige ble utsatt. Det skyldtes svenskene. De trengte mer tid for å få et opplegg opp å gå. Derfor konsulterte statsråden Stortinget og orienterte om dette. Nå er det det motsatte som skjer! Svenskene er klare, men Norge vil ikke og evner ikke å bli enig internt i Regjeringen om et opplegg som er ambisiøst nok til at det kan kobles opp mot det svenske.

Jeg registrerer at statsråden toner ned forventningene til sitt eget opplegg og trapper opp kritikken av foregående regjering. Det er til liten trøst for dem som nå trenger forutsigbarhet for å komme opp og gå med ny energiproduksjon.

I tillegg er en del av det han sier når det gjelder den forrige regjeringen, misvisende. For det er slik at det nå foreligger konsesjoner for vindkraft tilsvarende 3 TWh, den nasjonale målsettingen. Men det er rett at mange av disse prosjektene ikke kommer til å bli gjennomført, med mindre Regjeringen kommer opp med noe som er tilfredsstillende når det gjelder støtteordninger, slik grønne sertifikater var. Han unnlot også å si at den forrige regjeringen tok grep som førte til at det i løpet av forrige stortingsperiode ble åpnet for ukontroversiell vannkraftproduksjon i et omfang som var like stort som alle regjeringer på 1990-tallet leverte, også den Enoksen selv var med i.

Børge Brende (H) [14:34:46]: Når Arbeiderpartiets representanter nå i salen tar på seg storstemmen, er det åpenbart at det oser av dårlig samvittighet. Vi ble lovet mye, bl.a. en mer aktiv næringspolitikk, fra de samme herrer som nå har tatt på seg storstemmen. De var faktisk i fremste rekke i så måte. De lovet en mer offensiv energipolitikk. Den mer aktive næringspolitikken har kokt ned

til en dørfabrikk i Årdal, som kommer i konkurranse med andre norske dørfabriker. Den mer aktive energipolitikken, som ikke minst representanten Klungland snakket om i fire år, er forstummet og blitt til en «skraping» av grønne sertifikater og et manglende svar til Stortinget i dag på hva vi får i stedet. Og det er det som er det interessante, å se fremover.

Statsråden har i dag ikke greid å svare på når systemet kommer, og hvilket ambisjonsnivå systemet skal ha. Hvorfor er det viktig å få dette avklart? Jo, fordi det er så mange «gryteklare» fornybare prosjekter rundt omkring i landet som kan medvirke til å avdempe mangelen på kraft og høye strømpriser.

Jeg håper Regjeringen er klar over at det begynner å haste hvis Stortinget i det hele tatt skal ha mulighet til å få behandlet denne saken i løpet av vårsesjonen. Jeg håper at statsråden i løpet av debatten kan avklare at vi får saken fremlagt, slik at komiteen kan behandle den. For det ville være veldig synd hvis saken først kommer til høsten, for da vil fornybare energiprojekter som består av mange, mange TWh, bli ytterligere forsinket.

Når det gjelder den fristen som er satt for at Stortinget skal få seg forelagt saken, forstår jeg at det støttesystemet som Regjeringen nå går for, er meget komplisert. Derfor har vi anbefalt de grønne sertifikatene, som også opposisjonen var tilhenger av i forrige periode. Det ble utsatt på grunn av at Sverige ikke var klar til å gjennomføre det. Det hadde ingenting med tidligere statsråd å gjøre, så der synes jeg vi faktisk skal være litt redelige. Men vi er avhengige av å få det til behandling i Stortinget nå.

Vi kan selvsagt snakke mye om hva som ble gjort og ikke ble gjort i forrige periode. Det er et faktum, som også representanten Kvasseheim var inne på, at det ble bygd ut mer vannkraft i de fire siste årene enn det som ble gjort på hele 1990-tallet. Men vi trenger enda mer energiproduksjon i Norge i årene fremover, og vi har egentlig invitert til et samarbeid her. Vi er villige til å sette kjepphester på stallen for at Norge skal få mer energiproduksjon. Vi kan rive kjeft om hvem som burde ha bygd ut mer, men poenget er at vi har ingen strømkrise i Norge i dag. Vi har en beslutningskrise. Skal vi unngå strømkriser, må vi ha mer energi, og vi skal også ha mer fornybar energi. Regjeringen har nå en strålende mulighet til å fremlegge en sak for Stortinget, slik at vi kan samarbeide om å finne frem til gode løsninger for fremtiden.

Terje Aasland (A) [14:37:59]: Jeg synes dette har blitt en litt forunderlig debatt. Det er ingen tvil om at vi i denne salen er enstemmige i at vi har behov for å få inn flere fornybare energikilder i Norge, men uenigheten står om et felles sertifikatmarked med svenskene. Jeg er litt forundret over at de som nå ivrer mest etter å kritisere Regjeringen for at den satte foten ned, ikke setter noe spørsmålstegn ved: Hvor hadde investeringene kommet dersom man hadde fylt opp et sertifikatmarked sammen med svenskene? Det har for denne sal blitt et uinteressant spørsmål.

En annen viktig sak, kanskje den viktigste saken i et lengre perspektiv, er hva vi skal gjøre med varmemarke-

det, med det som Børge Brende også omtalte som kanskje noe av de viktigste, nettopp det med biomasse, det å ha en fornuftig avkastning på skogbruket i framtiden. Det er det ikke satt spørsmålsteget ved. Det er ikke pekt på noen løsninger. Det hadde vi ikke ordnet med et felles sertifikatmarked med svenskene. Samtidig som et felles sertifikatmarked med svenskene utvilsomt også ville stimulert allerede lønnsomme prosjekter i Norge, som nå venter nettopp på en sertifikatordning.

Jeg synes også det er rart at det ikke er stilt flere kritiske spørsmål med hensyn til et felles svensk-norsk sertifikatsystem. En bare kritiserer ensidig Regjeringen fordi den har tatt for seg noen spørsmål og etter en avveining kommet til at en ikke ser det formålstjenlig å ha en fellesordning med svenskene.

Til slutt handler det om kostnadene som denne sal er villig til å pålegge norske forbrukere. Det er også vesentlig. Det forunder meg litt at Fremskrittspartiet, som kanskje nå er den sterkeste kritikeren, faktisk er de som er mest villig til å pålegge norske forbrukere de høyeste avgiftene for å få inn den fornybare energien som de nå ivrer for. Jeg har lyst til å referere fra Fremskrittspartiets parti-program. Der står det klart at Fremskrittspartiet er imot norske «støtteordninger og reguleringer». De må avvikes. Likeledes sier de: «Man bør avvete storstilt implementering av slike teknologier til de viser seg å være robuste og lønnsomme», altså stikk i strid med det de faktisk hevder fra denne talerstolen.

Statsråd Odd Roger Enoksen [14:40:41]: Jeg skal prøve å besvare noen av de spørsmålene som er kommet. Først til Ketil Solvik-Olsen:

Det er helt riktig at de samme utfordringene med hensyn til nett er der om vi velger et nasjonalt system eller et felles marked med Sverige. Forskjellen er at vi gjennom et nasjonalt opplegg har muligheten for å kontrollere når investeringene kommer i forhold til når det er kapasitet til å ta disse investeringene. Bare for å gi et eksempel: Finnmark er det fylket som har det største vindkraftpotensialet av alle fylker. Der er det nettkapasitet til å bygge ut ca. 0,2 TWh. Det er klart at det bør gjøres investeringer i nett i disse områdene. Men med et felles sertifikatmarked har myndighetene i de to land ingen kontroll med når prosjektene kommer, og hvor prosjektene vil komme. Dette er altså en av grunnene til at hvis det f.eks. var mange «gryteklare» prosjekter, som er det begrepet som er blitt brukt her i dag, i Sverige, og det var mulighet til å bygge dem ut, kunne de komme før de norske prosjektene kunne realiseres, bl.a. av hensyn til nettkapasiteten.

Det er også riktig som representanten Solvik-Olsen sier, at prosjekter vil koste, uavhengig av om de blir realisert gjennom et grønt sertifikatmarked eller gjennom andre ordninger. Men da vil jeg på nytt minne om at man gjennom et nasjonalt system har mulighet til på egen kjøl å velge måten man ønsker å finansiere dette på. Man trenger ikke ensidig å belaste forbrukerne med de kostnadene som et grønt sertifikatmarked ville ha kommet til å gjøre. Da var det forbrukerne som skulle betale. Fremskrittspartiets egne merknader fra behandlingen av grønne certifi-

kater her i Stortinget kan være ganske opplysende lesning i denne sammenheng. De var faktisk rimelig gode. Fremskrittspartiet uttrykte den gangen en del skepsis til de grønne sertifikatene.

Det er ikke riktig som representanten Kvasheim sier, at det nå er stillstand og usikkerhet på dette området. Vi jobber under høytrykk for å få på plass et alternativt opplegg så raskt som mulig. Det er mulig at man er blitt klok av skade i forhold til å tidfeste når dette vil komme. Men igjen skal jeg altså si at dette kommer om kort tid. Da vil opplegget fra Regjeringen komme. Det har tatt lengre tid enn det jeg hadde forutsatt at det skulle gjøre. Det beklager jeg. Det har vært elementer som det har vært nødvendig å bruke mer tid på å utrede enn det jeg i utgangspunktet så for meg. Men jeg tror faktisk at et samlet storting bør være fornøyd med at vi nå prøver å gjøre dette så godt som mulig, slik at vi ikke får de samme overraskelsene som vi gjorde i forhold til Sverige og det grønne sertifikatopplegget.

Børge Brende og flere har spurt om hva som vil komme i det nye opplegget. Jeg tror oppriktig talt ikke at Stortinget forventer å få noen orientering om det i dag. Det vil bli presentert med det aller første, og da vil det også komme til Stortingets informasjon.

Rolf Terje Klungland (A) [14:44:02]: I forrige periode sendte Fremskrittspartiet over en rekke spørsmål til regjeringen Bondevik og krevde svar. Meg bekjent handlet ikke de spørsmålene verken om hvorvidt man skulle bygge gasskraftverk, eller om hvorvidt man skulle få grønne sertifikater. Men på bakgrunn av de svarene fremmet altså Fremskrittspartiet her i salen et tillitsforslag til Bondevik, og etter det sørget de for at Regjeringen ble sittende. Derfor vil jeg fortsatt påstå at Fremskrittspartiet er medansvarlig i den situasjonen vi er i på energisiden. Det er en viktig forskjell på Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet i denne salen, og det er at for Arbeiderpartiet er det resultatene som er viktigst, ikke skyggebokinger.

Fremskrittspartiet hadde altså ingen forslag som kunne få flertall her i salen, men de kunne få oppslag i avisene i forrige periode. Jeg registrerer at sjøl om de var skeptiske til grønne sertifikater da, er de for å innføre det svensk-norske sertifikatmarkedet nå, noe som ville ført til at norske forbrukere måtte ha betalt dobbelt så mye for strømmen i forhold til svenskene. Foruten det registrerer jeg også at de nå har kommet fram til at de skal forske på om de skal bygge atomkraftverk i Norge.

Vi i Arbeiderpartiet har sørget for en 12 TWh-konsepsjon for gasskraftverk. Så har vi sagt at vi vil få til et regime med grønne sertifikater. Sam Eyde sa da elektrifiseringen begynte i Norge, at «hvor der er vilje, er der vei». Denne Regjeringen har sittet i seks måneder og hele tiden sagt at den har viljen. Børge Brende snakker om aktiv næringspolitikk, men den forrige regjeringen sa om et nytt kraftregime til industrien, f.eks., at det ville den ikke ha. Denne regjeringen har altså sagt at den vil, og at den vil ha resultater.

Jeg blir også veldig overrasket over representanten Gunnar Kvasheim fra Venstre, som etterlyser måter å få

til mer kraftutbygging i Norge på. Venstre er slik at de vil, men når prosjektene kommer til Stortinget, vil de ikke. Det eneste en kan konkludere med i energipolitikken til Venstre, er at dersom tiltrekningskraft hadde gitt energi, hadde de vært imot det også!

Presidenten: Ketil Solvik-Olsen har hatt ordet to ganger, og får høve til ein kort merknad avgrensa til 1 minutt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:47:15]: Det var representanten fra Telemark som tok opp partiprogrammet til Fremskrittspartiet og sa at det var ikke alt som stod i partiprogrammet, som stemte overens med at Fremskrittspartiet ville ha grønne sertifikater, og det stemmer.

Fremskrittspartiet er ikke begeistret for å subsidiere alle mulige teknologier. Samtidig har vi også en del programformuleringer om at vi f.eks. ønsker gode rammevilkår for norsk næringsliv. Vi ønsker tilgang til energi til forbruker som ikke er veldig dyr. Da må en sette dette opp mot hverandre. Det viser at Fremskrittspartiet har vært villig til å gå vekk fra noen prinsipper for å få til en bred avtale, få til en bred investeringsvilje på Stortinget for fornybar energi. Der har ikke Regjeringen vært villig til å komme oss i møte. Regjeringen har ikke i denne debatten klart å sannsynliggjøre hvorfor det skal være så mye dyrere å ha grønne sertifikater i avtale med Sverige enn å gjøre de tilsvarende investeringene kun i Norge.

Så ble det nevnt ny energi. Småkraft er ikke ny energi. Den er veldig velprøvd, og det er det som er Fremskrittspartiets hovedanliggende her.

Gunnar Gundersen (H) [14:48:32]: Jeg har fulgt debatten med stor interesse, og jeg er fryktelig redd for at man her er inne i en debatt som ikke blir forstått særlig godt ute. Der er det skapt betydelige forventninger til et regime rundt grønne sertifikater og fornybar energi. Mye av de forventningene er skapt av den sittende regjering.

Nå snakker man fortsatt om at det er kort tid fram til det blir lansert noe alternativ. Det har man snakket om helt siden det ble klart at de grønne sertifikatene ble torpedert. Man snakker om at investeringene kommer i Sverige. Jeg har aldri sett noe bevis på det. Jeg tror det hører med til spekulasjonene.

Det som imidlertid er sikkert, er at fornybar energi kan komme til å gi et betydelig bidrag til energibalansen. Fornybar energi kunne ha vært spiren til utvikling av lokalt eierskap og lokale utviklingsmuligheter rundt omkring i Norge. Det synes jeg drukner litt i debatten.

Nå risikerer man at usikkerheten blir så stor at ingen tør å ta fatt i det. Risikoen er også stor for at mange små aktører ute begynner å selge sine rettigheter til større aktører, som både har et profesjonelt forhold til risiko, og som har tid til å sitte og vente. Det synes jeg er forunderlig at en olje- og energiminister fra Senterpartiet kan bidra til. Her hadde man vært tjent med å fjerne usikkerheten, gått løs på et samarbeid med Sverige rundt grønne sertifikater

og fått fart på den utviklingen som de grønne sertifikatene faktisk kan bidra til ute i Distrikts-Norge.

Ivar Kristiansen (H) [14:50:31]: De har i hvert fall rett de som sier at det er blitt en ganske merkelig debatt ut av dette. Den er tidvis nokså skarp, og det er høyt volum på en del innlegg.

Jeg tror faktisk debatten ville stått seg på at noen hadde tatt seg bryderiet med å lese sine egne merknader som hører hjemme ca. ett år tilbake i tid, om hva slags krav som ble stilt, og hva slags forventninger som ble skapt ute i landet. Det var så store forventninger, så store krav og så mange løfter at man faktisk på mange måter i svært mange samfunn lyktes med å vinne valget.

Men hva har skjedd i ettertid? Det var ikke den forrige regjeringen som skapte det forventningspresset som daværende opposisjon presterte å presentere. Vi har sett at de som var ute og lovt gasskraftverk, nå har måttet inn ta tilskerens rolle. Man får sannsynligvis gasskraftverk i Norge, men *når* er det ingen som kan gi noe svar på. Det er lansert politisk så uklart at vi vet i hvert fall at dette blir ulønnsomt.

Man har nå faset ut den grønne sertifikatorordningen. Man tok Vefsna inn i verneplanen igjen. På område etter område forhindrer man at der private krefter ønsket å bygge ut ny fornybar energi, så får de ikke gjort det.

Jeg synes det var greit det statsråden sa om at han beklaget at dette tar lengre tid enn det han selv hadde vært med på å estimere når det gjaldt tidsbruken for det som skal komme som alternativ for grønn sertifikatorordning. Dette står i grell kontrast til hva representanten Klungland var ute og vant stemmer på, nemlig på å love gassrør til Grenland. Han var ute og skaffet titusener av stemmer rundt om i industristrøk i Norge ved å si: Bare slipp oss til, så skal vi skaffe et eget industrikraftregime til Norge! Han presterte sammen med flere andre partier å si at det bare var mangel på vilje hos den forrige regjeringen som gjorde at vi ikke hadde dette på plass, og at ved å slippe til en ny regjering, ville viljen komme. Det ville være så enkelt å få til et nasjonalt industrikraftregime som skulle gi industrien billigere energi, billigere strøm, at dette ville være gjort i løpet av noen ettermiddagstimer. Jeg tror det er viktig med en viss edruelighet her og få denne debatten ned på jorden. Dette handler ikke om hvem som er i stand til å skrike høyest. Jeg tror det er viktig nå at man ser litt fremover og prøver å komme frem til en løsning, for faktum er at dette blir mer og mer vanskelig for hver dag som går. Det er som et timeglass som er snudd opp ned, hvor forventningene ikke er i nærheten av å bli realisert.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, sjå side 2288)

Presidenten ser at tida for formiddagens møte snart er omme, og gjer framlegg om at vi bryt av møtet her og set det igjen kl. 18. Vi startar då med sak nr. 5. – Det blir sett på som vedteke.

Møte mandag den 22. mai kl. 18

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 74)

S a k n r . 5

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om å innføre fritt skolevalg for alle elever i videregående skole (Innst. S. nr. 141 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:41 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske frå kyrkje-, utdanings- og forskningskomiteen vil presidenten gjere framlegg om at taletida blir avgrensa til 40 minutt og blir fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til medlemmer av Regjeringa.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Inger S. Enger (Sp) [18:02:11] (ordfører for saken): Som sakens ordfører vil jeg først takke komiteen for ryddig arbeid i denne saken om fritt skolevalg i videregående skole. Jeg kan ikke i denne debatten stå fram og vise til en samla enighet i hele komiteen. Det er greit nok, for vi skal leve med forskjellige politiske meninger. Men jeg er glad for at et klart flertall nok en gang står fast på at dagens ordning skal opprettholdes. Jeg skal si litt mer om det.

Retten til videregående opplæring er hjemlet i opplæringsloven, og i henhold til lovens § 13-3 har fylkeskommunen plikt til å gi alle som er bosatt i fylket, et tilbud om videregående opplæring. Ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har etter loven rett til inntak på ett av tre alternative utdanningsprogram på videregående trinn 1 og til to års videregående utdanning innenfor utdanningsprogrammet.

Det er den enkelte fylkeskommune som ansvarlig opplæringsmyndighet og skoleeier som organiserer, planlegger og dimensjonerer de ulike opplæringstilbud. Dette gjelder også reglene for inntak. Det er viktig å understreke at fylkeskommunene har full frihet til å innføre karakterbasert inntak dersom det anses som et egna virkemiddel for organiseringa av opplæringstilbudet. Så friheten ligger der, og det er altså en del av det lokale sjølstyret. Det burde vi hegne om.

I saken framholder forslagsstillerne – som kjent er de fra Fremskrittspartiet – at rettighetsaspektet er et argument for å pålegge fylkeskommunene lik praksis ved inntak til videregående opplæring. Men det skal bemerkes at det å pålegge alle fylkeskommuner å innføre såkalt fritt skolevalg, vil kunne medføre uheldige konsekvenser. Det vil i praksis kunne begrense den enkelte elevs valgfrihet.

Geografi, skolestruktur og organisering av skoleskys er viktige stikkord her. Dette er faktorer som påvirker den enkelte fylkeskommunes mulighet til å imøtekomme enkeltelevers primære skoleønske.

Dersom kun elevenes karakterer skal være utslagsgivende ved konkurranse om elevplasser, vil det kunne føre til at noen elever kan bli påført forskjellige ulemper. Her kan nevnes lengre skolevei, som igjen vil føre til lange bussturer og en unødvendig og slitsom lang skole- og arbeidsdag. Naturligvis vil det også resultere i at noen vil være avhengige av å flytte på hybel. Det er dyrt, og i tillegg snakker vi jo her om svært unge elever.

Konsekvensene av å tvinge fylkeskommunen til å innføre karakterbaserte inntak vil i enkelte tilfeller være fordyrende, både for elever og for fylkeskommunen. Fylkeskommunen fratas også muligheten til en fornuftig fordeling av opplæringstilbudet, og den kan altså påføres store skyssutgifter.

Til sist kan det være grunn til å understreke at enkelte elever i en slik situasjon vil tvinges til å velge et annet tilbud enn det de primært ønsker. For disse elevene vil altså ikke fritt skolevalg være en realitet. Det kan også knyttes en bekymring til at et karakterbasert inntakssystem vil kunne resultere i en segregert skole. Flertallet mener at det på denne bakgrunn ikke er formålstjenlig å lovfeste en praksis med såkalt fritt skolevalg. Beslutningen om inntaksregler bør opprettholdes. Flertallet er i denne sammenheng Kristelig Folkeparti, Venstre og regjeringspartiene. Vi mener altså at ansvar for skolevalg fortsatt bør være et fylkeskommunalt anliggende. Det følger helt naturlig av at fylkeskommunen allerede har ansvar både som skoleeier og som opplæringsmyndighet.

Anders Anundsen (FrP) [18:06:51]: Det er enkelte verdier og rettigheter som alle bør ta del i, uavhengig av bostedsadresse. Det gjelder også innenfor utdanningssektoren, der alle f.eks. skal være sikret lik rett til utdanning og en gitt kvalitet på den utdanningen som gis.

På alle viktige samfunnsområder mener Fremskrittspartiet at det er viktig å finne ordninger som sikrer den enkelte bruker valgfrihet. I dagliglivet har vi en rekke valgmuligheter. Vi foretar en rekke viktige valg uten at staten blander seg inn – det være seg om man tanker diesel på Statoil eller Shell, handler på Rimi, Rema eller Coop for den saks skyld, eller om vi ringer med Telenor, Tele2 eller Netcom.

Alle disse valgene foretas uten at vi i det hele tatt tenker over hvor viktig denne valgfriheten egentlig er. Det er nok ikke mange som ser for seg at Statoil skal ha enerett på salg av diesel, eller at Telenor skal få tilbake telemonopolet.

Valgfriheten sikrer kvaliteten på den tjenesten som tilbys, fordi vi som kunder blir sett på som noe positivt og viktig. Konkurransen mellom tilbyderne øker vår verdi for tilbydereren.

Når elever skal velge utdanning, blir imidlertid valgfriheten snevrere – ikke bare fordi den offentlige skolen nesten ikke har konkurrenter rundt omkring i landet, men også fordi det da er politikerne som skal bestemme ved

hvilken skole elevene skal ta sin utdanning. Det hjelper ikke om eleven selv protesterer og lenker seg fast til sen-gestolpen og mener seg berettiget til å ha innflytelse på sin egen skolehverdag, og berettiget til å bestemme selv hvor han skal ta utdanningen sin. Neida, politikerne sier stopp – hvis du bor i feil fylke da.

Dersom du bor i et av de fem fylkene som gir null valgfrihet til eleven, må du gjøre som politikerne har bestemt, uansett. Og det er verdt å merke seg at det bare er fem fylker som ikke gir noen form for valgfrihet for eleven. Dersom du bor i ett av de åtte fylkene med fritt skolevalg, da har du anledning til selv å bestemme hvor du vil gå på skole. Erfaringene fra disse fylkene er jo positive. Elevene mener at det er en viktig frihet. I Vestfold fylkeskommune, som styres av et rød-grønt flertall med RV inkludert, er det fritt skolevalg. Det fungerer utmerket og har gjort det i mange år. Der er det et flertall av politikere som er modige nok til å la eleven ha valgfrihet.

Fremskrittspartiet mener at den friheten faktisk bør være universell, og at fylkespolitikere ikke skulle hatt lov til å sette en barriere for en valgfrihet som nesten halvparten av fylkene innser at eleven bør ha. Det er ikke et tilstrekkelig argument, det som saksordføreren fremførte her i dag, å si at det er opp til fylkene å avgjøre om eleven skal få valgfrihet, bare fordi fylkene har forvaltningsansvaret for videregående opplæring. Skal det da være opp til fylkene å avgjøre om de vil følge læreplanen i fagene, om de vil gjennomføre fagprøver, eller om de vil droppe ut av hele opplæringsplikten? På disse områdene vil alle svare at det er viktig med nasjonale føringer i form av lovbestemmelser, men når det er snakk om elevrettigheter, da er det ikke like viktig med nasjonale føringer. Hvorfor er det slik at fylkene og fylkespolitikere skal gis frihet på bekostning av den enkelte elev?

Fylkenes plikt som ansvarlig forvaltningsnivå er å følge opp de nasjonale retningslinjene for tilbudet til elever i videregående opplæring. Derfor bør vi i dag vedta at prinsippet om fritt skolevalg skal gjelde alle elever i den videregående skolen, uavhengig av hvilket fylke de tilfeldigvis skulle være bosatt i.

Jeg tar med dette opp det forslag som er fremmet i innstillingen.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har teke opp det forslaget han refererte til.

Gunnar Gundersen (H) [18:11:02]: Høyre mener at fritt skolevalg skal lovfestes for den videregående opplæringen, og vil støtte Fremskrittspartiets forslag. Men vi vil understreke at den praktiske utformingen av rett til fritt skolevalg kan ha flere former. De økonomiske og administrative konsekvensene av forskjellige løsninger må derfor utredes nærmere. Vi vil også understreke at finansieringsansvaret for den videregående opplæring vil ligge hos fylkeskommunen også etter at eventuelt fritt skolevalg er innført.

Vi mener at fritt skolevalg vil øke motivasjonen hos elevene og kan motvirke utvikling av sosial segregering

etter bosted. Vi skjønner derfor ikke helt argumentasjonen hos flertallet. Det må tenkes nytt rundt norsk skole: hvordan man skal stimulere motivasjonen, og hvordan man skal stimulere til resultater hos elevene. Bevisbyrden for de negative konsekvensene ved fritt skolevalg burde derfor ligge hos flertallet – at man i hvert fall gikk inn i en prosess for å undersøke hvordan man eventuelt kunne få det til. Her er det viktig ikke å male fanden på veggen før man har fått noe å forholde seg til.

Vi merker oss også at flertallet blander karakterbasert opptak inn i denne diskusjonen. Det er i beste fall en dårlig unnskyldning for ikke å ville gå inn i realitetene rundt fritt skolevalg.

Det er synd at flertallet ikke vil gå inn i en prosess. Dette dreier seg om politisk vilje. Det dreier seg om elev-ers like muligheter og rettigheter, uavhengig av bosted. Vi registrerer liten vilje til å imøtekomme innholdet i forslaget og til å imøtekomme ønsket om å sikre elevenes interesser. Det er synd for norsk skole, og det er synd for elevene.

Lena Jensen (SV) [18:13:23]: Om Fremskrittspartiet var underlagt markedsføringsloven, ville forslaget fra Fremskrittspartiet om lovfesting av retten til fritt skolevalg bli dømt som villedende og dermed ulovlig markedsføring.

Uttrykket «fritt skolevalg» holder ikke det det lover. Det er nemlig ikke elevenes valgfrihet som foreslås, men opptak til skoler basert på karakterer og sortering, og det skal innføres med tvang.

For det første er innholdet i forslaget tvilsomt og ikke egnet til å skape en bedre skole for elevene – tvert om.

For det andre mener Fremskrittspartiet at staten skal tvinge fylkeskommunene, lokale folkevalgte organer til å innføre Fremskrittspartiets ideologi – enten de vil det eller ikke.

Fremskrittspartiet er ikke for folk flest. De prioriterer eliten. De elever som har best karakterer, skal få lov til å velge fremst i køen: hvor de vil gå på skole, og hva slags skole de ønsker å gå på. Fremskrittspartiet har ikke mye respekt for kommunene og vil åpenbart avvikle det lokale folkestyret, unntatt i strandsonesaker og når det gjelder snøscooterkjøring.

Det ene er spørsmålet om Stortinget skal overstyre skoleeieren – fylkeskommuner og kommuner – i denne saken: overkjøring av de lokale folkevalgte.

Det andre er konsekvensen av å tvinge eieren av de videregående skolene til å innføre karakterbasert opptak. Det er sikkert en meget god høyrepolitikk, men det er ikke bra for elever flest, og det er trussel mot satsing på den offentlige fellesskolen.

Dette er ikke nytt. Fremskrittspartiet hadde et likelydende forslag i 2004. Da stod de alene. Nå har de Høyre med på laget. Høyre har snudd.

Jeg vil gjerne sitere Høyre fra debatten for to år siden:

«For Høyre er det kommunale selvstyret så viktig at rikspolitikere skal være forsiktige med å detaljstyre når det gjelder lokale initiativ og ulike lokale løsninger.»

Og:

«Det er mange som ikke er beredt til å akseptere at folk og kommuner velger forskjellig. Heldigvis er vi i Høyre det.»

Og videre:

«Vi må godta at de velger forskjellig. Det er kanskje det som er Fremskrittspartiets problem, at ikke alle vil som dem, og at de da ikke bør få velge.»

Da stod Fremskrittspartiet alene, nå har de fått Høyre med seg. Høyresiden står sammen om tvangen, på sidelinjen, heldigvis.

På Høyres landsmøte i 2006, for bare litt over en uke siden, sa partileder Erna Solberg følgende i sin avslutningstale:

«Høyres formål er å skape muligheter for alle, og (...) vi skal virkeliggjøre dette gjennom å jobbe for fem klare mål for Norge.»

Det første punktet var en «kunnskapsskole der ingen elev blir hengende etter». Erna Solberg la vekt på at Høyre fra nå av skulle snakke mer om og fokusere mer på de aller svakeste i skolen. Det varte ikke lenge – nøyaktig fram til 22. mai.

Et bredt flertall på Stortinget, fra sentrum til venstresiden, mener at de lokale folkevalgte fortsatt skal bestemme i dette spørsmålet. Det er lokaldemokrati. I tillegg er det brede flertallet enige om at skoleinntak basert på karakterer har mange svært uheldige konsekvenser. Det forsterker sosiale forskjeller, og det innebærer vanvittig mye unødvendig transport, der elevene må bruke mye tid til å komme seg til og fra skolen. Det er dårlig for miljøet, og det er dårlig for økonomien. SV vil bruke penger på å utvikle skolen, satse på kvalitet i skolen, ruste den opp og ikke på å frakte elever over store avstander. Denne frakten fører også til segregering, og i distriktene truer den eksisterende skoler.

SV mener at det heller må være en rettighet for 16-åringer å kunne gå på sin nærmiljøskole i størst mulig grad. Denne rettigheten vil Fremskrittspartiet og Høyre ta fra 16-åringer gjennom tvangstiltak og ved lov. Heldigvis vil flertallet på Stortinget noe annet.

Odd Einar Dørum (V) [18:17:33]: Jeg hadde egentlig tenkt å holde et veldig lavmælt og stille innlegg. Det vil jeg fortsatt gjøre, men etter å ha hørt de ideologiske stormdrag fylke seg her, skal jeg innlede med å vise til historikeren Leiv Mjeldheims skildring av Venstres posisjon i norsk politikk, boken «Den gylne mellomvegen».

Jeg skal ikke gå videre annet enn å utdype hva det betyr. Det betyr at jeg på vegne av mitt parti er for fritt skolevalg, men jeg synes det skal avgjøres lokalt, og jeg ønsker ikke ved lov i Stortinget å begrense det lokale selvstyret.

Så blir det veldig vanskelig for meg når jeg skal lytte til de stormfulle innlegg, enten det kommer fra den ytterste høyre fløy, representert ved Fremskrittspartiet, eller fra Lena Jensen, fra den ytterste venstre fløy. Men jeg tenker at de vanskelighetene er det fullt ut mulig for kloke folk lokalt å finne ut av. For å illustrere alle mellomposisjonene: Jeg har f.eks. lest komiteinnstillingen, og ser at når

Fremskrittspartiet og Høyre står sammen og stemmer likt, så er det åpenbart ikke slik at de nødvendigvis tenker likt. Disse nyansene får vi tåle. Det er jo ikke verre enn at Norge er et veldig sammensatt land, det er ulike forhold i dette landet. Vi får tro at det vettet som skal vurdere dette lokalt, er i stand til å gjøre det. Det er mitt utgangspunkt, og det er derfor jeg ikke vil stemme for et forslag som gjør at vi lovfester det nasjonalt. Jeg vil hvor jeg er til stede, kjempe for et slikt fritt skolevalg. Jeg har gjort det i den byen som jeg representerer på Stortinget, og har da markert det standpunktet.

Det er ikke slik at vi i dag diskuterer hvordan det skal utformes, hva det skal bety. Det er faktisk ikke tema. Det er et prinsipp som er tema, men det får komme til uttrykk under selve voteringen. Her stemmer folk både for og imot med litt ulike premisser. Jeg stemmer imot forslaget fra Fremskrittspartiet, som støttes av Høyre, med det premiss at jeg er for det frie skolevalg, men jeg vil ikke diktere det lokale selvstyret. Det er Venstres grunnlag, og siden det var mange ideologiske vinder til å begynne med her, får jeg kalle det «den gylne mellomvei».

Statsråd Øystein Djupedal [18:19:48]: Fylkeskommunene har etter opplæringsloven plikt til å oppfylle retten til videregående opplæring for alle som er bosatt i fylket. Søkere med ungdomsrett har rett til inntak på ett av tre alternative utdanningsprogram på videregående trinn 1 som de har søkt på – det som tidligere het grunnkurs – og deretter rett til to års videregående opplæring innenfor utdanningsprogrammet. Utgangspunktet er at søkerne må foreta sine valg innenfor det samlede tilbudet av programområder i vedkommendes bostedsfylke. Som komiteens flertall også viser til i innstillingen, er det den enkelte fylkeskommune – som ansvarlig opplæringsmyndighet og skoleeier – som skal organisere, planlegge og dimensjonere de ulike opplæringstilbudene. Det er også fylkeskommunen som avgjør på hvilken skole elevene skal få sitt opplæringstilbud.

De 19 fylkeskommunene er svært ulike i forhold til geografi, antall innbyggere, bosettingsmønster, kommunikasjonsmuligheter, skolestruktur, antall søkere til yrkesfag, osv. Og de har ulik praksis i forhold til såkalt fritt skolevalg i videregående opplæring. I mitt svar til Stortinget 13. mars 2006 viser jeg til at fylkeskommunene står helt fritt til å innføre fritt skolevalg dersom de mener dette er et egnet virkemiddel for f.eks. bedre gjennomføring. Jeg mener at en slik beslutning bør være et fylkeskommunalt ansvar, og at spørsmålet om ved hvilken skole opplæringstilbudet skal gis, fortsatt bør ligge innenfor det som er fylkeskommunenes handlingsrom. Den enkelte fylkeskommune er nærmest til å avveie ulike hensyn og sikre at ressursene blir utnyttet best mulig.

Når det gjelder elevers muligheter til eventuelt å få tilbud i andre fylker enn hjemfylket, er dette ivaretatt bl.a. ved at fylkeskommunene kjøper og selger elevplasser til hverandre på en rekke tilbud. Det foregår bl.a. et omfattende samarbeid i grenseområdene mellom fylkene og når det gjelder tilbud som bare gis enkelte steder. I tillegg finnes det landslinjer og landsdekkende tilbud. I forslaget

om å innføre fritt skolevalg viser forslagsstillerne til situasjonen i videregående skole, hvor frafallet av elever underveis i opplæringen er stort, og de mener at det er sannsynlig at fritt skolevalg kan føre til at flere elever gjennomfører et fullt utdanningsløp. Jeg er enig i at det er bekymringsfullt at frafallet i videregående opplæring er stort – f.eks. er frafallet for gutter på yrkesfag på hele 44 pst. Men vi vet også at forklaringen på frafallet er sammensatt.

Jeg har satt ned en bredt sammensatt og hurtigarbeidende arbeidsgruppe som skal foreta en gjennomgang av årsakene til at elever og lærlinger dropper ut av skolen og fagopplæringen. Gruppen skal se på både strukturelle, skolemessige og individuelle faktorer som påvirker elevenes og lærlingenes atferd, og foreslå tiltak som kan føre til mindre frafall. Arbeidsgruppen skal levere sin innstilling til Kunnskapsdepartementet 1. juli i år. Dette vil gi Kunnskapsdepartementet og fylkeskommunene et grunnlag for å iverksette ulike tiltak som kan bedre gjennomføringen i videregående opplæring.

Jeg vil for øvrig også vise til den nye strukturen for videregående opplæring som innføres fra høsten. Da vil dagens 15 studieretninger bli redusert til 12 utdanningsprogrammer, og dagens 102 VK 1-kurs vil bli redusert til 53 programområder. Dette vil legge til rette for at enda flere elever enn i dag kan få oppfylt sine primære ønsker om videregående utdanning.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [18:23:29]: Aristoteles gav oss prinsippet og ideen om at individer er den primære enhet. Samfunnet er således ikke en enhet, men kun en sammenslutning av individer. Individet har sine rettigheter i kraft av sin natur, ikke som et resultat av politiske beslutninger, og staten er individets tjener, ikke menneskets herre.

På grunnskolenivå har utviklingen de siste årene gått i retning av at foreldre har fått langt større innflytelse over valg av skole for sine barn. På videregående nivå er det imidlertid slik at en rekke elever kun kan velge skoler som ligger innenfor en viss avstand av der de bor.

I Kommunal- og regionaldepartementets veileder om brukervalg i skolen heter det at fritt skolevalg kan bidra til å møte utfordringen i kunnskapssamfunnet. Det vil styrke og profilere skolens rolle og oppgaver i samfunnsutviklingen. Det kan gi elever og foresatte større mulighet til å dekke individuelle ønsker og behov, og det vil medvirke til å utvikle og styrke kontakten og samarbeidet mellom skolen og hjemmet. Det kan gi positiv konkurranse mellom kommunens skoler, og det kan være et redskap for skoleutvikling og profilering av den enkelte skole og bidra til å møte utfordringen fra private skolealternativer.

Etter min oppfatning er dette så positive og viktige elementer at Stortinget burde sikre at alle norske elever fikk denne muligheten. Isteden vil vi i dag oppleve at flertallet skyver muligheten fra seg og overlater til det «fylkeskommunale sjølstyret» å treffe avgjørelser om elevene skal få

anledning til fritt skolevalg, fullt innforstått med at deres fylkeskommunale partifeller trolig vil gå imot fritt skolevalg av ideologiske grunner.

Hva er så galt med at elevene selv får velge skole? Etter videregående skole er det fritt universitetsvalg i hele verden, selv om du kan få samme faget på nærmeste universitet. Det er ingen som protesterer på det. Hvorfor skal elever i videregående skole tillegges mindre medbestemmelse over egen utdanning når de er 16 år, enn når de er 18? Det er ikke slik at alt blir bedre dersom elevene går på nærmeste geografiske skole, enn dersom de selv prioriterer hvilken skole de skal gå på.

Et av de viktigste formålene med norsk skole er å skape «gagns menneske». Det er et høyt mål. Én ting er sikkert: Man blir ikke «gagns menneske» uten at man får forsøke å lære å ta egne valg. Jeg tror det bidrar til motivasjon og til forståelse av at valg har betydning, og at innsats har betydning.

Sosialistene vil beordre elevene til nærmeste skole. Hva synes så elevene om det? I den eneste profesjonelle undersøkelse som er foretatt, og som er gyldig etter kriteriet for publisering av vitenskapelige undersøkelser, svarer faktisk ni av ti elever at de ønsker en ordning med fritt skolevalg. De ønsker altså ikke den modellen sosialistene vil tvinge på dem. De vil velge selv.

Det er et paradoks at det er langt større politisk motstand mot fritt skolevalg enn det er blant dem vi er satt til å være ombudsmenn for. Er det slik at enkelte politikere ønsker å være individets herrer og mener de vet bedre enn de de er satt til å tjene?

Anders Anundsen (FrP) [18:26:28]: Representanten Lena Jensen gjorde et poeng av at Fremskrittspartiets forslag ville komme inn under reklameforbudet i markedsføringsloven hvis politikk kom derunder. Nå er jeg litt usikker på om det er Lena Jensens innlegg her som vil falle inn under den kategorien, eller om det er Fremskrittspartiets forslag. Jeg heller nok til det første.

Representanten Jensen sa at fritt skolevalg vil ikke føre til en bedre skole, det vil prioritere eliten, og det er ikke bra for elever flest. Nå hørte vi nettopp representanten Gåsvatn redegjøre for hva elevenes oppfatning av dette er. Men til tross for dette kommer altså Lena Jensen ikke med noen faglige argumenter fra denne talerstolen. Det er et politisk prinsipp Lena Jensen gir uttrykk for, ikke noen faglig argumentasjon.

Jeg nevnte i mitt innlegg at Vestfold har hatt fritt skolevalg i mange år. De har også hatt et rødt flertall, ispedd litt gult, i to år. Ikke én gang har det frie skolevalget blitt utfordret – ikke én gang. Jeg er glad for at Vestfold SV ikke har lyttet til Lena Jensens innlegg fra talerstolen i dag.

Lena Jensen sier at hun vil ikke overkjøre lokale folkevalgte. Jeg forstår at det er SVs vinkling på det. Vi mener at lokale folkevalgte ikke skal få kjøre over den enkelte elevs rettigheter, og det er nok mye av forskjellen på Fremskrittspartiets og SVs politikk.

Om for ikke å forsvinne helt fra Vestfold, så får altså nesten 90 pst. av elevene i Vestfold oppfylt sitt førstevalg

både når det gjelder skole og linje. Det er høyt i nasjonal sammenheng. Det er ikke slik, som representanten Jensen forsøker å fremstille det som, at det er en rett for alle å gå på nærskolen. Det er ikke sånn. Det er karakterbasert opptak til nærskolen også, selv der det ikke er fritt skolevalg. Bare da gjelder karakterbasert opptak linjene.

Ellers vil jeg bemerke at det er veldig positivt at statsråden gir uttrykk for at han vil komme tilbake til Stortinget med en generell gjennomgang av drop out-situasjonen i videregående skole. Den er dramatisk. Vi vil da også kunne komme nærmere tilbake til om det er en sammenheng mellom fritt skolevalg eller ikke og drop out-prosentsen i det enkelte fylket. Så jeg ser frem til den gjennomgangen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

(Votering, sjå side 2289)

S a k n r . 6

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Arne Sortevik, Robert Eriksson, Harald T. Nesvik og Åge Starheim om å finansiere tilbygg ved Hopen videregående skole i Revidert nasjonalbudsjett (Innst. S. nr. 156 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:55 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske frå kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten gjere framlegg om at taletida blir avgrensa til 40 minutt og blir fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til medlemmer av Regjeringa.

Vidare blir det gjort framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det blir sett på som vedteke.

Anna Ljunggren (A) [18:30:02] (ordfører for saken): Da Fremskrittspartiet fremmet dette Dokument nr. 8-forslaget om statlig finansiering av utbygging ved Hopen videregående skole, var mitt og posisjonens mål å komme fram til en merknad som alle partiene kunne stille seg bak. Det klarte vi. Jeg er glad for at det var mulig, og jeg vil berømme posisjonen for resultatet.

Hopen videregående skole er en yrkesfaglig skole for rusmiddelmissbrukere i rehabilitering og ettervern. Skolen gjør et verdifullt arbeid for å bringe denne gruppen mennesker tilbake til samfunnet og oppfylle drømmen deres om en vanlig jobb. Komiteen mener at denne skolen er et godt supplement til den offentlige skolen, og vi i Arbeiderpartiet mener at når det offentlige ikke har et skoletilbud til grupper som trenger litt ekstra støtte og en ny sjanse i hverdagen, skal denne typen skoler få slippe til.

Jeg føler at vi har alle partiene med på denne konklusjonen. Komiteen ber departementet vurdere å komme tilbake til spørsmålet om offentlig tilskudd til disse skolene for funksjonshemmede, rusmiddelmissbrukere m.v. i forbindelse med statsbudsjettet 2007. I tillegg ber vi departementet vurdere disse skolenes behov for statlig støtte til i dette tilfellet utbygging. Disse skolene favner et ganske bredt spekter av politikkområder, og jeg tror det er mulig å se på skolene i sammenheng med andre departementers områder for å komme fram til den beste løsningen for elevene på denne typen skoler.

Anders Anundsen (FrP) [18:31:54]: Da forslaget om å gi statlige midler til nødvendig påbygging av Hopen videregående skole ble fremmet i salen, registrerte jeg noe undrende at enkeltrepresentanter i foajeen kom med den kommentar at Stortinget ikke skulle forholde seg til denne typen enkeltsaker. Årsaken var antakelig at disse representantene ikke var særlig velinformert om hva Hopen videregående skole er.

Som saksordføreren på en utmerket måte har gjort rede for, gir Hopen videregående skole tilbud til de svakeste av de svake. Tilbudet er til elever som arbeider seg ut av et liv med rus, elendighet og ofte kriminalitet, og inn i en ny verden av håp, utdanning og utsikter til jobb. Skolen har søkt om utbyggingstilskudd i mange år, fordi den har utvidet tilbudet sitt for å hindre at elevene blir tvunget ut av Hopen videregående skole etter endt grunnkurs. I dag tilbyr skolen videregående opplæring helt frem til fagbrev, og det er svært viktig for rehabiliteringseffekten for den enkelte.

Jeg må innrømme at jeg ble skuffet da statsråd Djupe-dal avviste offentlig investeringsstøtte fordi penger til skoler skal gå til offentlige skoler og ikke til private. Heldigvis har saksordføreren og regjeringsfraksjonen på Stortinget vist at det fortsatt er mulig å få gehør for viktige og fornuftige forslag. Saksordføreren og regjeringsfraksjonen i Stortinget har tatt saken på alvor, sett viktigheten og fornuften i skoletilbudet, og de har tatt statsministerens gjentatte oppfordringer til bredt samarbeid på ordet. Det er viktig og fornuftig, og jeg vil gi stor honnør til saksordføreren for denne praktiske tilnærmingen. Det er også årsaken til at Fremskrittspartiet ikke trenger å fremme noe alternativt forslag i salen. En enstemmig komite sørger for å løfte problemstillingen inn i budsjettet for 2007, og jeg håper inderlig at statsråden, etter å ha satt seg grundig inn i det arbeidet som disse skolene gjør, vil ha en mer positiv holdning til å støtte opp om dette arbeidet med å gi et tilpasset opplæringstilbud til funksjonshemmede elever. Jeg ser frem til at vi også i budsjettssammenheng kan finne gode og konstruktive løsninger på en problemstilling som er viktig for samfunnet, men aller viktigst for den enkelte bruker.

Ola T. Lånke (KrF) [18:34:28]: Som kjent er det Evangeliesenteret som står bak driften av Hopen videregående skole. Evangeliesenteret er vel kjent for de fleste. Det har i mange år vært den største private aktøren i rusomsorgen i Norge, og filosofien om omsorg for enkeltmennesket og trygge rammer preger også Hopen, på samme måte som den preger andre evangeliesenter. Tilbudet på Hopen evangeliesenter er spesielt tilrettelagt for skolehverdagen.

Jeg er også veldig glad for å kunne si at det er fint at vi har fått et forslag om dette i Stortinget, og jeg er også glad for den samling som det har avstedkommet i komiteen. Jeg har ikke tenkt å bruke så veldig mange ord på det utover det, men jeg tror at et senter som Evangeliesenteret fortjener å få stå litt i fokus, og jeg vil også gjerne at vi mener alvor når vi gir denne støtten til Hopen. Skolen har behov for å bygge ut undervisningsrom og spesialrom i tråd med offentlige forventninger til utdanningslokaler. Skolen har i dag etablert midlertidige ordninger for ivaretagelse av de mest prekære behovene ved skolen, i påvente av en endelig løsning i forhold til statlige myndigheter.

Når regjeringspartiene også har gått inn på dette forslaget, og er enig i at Hopen og lignende skoler er i denne vanskelige situasjonen, håper jeg også at dette er et uttrykk for vilje til å følge opp når budsjettet kommer. Jeg har tillatt meg – også i komitesammenheng – å gi uttrykk for at det at man vil komme tilbake til spørsmålet, er en litt svak formulering. Det ligger ikke så veldig sterk forpliktelse i det, og jeg vil i hvert fall ha sagt fra denne talerstol at vi kommer til å følge opp dette, og være opptatt av at dette blir mer enn ord. Man kommer ikke så langt med honnørord og forståelse når man skal etablere lokaler, verken ved Hopen eller ved andre tilsvarende skoler. Det de trenger, er penger til å realisere disse byggene, og derfor håper jeg at statsråden også kan bekrefte her i dag at det vil komme midler til disse skolene allerede i høstens budsjett.

Odd Einar Dørum (V) [18:37:28]: Jeg tar egentlig ordet for å oppfylle et løfte jeg gav meg selv som veldig ung politiker, for da opplevde jeg ofte at «de gamle gutta» kom og satte seg på meg, og så var jeg sosialt død riktig lenge.

Jeg tar også ordet for å gi stor anerkjennelse til sakens ordfører, som debutterer som ordfører, og som har gjort en skikkelig og bra jobb. Hun har klart – jeg holdt på å si – å trenge gjennom ethvert forsøk på å tåkelegge saken og gjøre den til en ideologisk slagmark eller hva det måtte være. Hun har klart å se at det gjelder mennesker som er i en klemme, og hun har klart å formulere en innstilling som har samlet oss.

Av og til bør det utdeles ros fra denne talerstolen også, og det gjør jeg herved.

Presidenten: Presidenten er ikkje usamd i det. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, sjå side 2289)

S a k n r . 7

Interpellasjon fra representanten Ine Marie Eriksen til kunnskapsministeren:

«Vi har igjen fått en debatt i mediene om konsekvensene av integrering av elever med særskilte behov i nærmiljøskolen. Også disse elevene har krav på et undervisningstilbud tilpasset egne evner og forutsetninger. Norsk skole bruker – og skal bruke – store ressurser på slike tilbud, men elevenes utbytte av undervisningen er ofte lite i

forhold til de ressurser som settes inn. I de fleste tilfeller er integrering i «ordinær skole» det beste tilbudet for eleven, men vi ser også at integreringen kan føre til at elever ikke får fullgod oppfølging.

Hvordan vil statsråden sikre at hensynet til den enkelte elev med særskilte behov blir tilstrekkelig ivaretatt også i de tilfellene der integrering i «ordinær skole» åpenbart er en uheldig løsning?»

Ine Marie Eriksen (H) [18:39:37]: Det er heldigvis ingen uenighet om at alle elever, uansett funksjonsdyktighet, har krav på et tilpasset opplæringstilbud i samsvar med evner og forutsetninger. Men dessverre er det ikke alltid like stor enighet om hvordan skolen skal gjøre opplæringslovens klare krav til virkelighet for alle elever. Derfor kommer også debatten om integrering eller spesialtiltak opp med mer eller mindre jevne mellomrom, gjerne inspirert av medieoppslag som viser en elev som åpenbart ikke får et tilfredsstillende tilbud.

De siste tiårene har vi kunnet se store endringer i hvilken oppfatning som har vært rådende når det gjelder integrering av såkalte specialelever – fra en epoke der barn med ulike fysiske og psykiske funksjonshemninger ble «gjemt bort» i institusjoner, til en epoke der full integrering betegnes som det riktige. Det er ingen tvil om at dagens situasjon, med integrering som det absolutte utgangspunktet, er riktig, både ut fra et opplærings- og utviklingssynspunkt og, ikke minst, ut fra et menneskeverdssynspunkt.

Jeg vil likevel i denne interpellasjonen belyse at pendelen i noen tilfeller kan synes å ha svingt for langt i retning av integrering. Det kan synes – både ut fra de opplevelsene foreldrene til barn med spesielle behov har med skolen, og ut fra den offentlige debatten – som om ønsket om integrering er så sterkt at man i visse tilfeller overser at eleven kan ha andre behov. Sjøl om integrering er det opplagte utgangspunktet, må ikke systemet komme i veien for foreldres og elevers ønske om andre løsninger i de tilfellene der andre løsninger åpenbart er best for barna.

Dokumentarfilmen «Jenta fra Oz» viste skjebnen til en utviklingshemmet elev som var plassert i en vanlig klasse, sjøl om hun åpenbart hadde hatt bedre av å få være sammen med elever i samme situasjon. Denne filmen utløste en kraftig debatt med til dels sterke, følelsesladde og ikke minst kategoriske uttalelser om hvilken løsning som hadde vært best. Jeg håper derfor at denne interpellasjonen kan gi grunnlag for en litt mer avbalansert debatt og samtidig gi kunnskapsministeren mulighet til å følge opp og utdype uttalelsene i Aftenposten den 28. mars, der han tok til orde for en større kartlegging av hvordan elever med ulike utviklingshemninger har det på skolen, og hvilket tilbud de får.

Høyre har for sin del lenge ønsket en bred utredning av opplæringen for barn, unge og voksne med spesielle behov. Allerede i 1998 foreslo Høyre for første gang at man skulle foreta en slik utredning, på bakgrunn av utviklingen siden spesialskoleloven ble integrert i opplæringsloven i 1975. Siden den gang har problemstillingen vært

oppe mange ganger uten at det har vært mulig å få til en skikkelig kartlegging. Ofte er det vanskelig i det hele tatt å få til en diskusjon, fordi motiver trekkes i tvil, eller synspunktene og konsekvensene trekkes ut i det helt ekstreme. Det mest bekvemme er naturligvis å skygge unna hele debatten eller gjemme seg bak ideologiske besvergelses, men da svikter vi det ansvaret vi har overfor de barna og de familiene det gjelder.

For å forebygge enhver misforståelse: Høyres utgangspunkt er at integrering i den såkalte normalskolen er normalløsningen for elever med spesielle opplæringsbehov. Målet er tilpasset opplæring gjelder også for disse elevene, og vi er nokså sikre på at gjennomføringen av kunnskapsløftet, med større vekt på lokal handlefrihet og lokale tilpasninger, vil gjøre det lettere enn før å gi elevene gode lokale tilbud. Men det er et like naturlig utgangspunkt for Høyre at det er foreldrene som må få ha det avgjørende ordet når det gjelder om deres barn skal få opplæring i den såkalte normalskolen eller ikke. Det er ingen tvil om at det er foreldrene som kjenner sine barn best, og det er ingen grunn til å tvile på at foreldrene, når de står overfor et valg, vil velge den løsningen de sjøl er overbevist om er den beste for barna.

Vi deler fullt ut synet om at alle barn og unge har rett til å få et tilbud om tilrettelagt opplæring i sitt eget nærmiljø. Det er viktig å bygge opp gode, lokale tilbud i elevenes hjemmemiljøer, men samtidig er det nødvendig å åpne for valgmuligheter. De elevene som åpenbart har behov for et spesialtilbud, må kunne få et slikt tilbud. Det er liten tvil om at integreringen har vært og er positiv for de aller, aller fleste. Men samtidig er det viktig å holde fast på at det må være hensynet til den enkelte elev som er det viktigste, og at man derfor må være åpen for å velge den løsningen som gir elevene de beste utviklingsmuligheter, enten dette skjer gjennom integrering i nærskolen eller gjennom et tilbud i en spesialavdeling eller spesialinstitusjon. Hvis det kan gi eleven et bedre og tryggere tilbud enn det eleven ville ha fått i en vanlig skole, skal ikke politikken stå i veien. Det politiske poenget må være å sette eleven foran systemet og være villig til å ta større individuelle hensyn. Det handler om å se menneskene.

I debatten som har fulgt etter visningen av dokumentarfilmen, har bl.a. regjeringspartiet SV vært på banen og ment at integrering er det eneste riktige, uansett. Jeg håper det beror på en misforståelse, eller at standpunktet trekkes litt langt. Man skal også huske på at ganske mange foreldre til elever med spesielle behov ser integreringen fra en annen side, nemlig at deres barn settes «på utstilling» for at samfunnet skal se at det finnes barn som er annerledes enn oss sjøl. Det kan være en ganske grusom opplevelse.

Gruppen av elever med spesielle behov er veldig sammensatt, og behovene forandrer seg med barnas alder. For eksempel er forskjellene i barnehagealderen veldig små, mens de i puberteten er veldig store. Elevenes utfordringer spenner over alt fra Downs syndrom til atferdsproblemer av ulik grad og store fysiske eller psykiske handikap. Når det gjelder gruppen med atferdsproblemer, er også den veldig forskjellig. Vi har alt – fra de som lager uro og

bråk i timene rett og slett fordi de kjeder seg, til de som har tunge diagnoser.

Jeg møtte før helga tre foreldre som har barn med spesielle behov. To hadde barn i barnehage, og en hadde barn i skolen. La meg kort referere noen av de synspunktene som kom fram.

For det første: Den største utfordringen er at denne gruppen er så sammensatt, fra barn med Downs syndrom som får lese- og skriveopplæring, til sterkt funksjonshemmede barn hvor den største utfordringen er å få et bleieskift til å fungere. Integrering er viktig i barnehagen hvor andre barn er gode rollemodeller. Integrering er viktigst i ung alder før forskjellene blir for store. Foreldrene trenger muligheten til å velge et akseptabelt tilbud i nærmiljøet og muligheten til å velge forskjellige tilbud etter som barnet vokser. Barn med spesielle behov samlet i grupper i vanlig skole kan gi disse barna en god mestringsfølelse. Foreldrene vil ha valgfrihet til selv å velge det tilbudet som passer best for sitt barn, og en av foreldrene fortalte at hun kommer til å velge et skoletilbud for sin sønn ut fra hvor andre barn han kjenner med Downs syndrom, vil gå, fordi han trenger kamerater. Hun er sikker på at han ikke vil få kamerater på en skole eller i en klasse med bare «vanlige» barn. Ikke minst må skolene ha en verktøykasse de kan bruke, og kompetanse er viktig. Få har den nødvendige kompetansen, og tilbudet blir derfor veldig personavhengig. Hvis ressursene er knappe, blir slitasjen på denne delen av personalet stort. Sykefraværet kan bli høyt, og man kommer inn i en ond sirkel.

Det siste poenget som foreldrene nevnte, var at det må være en politisk erkjennelse av at disse elevene og disse barna er svært ressurskrevende, også økonomisk.

Kort oppsummert kan man si følgende:

1. Integrering må være hovedgrepet, men ikke for enhver pris. Hensynet til barna må veie tyngst, og foreldrene må ha valgfrihet til å velge det beste tilbudet for sine barn.
2. Denne gruppen er så sammensatt at det er behov for differensiering og ulike løsninger.
3. Det må finne sted en politisk erkjennelse av at det er ressurskrevende å gi disse barna et godt tilbud.
4. Kompetanse må til like mye som penger. Her har f.eks. små kommuner en stor utfordring.

Når det gjelder elever med utviklingshemninger eller elever med fysiske funksjonshemninger, er det fristende å si at retten til opplæring i nærskolen er absolutt for foreldrene, dersom de ønsker det. En stor utfordring er imidlertid elever med alvorlige atferdsproblemer. Dessverre er det mye som tyder på at denne typen problemer er økende, samtidig som vi ser eksempler på at denne atferden blir mer voldelig enn tidligere. Mens atferdsproblemer tidligere i betydelig grad var knyttet opp til ungdomsskole og videregående skole, ser vi nå tendenser i retning av at dette problemet sprer seg nedover i alderstrinnene. Det er vanskelig å akseptere at man i en obligatorisk skole ikke kan beskytte elever og lærere mot vold. Det er også vanskelig å kunne akseptere at en eller noen få elever skal kunne ødelegge læringsmiljøet for det store flertallet. Det er derfor nødvendig at kommunene i større grad enn i dag

oppretter alternative tilbud for elever med alvorlige atferdsproblemer slik at foreldrene kan ta reelle valg.

Atferdsproblemene er altså unntaket fra hovedregelen, og ingen barn med spesielle opplæringsbehov skal tvinges ut av den vanlige skolen hvis foreldrene mener det er best for barna å være der. Men samtidig hadde kanskje dette valget vært lettere hvis det fantes reelle tilbud. Så enkel og så vanskelig er utfordringen, og jeg håper kunnskapsministeren vil ta fatt på den med et åpent sinn.

Statsråd Øystein Djupedal [18:50:03]: Regjeringen har som mål å utvikle en skole som bygger på kunnskap, ferdigheter, mestring og fellesskap. Alle barn og unge skal bli sett, stimulert og motivert for å lære og utvikle seg videre – faglig og sosialt. Likeverdig, inkluderende og tilpasset opplæring er et overordnet prinsipp i norsk skole. Opplæringsloven slår fast at alle elever skal få tilpasset opplæring. Elever som ikke får forsvarlig utbytte av opplæringen, har rett til spesialundervisning etter enkeltvedtak.

Først og fremst vil jeg understreke at elever med særskilte behov er en svært uensartet gruppe, som også interpellanten var inne på. Det dreier seg om elever med ulike vansker og diagnoser, som bl.a. ADHD, autister og psykisk utviklingshemmede, f.eks. herunder barn med Downs syndrom. Også elever med en og samme diagnose er ulike. Det som passer for en elev, passer nødvendigvis ikke for en annen. Dette er også kommet fram gjennom flere konkrete eksempler i mediene og ikke minst gjennom mange henvendelser som jeg har mottatt i departementet. Det er derfor ikke et enkelt grep eller standardiserte løsninger som er svaret. Flere tiltak må virke sammen og bidra til god oppfølging av den enkelte elev.

Det er kommuner og fylkeskommuner som har ansvaret for at alle barn og unge får opplæring i samsvar med regelverket. Opplæringsloven gir alle elever i grunnskolen rett til å gå på den skolen de sokner til. Elever som får spesialundervisning etter enkeltvedtak, vil kunne kreve slik opplæring i nærskolen. Ut fra den enkeltes situasjon kan kommunen tilby opplæring ved en annen skole når dette vurderes som den beste løsningen. Eleven og de foresatte kan likevel avslå et slikt tilbud.

Når opplæringsloven åpner for ulike valg og løsninger, vil også tilbudet rundt i de forskjellige kommunene variere. Uansett følger det av loven at tilbud om spesialundervisning så langt som mulig skal utformes i samarbeid med eleven og foreldrene, og at det skal legges stor vekt på deres syn.

Alle elever med rett til spesialundervisning etter enkeltvedtak skal ha en individuell opplæringsplan, en såkalt IOP. Planen skal utarbeides i samråd med de foresatte og eleven selv. PPT skal veilede og bistå i dette arbeidet. Planen skal evalueres hvert halvår, og gjennom konkret samarbeid omkring den enkelte elev er denne ordningen forutsatt å avdekke om tilbudet for eleven «åpenbart er en uheldig løsning», slik representanten stiller spørsmål om. Dersom det avdekkes at tilbudet ikke er godt nok, må ansvarlige skolemyndigheter og lærere sammen med foresatte drøfte hva som kan gjøres for å endre og forbedre til-

budet. Nødvendig spesialpedagogisk kompetanse må da trekkes inn. PPT har her en nøkkelrolle, men det kan også være nødvendig med et samarbeid når det gjelder andre aktuelle tjenestetilbud. Statlig spesialpedagogisk støtte-system kan veilede og bistå i en slik prosess. Skulle foreldrene likevel mene at opplæringstilbudet ikke er godt nok, og ikke er i samsvar med loven, har de klagerett til fylkesmannen.

Rett til tilpasset og likeverdig opplæring i en inkluderende skole for alle har ligget fast gjennom mange skole-reformer. Nyere forskning viser imidlertid at vi ennå ikke har nådd dette målet. For å gi et tilpasset og godt tilrettelagt tilbud må skoleledere og lærere ha god og relevant kompetanse. Tilpasset opplæring og spesialundervisning med god kvalitet er et prioritert område i Kunnskapsløftet og i Strategi for kompetanseutvikling. Spesialpedagogisk kompetanse er et vesentlig element i denne sammenhengen. Universiteter og høyskoler samarbeider med spesialpedagogiske kompetansesentra om å utvikle relevante tilbud. Rapporter fra kommunene til nå viser at tilpasset opplæring er ett av de områdene som skoleeier har prioritert høyest i sine planer.

Jeg er glad for at representanten Eriksen i sitt spørsmål peker på at norsk skole bruker – og skal bruke – store ressurser på opplæring av elever med særskilte behov. Vi er begge opptatt av at ressursene brukes riktig, og at elevene får god oppfølging.

Representanten Eriksen stiller meg spørsmålet om hvordan jeg vil sikre at hensynet til den enkelte elev med særskilte behov blir tilstrekkelig ivaretatt, også i de tilfeller der integrering i «ordinær skole» åpenbart er en uheldig løsning.

Jeg er opptatt av at det blir satt søkelys på spesialundervisningen, men samtidig vil jeg advare mot hastige grep som kan undergrave målet om at flest mulig skal få et godt tilbud innenfor rammen av den ordinære hjemmestolen. Jeg ønsker meg ikke tilbake til et samfunn hvor vi gjemte bort barna våre på institusjoner, og jeg er glad for at interpellanten også understreket dette poenget.

For å sikre den enkelte et godt, tilpasset tilbud er det tre former for oppfølging og vurdering som er relevant å trekke fram. Det ene er den vurderingen som følger av loven, knyttet til individuell opplæringsplan, og som som nevnt skal skje hvert halvår. Det andre er den vurdering som det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet skal legge til rette for. Systematisk bruk av diagnostiske prøver samt annet kartleggings- og observasjonsmaterieell er viktige verktøy i den sammenheng. Det tredje er knyttet til evalueringen av Kunnskapsløftet. En samlet gjennomgang av tilpasset opplæring og spesialundervisningens plass i skolen vil bli en viktig del av evalueringen. Dette innebærer bl.a. en kartlegging av organisering og innhold, ressursbruk og resultater, oppgavene til det statlige støttesystemet og PP-tjenesten og Statped. Utdanningsdirektoratet har fått dette som oppdrag. I løpet av evalueringssperioden vil det bli utarbeidet delrapporter, og for å sitere St.prp. nr. 1 for 2005-2006:

«Det blir lagt opp til evaluering underveis, erfaringsutveksling og informasjonsspreiing, slik at positi-

ve resultat kan medverke til implementering av kursendringer. Brukargruppene vil vere sentrale i dette arbeidet.»

Jeg vil her legge til at jeg allerede har gitt Utdanningsdirektoratet beskjed om å spørre foreldrene til barn med spesielle lærevansker om hvordan de og barna opplever sin situasjon. Dette er en viktig del av evalueringsarbeidet. Det er med andre ord slik at det er skolen som skal tilpasses barnet, og ikke motsatt. Dersom den samlede evalueringen av Kunnskapsløftet senere skulle vise at det er behov for justeringer av regelverket, vil vi måtte se nærmere på dette.

Jeg vil for øvrig påpeke at Fylkesmannen har myndighet til å ta stilling til om alle sider ved opplæringstilbudet er i samsvar med loven. Fylkesmannen kan også pålegge en kommune å endre opplæringstilbudet når det ikke er egnet til å ivareta barnets behov. Kommunene kan ikke vise til økonomiske hensyn dersom dette fører til at eleven ikke får et opplæringstilbud med god kvalitet og i samsvar med lovens krav.

Regjeringen er opptatt av at alle mennesker er unike og skal møtes av en skole som forstår og tar vare på deres individuelle forutsetninger. Jeg vil igjen understreke at det ikke er et enkelt grep eller standardiserte løsninger som sikrer et godt tilbud til den enkelte. Hvorvidt det er elever som ikke kan få tilfredsstillende tilbud ved den ordinære hjemmeskolen, må vurderes helt konkret. Dette ligger det også under Fylkesmannens myndighetsområde å ta stilling til, bl.a. i klagesammenheng. Videre er det lagt opp til et løp som vil følge utviklingen av dette området nøye framover, slik at hensynet til den enkelte elev med særskilte behov vil bli tilstrekkelig ivarettatt.

Det er en viktig debatt som interpellanten reiser. Jeg er også glad for den nyanserte tonen til interpellanten, nemlig at her finnes det ikke noen standardiserte eller lette svar. Et samfunn som vårt må til enhver tid reise debatten om hvordan vi behandler de svakeste, også i skolen. Det betyr at jeg ser fram til denne debatten, og jeg ser fram til det et samlet storting eventuelt vil gjøre hvis det er slik at kursen må justeres. For i likhet med interpellanten har også jeg mottatt mange henvendelser, og jeg har med stor interesse fulgt den debatten som har foregått offentlig, ikke minst etter den filmen som også interpellanten refererte til, som selvfølgelig gjør sterkt inntrykk på alle oss som ser den. Jeg synes denne debatten er god, og jeg takker for at interpellanten legger seg på et nyansert nivå og ikke sier at det finnes lettvinte svar på så krevende utfordringer som vi her står overfor.

Ine Marie Eriksen (H) [18:59:13]: Jeg syns kunnskapsministeren peker på noe helt riktig når han innleder og avslutter med å si at det ikke fins en standardisert løsning som passer alle. Det er helt riktig. Og det er kanskje spesielt riktig i situasjoner der vi ser barn med spesielle behov. Men så oppleves det også slik for veldig mange foreldre at det ikke er de formelle rettighetene som er hovedutfordringen, men hvordan situasjonen oppleves når man har et barn med spesielle behov. Veldig mange foreldre opplever f.eks. at de blir møtt av barnehagen eller

av nærskolen med en litt rynkete mine som forteller dem at integrering egentlig er litt vanskelig, både fordi det koster veldig mye penger og fordi det krever spesielle tilpassninger, mens andre ganger når foreldrene primært ønsker et spesielt tilbud for sine barn, opplever de at de ikke får noe annet tilbud enn full integrering i nærmiljøet og i skolen. Så det er kanskje behov for større kunnskap også ute i kommunene, det er behov for kunnskapsspredning ute i kommunene. Jeg syns det er et godt forslag, som statsråden påpeker, at det som må komme ut av evalueringen, også er en større grad av informasjonsspredning og spredning av gode eksempler.

Jeg legger da også til grunn at statsråden kommer tilbake til Stortinget med resultatene av den evalueringen som direktoratet nå holder på med, og forutsetter at den ikke minst er et reelt verktøy – og en reell lyttepost – for foreldre med barn som har spesielle behov.

Statsråden advarer mot hastige grep. Det gjør jeg også, og det er derfor jeg har den innfallsvinkelen i interpellasjonen som jeg har. Men jeg vil allikevel få si at for en del av disse barna haster det faktisk ganske mye med å få på plass et tilbud som er tilpasset de behovene og de ønskene som både foreldre og elever har. Det betyr ikke at man skal velte om hele situasjonen for elever med spesielle behov på én dag eller med ett grep, men det handler om at det haster med å se menneskene, og det haster i mange tilfeller med å se elevene.

Jeg vil avslutningsvis også være så frimodig at jeg tolker statsråden dit hen at han ikke er på linje med sin partifelle Rolf Reikvam med hensyn til at integrering er det man skal velge i alle tilfeller.

Statsråd Øystein Djupedal [19:01:52]: La meg først få understreke at det ikke skal være økonomiske hensyn som skal være avgjørende for det tilbudet barn skal få. Kommunen har en plikt til å tilrettelegge et undervisningsopplegg for barnet basert på barnets individuelle forutsetning. Det betyr at det må være en dialog mellom foreldre og foresatte, barnet og den lokale skolemyndighet om hvordan dette iverksettes, i den grad man i utgangspunktet ikke er enige om hva tilbudet skal være.

Mitt utgangspunkt er at vi i større grad må finne ut av hvordan disse barna har det i den situasjonen de er i. Derfor har jeg også bedt direktoratet om at de skal spørre om dette. Bare denne praktiske tilnærmingen til en skolevirkelighet tror jeg kan være riktig, for det betyr at man får kunnskap om hvordan barna opplever det. Vi ser jo i avisene at mange av disse barna – i hvert fall beskrives det slik – blir ensomme i skolen, de får ikke venner i skolen, de opplever at de er annerledes i skolen, og på den måten skapes det distanse mellom såkalte normalelever og disse elevene.

Dette er kunnskap som vi må ta med oss når vi skal tilrettelegge for løsninger for hver enkelt familie og hvert enkelt barn. Mitt – og vår regjerings – utgangspunkt er at løsningene for hvert enkelt barn vil og må være forskjellige, for barn er unike og forskjellige. Det som kan være riktig for ett barn, er ikke nødvendigvis riktig for et annet barn, selv om de kanskje har den samme formelle diagno-

(Statsråd Djupedal)

se. Utgangspunktet vårt er loven – og vår regjering's utgangspunkt er altså dette: Vi skal møte barna med ulike tiltak, fordi det kan være nødvendig for at de skal få størst mulig sosialt og faglig utbytte av undervisningen.

La meg da bare understreke noe som jeg tror interpellanten har veldig rett i, og det gjelder i dette tilfellet som i mange andre av livets forhold: Som foreldre eller foresatte for et barn med spesielle problemer møter man mange mennesker i en kommune eller i en skole, men det er ofte den «driven» man selv har, som gir en del av resultatet. Det er stor forskjell mellom våre mange kommuner og mange skoler, og dette er vel en opplevelse mange av oss har i mange av livets ulike henseender. Men vi mener altså at alle barn skal ha rettigheter, og disse rettighetene skal kommunen oppfylle, med utgangspunkt i – som jeg har understreket – barnets spesielle behov, og tilrettelegge for en sosial og faglig framgang eller mulighet i skolen.

Jeg opplever det slik at denne debatten tar utgangspunkt i akkurat de samme forutsetninger som Eriksen har, og som vår regjering har. Jeg tror derfor at denne debatten videre vil bli en god debatt, fordi den også har satt søkelyset på et viktig problem og fordi man ikke har et ønske om at pendelen skal svinge så langt tilbake som jeg registrerer at enkelte i den offentlige debatt har tatt til orde for, nemlig at vi skal reetablere spesialskolene. Jeg er glad for at interpellanten understreker at det ikke er hennes utgangspunkt.

K e n n e t h S v e n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [19:05:17]: Norsk skole er på mange områder en svært god skole. Et område som er krevende, men som på alle vis også viser kvaliteten og mangfoldet i skolen, er at det skal være en fullt ut integrert skole der alle barn kan få sin skolegang. Vi har en skole som kan tilby den enkelte elev tilpasset opplæring bygd på den enkeltes forutsetninger.

Det betyr imidlertid ikke at vi har en skolehverdag fri for utfordringer for å få dette til. Tilpasset opplæring og en skole for alle har ikke på noen som helst måte fjernet behovet for spesialpedagogisk kompetanse, snarere tvert imot. Barn og unge med hørsels- og synsvansker, språkvansker, som er sterkt handikappet, som stammer, har store lærevansker, atferdsproblemer m.m., er avhengig av at skolen har eller får tilført den kompetansen som skal til for at undervisningen tilpasses deres behov. Det er dette jeg synes vi skal fokusere på når vi ser oppslag i media om at barn og unge ikke får det utbyttet av den tilpassede undervisningen som en har forventninger om.

Det jeg håper det ikke blir fokusert på, er hvorvidt det er behov for opprettelse av spesialskoler for at tilbudet skal bli godt nok for de elevene det gjelder. Jeg håper tiden er over for behov for spesialskoler, selv om også jeg innser at vi for enkelte elever eller elevgrupper har et for dårlig tilbud i dagens skole.

Jeg har ved flere anledninger besøkt skoler i min egen hjemkommune. Ved disse besøkene har jeg spesielt blitt

orientert om hvordan en tilrettelegger undervisningen for elever med spesielle behov. Det som har slått meg, og som også er bekreftet gjennom samtaler med foreldre, er at i de klassene disse elevene går, oppleves det som svært positivt at det er en eller flere i klassen eller gruppen som har spesiell tilrettelegging og spesielle ressurser rundt seg. De andre elevene nyter også godt av de ressursene som kommer ekstra i forbindelse med enkelt-elever. Det kan være spesialpedagogiske ressurser og miljøarbeiderressurser som oppfattes som svært positivt for læringsmiljøet. I tillegg får elevene et naturlig forhold til funksjonshemming, noe som er et tilleggsgode for de funksjonsfriske elevene.

Når jeg ønsker en debatt om hvordan vi greier å tilrettelegge for elever med spesielle behov i nærmiljøskolen, er det imidlertid i erkjennelsen av at det mangler vesentlig kompetanse ved mange skoler i dag, slik at tiltak som pedagogisk-psykologisk tjeneste i kommunene skisserer for enkelte elever, ikke alltid blir fulgt opp. Det kan skyldes mangel på økonomiske ressurser, men også i veldig mange tilfeller mangel på kompetanse ved den enkelte skole. Det er ingen selvfølge at det finnes spesialpedagogisk kompetanse og miljøarbeiderkompetanse ved den enkelte skole. Men ofte er det den typen kompetanse i et kollegium som er nødvendig for at tiltak skal kunne følges opp i forhold til enkeltelever. Spesialpedagogisk forskning innenfor det norske skolesystemet er det ifølge fagmiljøet selv sparsomt med i den forstand at spesialpedagogikk er et ungt fag i forskningssammenheng. Det er et stort behov for denne type forskning, ikke minst i kjølvannet av de reformene som har skjedd i skolen vår.

I de siste årene har skolen gjennomgått store endringer. Den endringen som kanskje er størst, er oppløsningen av den faste klassestrukturen og overgangen til gruppa. I tillegg har den faste timeplanen blitt erstattet av ukeplaner. Dette setter store krav til elevenes evne til selv å strukturere skolearbeidet sitt. For elever med behov for struktur i skolehverdagen har dette gitt tilleggsutfordringer vi ikke kjenner konsekvensene av. Men vi vet at medikamentbruken ved f.eks. ADHD har økt.

Jeg ønsker at den norske skolen fortsatt skal være en integrert skole der alle barn og ungdommer kan gå sammen. Men det gir store utfordringer i forhold til hvordan vi legger til rette for den enkelte elev. Da trenger vi mer kunnskap om hvordan det står til i skolen på dette området, og vi har behov for at det spesialpedagogiske arbeidet fungerer. Det betyr at vi må stimulere til mer forskning, sikre oss sterke pedagogisk-psykologisk kompetansesentre rundt i hele landet, sørge for gode fagmiljøer i kommunene, og at den enkelte skole stimuleres til å tenke på hvordan den kan sikre at skolen har tilgang til nødvendig kompetanse innenfor spesialpedagogikk og miljøarbeid.

Jeg har tillit til at kunnskapsministeren har høy beredskap på dette området, og det gir han da også klart uttrykk for i dag. Det er viktig om vi fortsatt skal kunne si at vi har en fullt ut integrert skole hvor alle barna kan gå sammen, og hvor enkeltelever med behov for spesiell tilrettelegging får det læringsutbyttet han eller hun har behov for.

Anders Anundsen (FrP) [19:10:47]: Jeg vil først takke interpellanten for at hun tar opp til diskusjon et tema som setter mange følelser i sving.

Fremskrittspartiet har i mange år tatt til orde for at foreldre må gis en mulighet til å velge et skoletilbud som er best mulig tilrettelagt for elever med spesielle behov også utenfor nærskolen. Sist vi hadde dette oppe til debatt, ble vi torpedert av det jeg vil kalle tilhengerne av prinsipiell integrering. De er ikke opptatt av den enkeltes behov, men av at prinsippet om integrering skal gjelde alle, uavhengig av om den enkelte elev gis et best mulig tilbud. Tilhengerne av det jeg kaller prinsipiell integrering er først og fremst en del politikere, noen særorganisasjoner og bedrevitere innenfor egne fagfelt. Samtidig fikk vi dusinvis av støtteerklæringer fra dem dette gjelder. Foreldre og beste-foreldre var på telefonen min i flere uker for å gi støtte til Fremskrittspartiets syn. Mange fortalte at de kjempet en håpløs kamp mot egne interesseorganisasjoner og et system som mange kommuner erkjente gav for dårlig tilbud, men som de ikke kunne gjøre noe med.

Hva kan være mer krevende og frustrerende enn å se sitt eget barn være ensomt, frustrert og ekskludert i skolesammenheng? Hvem her vil ha den jobben? Hvorfor skal ikke disse foreldrene ha mulighet til å velge et mer tilpasset og kompetent tilbud for sine barn? Eksempelene jeg fikk formidlet fra fortvilte foreldre, var vonde og vanskelige, og det er nødvendig med en total gjennomgang av hele problemstillingen. Det er nødvendig å fjerne seg fra den prinsipielle integreringstanken og innta en mer praktisk tilnærming hvor foreldrenes valgmulighet og den enkelte elevs interesser settes i sentrum.

Jeg har lyst til å sitere Tor Inge Romøren, som er forsker ved Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA. Han sier:

«Spørsmålet om integrering av funksjonshemmede har vært altfor mye preget av ideologi og har ikke hatt utgangspunkt i praktiske vurderinger.»

To av ti spesialelever føler seg inkludert. Det betyr at 80 pst. av elevene på en eller annen måte *ikke* føler seg inkludert. Tre av fire spesialelever leker *ikke* med jevnaldrende i friminuttene. Kan vi som ansvarlig myndighet sitte rolig og se på denne formen for mistriivsel? Fremskrittspartiet mener det er uakseptabelt, og vi forventer at statsråden følger opp dette på en annen måte enn ved å si at nærskolen skal bli bedre. Det er en umulighet for den enkelte skole og kommune å gi et tilstrekkelig godt tilbud innenfor rammene av en vanlig klasse til svært mange av spesialelevene. Dersom foreldrene deres likevel er fornøyd, skal de selvsagt fortsatt ha rett til å gå på nærskolen. Men der det ikke er godt nok, skal foreldrene ha rett til å velge noe annet.

Norge har verdens mest integrerte skole – på godt og vondt. For mange er det viktig at en lar seg tilpasse og omgås alle uansett. Men la oss i det minste erkjenne at ulikhetene når det gjelder spesialelevenes behov, er uendelige. Det som passer for én, passer ikke for en annen, og det var akkurat det også statsråden gav uttrykk for på denne talerstolen.

Fremskrittspartiet foreslo i budsjettet å bevilge 50 mill. kr til ulike tiltak for specialelever. Det gjorde vi fordi vi ville fokusere på den enkelte elevs behov og ønsker og i praksis legge til rette for best mulig læringsutbytte. Vi vil ikke kjempe for prinsipper som fører til at elever blir ensomme og foreldre frustrerte over manglende alternativer. Prinsipielle integreringer er avleggs fordi de ikke fungerer i praksis, og jo raskere vi tar det inn over oss, jo bedre er det for den enkelte bruker.

Interpellanten utfordret statsråden til å ta fatt på utfordringen med åpent sinn. Jeg synes faktisk statsråden var mer åpen i tilnærmingen enn jeg har hørt ham på lenge – og det er positivt. Men jeg registrerte også at statsråden sa at målet er å gi et best mulig tilbud i ordinær skole. Vi mener at målet er å gi et best mulig tilbud til den enkelte elev, og det er en vesentlig forskjell.

Lena Jensen (SV) [19:15:52]: Temaet som Ine Marie Eriksen tar opp i dag, er enormt viktig. Om et samfunn lykkes, kan måles ut fra hvordan vi lykkes med å integrere og behandle de aller svakeste blant oss. Jeg er glad for det interpellanten og statsråden klart slår fast i sin innledning i dag, at det er viktig å holde fast ved prinsippet om inkludering ut fra menneskelige og pedagogiske perspektiver, at alle barn har rett til å få en skolegang som er tilpasset evner og ferdigheter, og til å få utvikle både faglige og sosiale evner på best mulig måte, og at alle barn har rett til individuelt tilpasset opplæring.

Skolen skal være til for ungene våre, og de er mangfoldige, de er frodige, de er forskjellige, og de er en meget sammensatt gruppe. Det er viktig, som jeg sa innledningsvis, å holde integreringsprinsippet høyt i denne debatten. Ingen er tjent med at vi i stor stil stuer bort ungene på skoler og institusjoner. Det er heldigvis bare Fremskrittspartiet som står for dette i Norge, og de er fortsatt langt fra å sitte i regjering. Debatten er på fullstendig gale veier når det en roper på som svar, er spesialskoler.

Men ikke alle unger har utbytte av å gå i en full klasse. De opplever tilbakegang i stedet for framgang. Det er veldig individuelt hvordan man lærer og hvordan man tar opp kunnskap. Jeg har møtt foreldre som har fortalt at barna kun gjennom bevegelse og kun gjennom å bruke store rom kan utvikle seg.

Mye handler også om å styrke kompetansen blant lærerne og å satse på spesialundervisning. Jeg tror Ine Marie Eriksen har rett i at pengene brukes feil på mange områder. Mange barn får assistenter som underviser dem i ordinære klasserom, som ikke har den kompetansen de trenger og som faktisk kan gjøre vondt verre. Vi har gjennom media i det siste fått et bilde av foreldres fortvilte kamp mot hjelpeapparatet – en kamp for å få en diagnose, for å få et godt tilbud for barna. Mange foreldre og elever sliter for mye og for lenge for å få et godt tilrettelagt opplæringstilbud. Jeg har møtt foreldre som kjemper for å få hjelp og for at barna skal få en diagnose. Det som er viktig for meg og for SV, er at man ikke skal trenge en diagnose for å få den hjelpen man trenger. Hjelpen skal være der når man har behov for den.

Jeg kan ta et eksempel som ADHD-foreningen legger fram. Fra foreldrene melder fra om at barnet deres trenger hjelp, tar det gjennomsnittlig fire år før man får den hjelpen og spesialundervisningen man trenger. Og dette er altfor lenge. Det tar for lang tid før man får hjelp, og når hjelpen kommer, kan det ofte være for sent. Elevene har fått så store hull i basiskompetansen sin at de snur ryggen til og gjør det som er helt naturlig for dem – de stiller seg på sidelinjen av sin egen virkelighet.

Det er i dag viktig at vi setter inn hjelp på et tidligere stadium. Det er altfor tilfeldig hva slags kompetanse man har på den enkelte skole. Derfor er det veldig forskjell på om elevene får den hjelp de trenger.

Vi må også finne de gode skoleeksemplene – der integreringen fungerer, der man har kompetanse på skolen – og belyse dette. Det er nødvendig at vi i denne sammenheng trekker fram og viser til de gode eksemplene på skoler der både integrering og spesialklasser fungerer.

Å integrere så mye som mulig der det er mulig, er SVs utgangspunkt. Vi vet også at det er ulik praksis fra kommune til kommune. Vi vet at åtte av ti barn i Oslo og Akershus med store generelle lærevansker går i spesialklasser, mens de i små kommuner oftest går i ordinære klasser. Barn som ikke går i ordinære klasser, blir også oftere segregert i forhold til fritidstilbud og har færre venner enn dem som går i ordinære klasser. Undersøkelsene som har vært gjort, viser store individuelle forskjeller. Det som er utfordringen vår, og som vi er nødt til å gripe fatt i, er å skape en skole som er tilpasset den enkelte unge.

Ola T. Lånke (KrF) [19:21:07]: Det er grunn til å gi honnør til interpellanten for at hun tar opp dette viktige, men også vanskelige temaet.

«Integrert til ensomhet» var så vidt jeg husker en boktittel for noen år siden, og jeg er redd for at dette kanskje er blitt hverdagen for enkelte elever med spesielle behov. En rekke avisoppslag har også vist at integreringen for mange ikke er reell. Mye kan tyde på at integrering mer er blitt et honnørord på linje med begrepet tilpasset opplæring, ord som vi alle vet er svært viktige, men som vi ennå ikke helt har lyktes å fylle med innhold. Kanskje må vi gå så langt som å stille spørsmålet om integrering av elever med spesielle behov kan ha spilt fallitt her i landet.

Kristelig Folkeparti tror fortsatt det er viktig at alle elever blir inkludert på en god måte, og at også barn med spesielle behov går på samme skole som andre barn i nærmiljøet. Nærmiljøskolen skal være en arena hvor barn og unge møtes med sin forskjellighet og lærer respekt for hverandre. Det er viktig for alle å kunne gå på skole med de samme lekekameratene som de har på fritiden. Kristelig Folkeparti er enig i at det er viktig for elevene å bli integrert i nærskolen. Samtidig ser vi at integreringen blir vanskeligere jo høyere opp i klassetrinnene man kommer. Mange elever trenger tilbud som krever mye utstyr eller høy kompetanse blant ansatte. Det kan tilsi at kommuner må kunne søke samarbeid for å gi et godt tilbud. Spesielt kan dette gjelde små kommuner. Enkelte steder i landet har flere kommuner gått sammen om å lage et felles tilbud.

Follo barne- og ungdomsskole er et godt eksempel på dette. De har gjennom flere år gitt et godt tilbud til elever med spesielle behov. Skolen ligger i Ski kommune og er eid av de syv Follo-kommunene Ski, Vestby, Oppegård, Frogn, Ås, Nesodden og Enebakk. Skolen har i dag et interimsstyre som har som målsetting å etablere skolen som et interkommunalt selskap. Det har imidlertid vist seg vanskelig å realisere denne målsettingen.

Ifølge brev fra Utdanningsdirektoratet viser det seg at denne type drift vil være ulovlig. Etter opplæringsloven er kommunen ansvarlig for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring og spesialpedagogisk hjelp. Etter direktoratets mening må det foreligge en klar hjemmel i opplæringsloven dersom en kommunes myndighetsutøvelse skal legges til noen annen enn kommunen selv. En slik hjemmel finnes ikke i opplæringsloven. Det er ifølge direktoratet heller ingen holdepunkter i forarbeidene til opplæringsloven for at kommunene kan overføre myndighetsutøvelse og ansvar til andre organer. Det er kommunen som er tilagt ansvaret etter opplæringsloven.

Så er vi imidlertid kjent med at Kommunal- og regionaldepartementet har kommet med et høringsnotat om endringer i kommuneloven som kan bety en oppmyking i forhold til interkommunalt samarbeid. Det ville være interessant å høre i hvilken grad statsråden mener dette etter hvert vil bety endringer i forhold til etablering av interkommunale skoler for elever med spesielle behov.

Skolen i Follo er ikke den eneste i sitt slag i landet. Det finnes flere andre kommuner som har gått sammen om å gi et slikt tilbud. Etter Kristelig Folkepartis mening bør man vurdere å endre opplæringsloven slik at det kan åpnes for interkommunalt samarbeid om spesialundervisning. Forutsetningen må være at lokale myndigheter og foreldrene mener at det er dette som gir det beste tilbudet til barna. En annen forutsetning er at de rettighetene elevene har etter opplæringsloven, ikke svekkes. Kommunenes ansvar for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring og spesialpedagogisk hjelp for den enkelte elev må fortsatt ligge fast.

Den store utfordringen i forhold til integrering ligger i at den må oppfattes som reell for den det gjelder. Først da har vi lyktes. For å få dette til er det avgjørende at selve systemet ikke settes foran elevene og deres behov. Hensynet til den enkelte elev med særskilte behov må bli tilstrekkelig ivaretatt. Det gjelder også i de tilfellene der integrering i ordinær skole åpenbart er en uheldig løsning. Derfor må vi se om det finnes andre og bedre måter å organisere integreringen på, i første rekke innenfor dagens skole. Så må vi også være villige til å endre systemet. Vi må foreta de endringer som er nødvendig for å sikre at inkluderingen kan oppleves som reell for de barna som har spesielle behov.

Inger S. Enger (Sp) [19:26:06]: Først og fremst vil jeg gi ros til Ine Marie Eriksen som tar opp et viktig, men også svært vanskelig tema. Jeg er enig med interpellanten: Her finnes det ikke kjappe og enkle svar. Barn som gruppe er sårbare i seg sjøl. Her snakker vi da i tillegg om ei gruppe med særskilte behov.

Retten og plikten til opplæring ble lovfesta for 30 år siden i daværende lov om grunnskolen. Begrepet tilpassa opplæring kom også på dagsordenen. Den retten er blitt mer og mer forsterka, seinest ved ei lovendring i 2003. Av den totale elevgruppa fins det ei mindre gruppe barn og unge med spesielle opplæringsbehov. Dette er, som tidligere nevnt i dag, ei svært uensarta gruppe, som kan ha alt fra relativt enkle lese- og skrivevansker til tunge multiple funksjonsnedsettelse. Svært mange av disse elevene får tilbudet på nærskolen sin, og mange skoler lykkes med denne utfordringa.

Men vi står altså igjen med ei lita gruppe som opplever store problemer i «ordinær» skole. Det er grunn til å se nærmere på dette. Disse elevene er fysisk integrert i skolen. Og i denne debatten er nettopp dette begrepet, integrert, brukt en rekke ganger. Men det er mye som tyder på at de ikke er inkludert. Og så er spørsmålet: Kan de bli det?

I NOU 2003: 16, «I første rekke», står det bl.a.:

«En inkluderende skole stiller store krav til skolen. Når en elev ikke fungerer, er spørsmålet: Hva er galt med skolen? I den tradisjonelle skolen har spørsmålet vært: Hva er galt med eleven?»

Senterpartiet mener så definitivt at skolen må bli bedre rusta til å møte ulike elevgrupper ut fra elevens ståsted – ut fra elevens rettigheter og behov. Målet er et best mulig tilbud for den enkelte elev.

Skolen skal være et tverrsnitt av hele samfunnet og også ruste barn og ungdom til å ta fatt på livet utafor. I en god offentlig skole må det i utgangspunktet være plass til alle. Men det vil koste, kompetanse koster. Jeg skal ikke påstå at jeg har fullstendig oversikt over den norske skolehverdagen, men det er vel en kjensgjerning at flere av de elevene som hadde trengt et pedagogisk skreddersydd opplegg, overlates til assistenter. Ut fra sine forutsetninger utfører sikkert assistentene en svært god jobb, men de har altså ikke relevant fagutdanning.

Lærertetthet og gruppestørrelse er naturligvis viktige stikkord òg. For å kunne gi alle elever individuelle læringsplaner og oppfølging på sitt nivå er det nødvendig at læreren har kapasitet til virkelig å se den enkelte. Det kan fortone seg som ei uoverkommelig oppgave når ei stor elevgruppe rommer et bredt spenn i ferdigheter. Dette fordrer bl.a. at også lærerne tenker litt nytt. For eksempel kunne nok flere være tydeligere på å se elevens sterke sider og utvikle og bygge videre på dem. Kanskje kunne det virke positivt inn på elever med atferdsproblemer.

Og så til det jeg føler ligger implisitt i interpellasjonen, og som har vært oppe i ulike media: Bør alle elever gå i nærskolen? Det må være den absolutte hovedregel. Skole og samfunn må bestrebe seg på å legge forholdene til rette slik at det er plass til alle. Så må vi kanskje erkjenne at i noen svært få tilfeller klarer ikke den ordinære skolen å gi et verdig tilbud. For i tillegg til læring må vi vektlegge livskvalitet i skolen. For de få som ikke opplever noen glede eller føler noen form for livskvalitet i skolen, må alternative tilbud være riktig.

Det er betryggende å høre en varmhjertet statsråd som er opptatt av denne problematikken. Og det er viktig at vi får ei brei evaluering av Kunnskapsløftet.

Odd Einar Dørum (V) [19:31:22]: Det er ingen tvil om at det er riktig som flere har sagt, og som mange har kommentert, nemlig at interpellanten har tatt oss med på en ganske krevende og vanskelig reise. Det som er fellesnevneren, slik jeg oppfatter det i salen, og som Venstre deler, og som jeg står inne for, er jo at vi skal sette det enkelte barn og den enkelte elev i sentrum. Da tror jeg at i veldig mange tilfeller vil vi ende opp med det svaret at det skjer best i det vi kaller for den vanlige skolen. Men vi vil også ende opp med det svaret at det ikke alltid er riktig, og da har vi en praktisk politisk utfordring, for da er det ulike muligheter i dette landet. Jeg kan illustrere det ved å ta Oslo-skolen. Jeg skal illustrere det ved en meget spesiell spesialskole i Oslo, nemlig Nordvoll skole, som er en skole for autister som er kjempet fram av foreldre etter HVPU-reformen. Og de som jobber der, lærerne, som er svært motiverte og dyktige mennesker, sier at foreldrene har kjempet det fram. Og denne skolen har nå 15 års erfaring i Oslo. Basert på autister sier de tørt – og jeg sier ikke at dette er riktig – at ca. 80 pst. av dem de forholder seg til, kan klare seg om man gjør absolutt alt det man skal på en riktig måte i det vi kan kalle den normale skolen. 20 pst. på gitte vilkår får det ikke til. Noen av dem har man prøvd, og så går det ikke. Da blir det jo systemtvang hvis man skal presse barn til å være med i situasjoner hvor man vet at det ikke går.

Så er det slik at i Oslo-skolen, i denne store byen, er den skolepolitiske virkeligheten at det er ca. 126 grunnskoler, 20 spesialskoler og 24 videregående skoler. Da gis det et valg. Det valget fins ikke over alt. Noen steder eksisterer det etter det som representanten Lånke har kalt for tilgivelsesprinsippet – altså at det åpenbart eksisterer – ikke etter tillatelse, men tilgivelse. Så fins det interkommunale løsninger. Jeg har selv sett på en slik interkommunal løsning i Grimstad-området, Langemyr skole. Og jeg har fått alle livets nyanser på bordet, på samme måte som jeg følte at statsråden svarte interpellanten – med vilje til å gjøre det.

Jeg har også vært til stede da Christina-filmen ble vist. Det var ingen i den filmen eller noen som var til stede, som bebredet skolen i Os – tvert imot. De sa jo at de gjorde absolutt det de kunne. Men det som kom fram, var jo at det ofte er vannrette skott mellom skole og mange andre deler av hjelpeapparatet som bør stille opp. Da blir det en jobb for oss som driver med politikk, enten det er i denne salen eller man sitter som statsråd, å sørge for at det drives så mye kulturmassasje at hjelpeapparatet slapper av. Noen av de erfaringene som virkelig er et tankekors for meg, basert på mange års politisk erfaring, er at de beste og mest kompetente fagfolkene ofte skriver en uendelighet av utredninger og planer, hvoretter det overlates til de minst faglærte å gjennomføre jobben som planene forutsetter.

Når jeg på min vandring gjennom livet gjennom mange år opplever dette gang på gang, så står vi overfor en systemfeil, vi står overfor en systemutfordring. For det kan da ikke være mening i at vi spanderer den beste og lengste utdanningen på folk for at de skal lage den ideelle utredning for noen, for deretter å overlata det til andre. Nå er det ikke bare på dette området at det er slik. Alle vi som

har en viss erfaring, vet jo f.eks. at norsk psykiatriser første- linjetjeneste er politiet og ikke psykiatriske sykepleiere. Men nå snakker vi altså om barn og skolen. Og jeg vil gjerne sende med til statsråden hvordan han kan ta fatt på denne systemklemma som åpenbart eksisterer, og som andre har vært innom her – også representanten Enger. For det blir jo galt at de vi gir den beste utdanningen og forutsetningen for å gjøre noe, de får ikke nok nærkontakt med dem som virkelig trenger det. Så har jeg som utgangspunkt at man faktisk er villig til å stille opp og hjelpe.

Jeg ser det som svært positivt at statsråden systematisk vil kartlegge, og at han vil ha som ideologi – for å si det på den måten – å sette det enkelte menneske og den enkelte elev i sentrum. Jeg tror også ut fra den ideologien at det integreringsidealet vi har, vil holde i veldig mange tilfeller, og at vi ikke på noen lett måte skal la oss feie bort fra det. Men vi ville nesten bli grusomme og ubarmhjertige hvis vi ikke så de situasjonene hvor det ikke passer. Det ville være helt forferdelig og vi ville være iskalde hvis vi ikke tok innover oss de foreldrene og de barna som har vært gjennom de situasjonene, for da gjør vi noen til kateball. Og så blir konklusjonen at da er vi plutselig inne i en vandring som ikke påkaller noen enkle politiske overskrifter, men det påkaller en type reflektert debatt som vi kan få rundt en interpellasjon med den formen den har i Stortinget, og som jeg iallfall ønsker å gi mitt bidrag til. Det gjelder interpellantens og statsrådets idealer og idealene til alle dem som har hatt ordet her. Men utfordringen blir å sørge for at den praktiske valgmuligheten som fins, også kan eksistere flere steder enn i de situasjonene jeg har beskrevet, spesielt med utgangspunkt i Oslo.

Ine Marie Eriksen (H) [19:36:48]: Først vil jeg benytte anledningen til å takke for debatten. Jeg syns det har vært en god debatt, og jeg syns den har avdekket det som jeg håper er en større enighet enn man kanskje kan få inntrykk av gjennom mediedebatten. Vi har alle et sterkt ønske om at integrering skal lykkes der det passer, men samtidig har vi en erkjennelse av at det ikke alltid passer, og at man da må trå til med reelle valgmuligheter for de foreldrene og de barna det gjelder. Og med det tror jeg det er viktig å ha med seg følgende spørsmål: Hvorfor integrerer vi, og for hvem sin skyld integrerer vi? Det viktige der er jo å se menneskene, se barna, og si at vi integrerer for barnas skyld. Vi integrerer ikke for samfunnets skyld. Og det er en ganske viktig forskjell. Som jeg også nevnte i min interpellasjon, er det en del foreldre som opplever at de nærmest blir presset til en integrert løsning fordi samfunnet skal se at det finnes barn som er annerledes, og som har andre behov. Det er altså ikke fordi det er til det beste for de andre elevene og for barna selv, men fordi samfunnet skal se at noen er annerledes, rett og slett. Det er ikke derfor vi integrerer – vi integrerer for barnas egen skyld.

Jeg tror det er viktig å peke på at mange steder sitter det personer med veldig mye kompetanse på elever med spesielle behov og på spesialundervisning. Men ofte sitter de i kulissene og trener opp andre. De er sjelden i kontakt med barna sjøl. Det er kanskje noe man burde se litt nær-

mere på og gjøre noe med. Den beste kompetansen sitter altså langt unna barna og kunne kanskje vært brukt bedre nærmere dem.

Dette er en problemstilling som ikke er lett i det hele tatt. Erkjennelsen er at det er vanskelig å få det til å fungere i praktisk politikk, men jeg tror det er særlig to forhold vi skal ta med oss: Barnas behov endrer seg f.eks. dramatisk mellom barnehage og pubertet, kanskje nesten enda mer enn for såkalt normalelever. Mens integrering er veldig bra og nyttig i barnehagen, kan det være en direkte katastrofe senere i utdanningsløpet.

Kanskje skal vi spesielt legge oss Ola T. Lånkes ord om boka «Integrert til ensomhet» på minne. Det sporer tilbake til spørsmålet jeg stilte helt i begynnelsen: Hvem integrerer vi for? Hvis vi kan klare å holde den individuelle fanen høyt og se menneskene, tror jeg vi kan komme langt på vei også i den praktiske politikken.

Statsråd Øystein Djupedal [19:39:40]: La meg i likhet med samtlige som har hatt ordet i denne debatten, takke for en god debatt og takke interpellanten for å ha tatt opp et krevende, men viktig tema.

Jeg vet ikke om det går an å si fra denne talerstolen at man er enig i alle innlegg som er holdt, men det er i hvert fall noe i nærheten av det jeg føler, at det er en slags konsensus om at Stortinget er opptatt av å se nøye på de forskjellige virkemidler vi har, med utgangspunkt i hvordan barna skal få et mest mulig tilrettelagt undervisningsopplegg.

Loven åpner som kjent for ulike måter å organisere tilbudet på, både i den ordinære hjemmeskolen og utenfor. I en vurdering av elevens situasjon er utgangspunktet at man kan tilby en annen undervisningssituasjon enn den hjemmeskolen gir. Dette er utgangspunktet, men la meg understreke – bare for at dette ikke skal få en slags slagside i retning av at den ordinære hjemmeskolen i utgangspunktet ikke vil være det beste tilbudet for de fleste – at vi har tusenvis av barn i norsk skole som på ulike vis er integrert og inkludert, og der foreldre, barn og skole gjør en enestående innsats for at disse skal få et godt tilrettelagt undervisningsopplegg.

La meg videre bare understreke at de tilfeller vi har sett, kanskje i mediedebatten spesielt, selvfølgelig er barn som helt åpenbart har behov for et annet tilbud – eller iallfall et bedre og bredere tilbud – enn det de kanskje har fått over tid. Men de aller fleste barn hører vi ikke om, fordi de faktisk har det ganske godt i den ordinære hjemmeskolen og har et tilbud som foreldrene og de selv synes er bra. Alle vi som har barn i skolen, vet dette også av egen erfaring. Vi ser barna i våre barns klasser, i klasserommet og i andre sammenhenger. Vi ser at de stort sett finner seg til rette, og at skolen er flink til å legge til rette for at barna inkluderes på en naturlig og selvfølgelig måte.

La meg også bare understreke at det ofte er behov for et tverrfaglig samarbeid om mange av de barna som er mest utsatt i skolen. Deres – skal vi kalle det – problemer eller lidelser vil være sammensatte. Da vil det ikke bare være én etat som må kunne finne en løsning på dette, det vil selvfølgelig kreve at kommunen må legge til rette for

et tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. I mange henseender vil særlig helse- og sosialetaten være en naturlig samarbeidspartner. Det er viktig at kommunen tar det ansvaret som hviler på den, og som også loven understreker veldig tydelig.

Denne debatten har ikke egentlig gitt meg spesielle utfordringer eller spørsmål, annet enn at ja, vi vil komme tilbake til dette. Evaluering av Kunnskapsløftet er en del av det vi nå gjør. Dette vil være ett tema. Dette vil Stortinget få anledning til å komme tilbake til. Vi er opptatt av at hvis kursen må justeres, så er vår regjering villig til å justere den. Men utgangspunktet vårt er – som jeg oppfattet at et samlet storting vil være enig om – at den kursen vi er på, er riktig. Så må vi se om det er behov for noen justeringer for helt spesielle tilfeller.

Presidenten: Debatten i sak nr. 7 er da avsluttet.

S a k n r . 8

Interpellasjon fra representanten Lena Jensen til kunnskapsministeren:

«Forskning viser at skolen viderefører og forsterker de sosiale forskjellene i samfunnet. Barnets skoleprestasjoner og generelle fremgang er knyttet til hvorvidt foreldrene opptrer støttende og lojalt overfor skolen eller ikke. Vi vet at foreldrenes tro på egen rolle og egen påvirkningsmulighet er viktig i forhold til barnas utvikling, både sosialt og faglig i skolen. Forskning viser at det ofte er de mest ressurssterke foreldre som dominerer samarbeidet med skolen. Undersøkelser viser også at det er lite kompetanse blant lærere på hjem-skole-samarbeid. En lærer kan ikke lykkes i sitt arbeid dersom foreldrene signaliserer at skolen ikke er viktig, eller at skolen ikke er god. Foreldrene er en viktig ressurs for sine barn, og de må på best mulig måte støttes og suppleres i sitt daglige arbeid med barna.

Hva vil statsråden gjøre for å styrke samarbeidet mellom hjem og skole?»

Lena Jensen (SV) [19:44:07]: Vi vet gjennom forskning og rapporter at vi har en skole som i for stor grad systematisk skiller ut tapere og vinnere. Vi har en skole som på mange områder i sterk grad akkumulerer og faktisk forsterker de sosiale skillene vi har i samfunnet. Dette gjelder Norge i større grad enn andre land vi liker å sammenlikne oss med, inkludert de andre nordiske landene.

Noen hevder at vi på et tidlig tidspunkt i barnas liv ut fra sosiale, kulturelle og økonomiske variabler kan se hvem som kommer til å bli vinnere i det norske skolesystemet, og hvem som kommer til å bli tapere.

Vi har mange grep som må tas for å sikre økt kvalitet i skolen. I Stortinget i dag ønsker jeg å drøfte et av de aller viktigste kriteriene for at barn skal lykkes i skolen, nemlig en satsing på å styrke foreldrenes rolle i skolen, på skole-hjem-samarbeidet. Dette er et tema som ikke har vært mye berørt i den politiske debatten, og som det er blitt fokusert altfor lite på.

Vi vet at foreldrene er avgjørende viktige for elevenes faglige og sosiale utvikling på skolen. Jeg er overbevist om at det å satse på å styrke skole-hjem-samarbeidet vil føre til at en vil styrke kvaliteten i skolen. Mange forskere mener at støtte og hjelp fra foreldrene er viktigere for skolemotivasjonen enn sosial klasse, foreldrenes utdanningsnivå og foreldrenes intellektuelle interesse.

Den mye omtalte PISA-undersøkelsen viser at vi har en skole som skiller ut tapere og vinnere, men denne undersøkelsen viser også at et viktig element for suksess i skolen er foreldrenes støtte for barnas skolegang. Når foreldre er i samspill med sine barn, kan de gi oppmuntring, vise sin interesse for barnas framgang og generelt vise sitt engasjement for hvordan barna har det, både i og utenfor skolen. Et viktig mål for den offentlige politikken må derfor være å støtte foreldrene, spesielt de som har lite utdanning, slik at man kan styrke dem i samspill både med barna og med skolen, på måter som kan forbedre barnas læring.

Vi har tall og en del forskning på dette området. Vi vet at foreldre og lærere må spille på samme lag for at eleven skal lykkes best mulig i skolen. Dette vil jeg hevde har vært et forsømt område under den tidligere borgerlige regjeringen, og jeg mener at dette må være et område som må settes høyt på dagsordenen av den nye rød-grønne regjeringen. Kun med et tettere skole-hjem-samarbeid vil vi kunne lykkes i å skape en skole som er til for elevene våre, som er tilpasset den enkelte elev, og som kan gjøre at vi sikres at barna våre lykkes i skolen.

Alle foreldre må bli sett på som en ressurs i barnas liv og være en viktig partner i barnas opplæring. Foreldrene må være med på laget. Alle foreldre vil sine barn det aller beste, men mange vet ikke på hvilken måte de skal bidra. Mange er heller ikke klar over at de er ønsket og nødvendige i barnas opplæring.

Vi er nødt til å ha et ressursfokus, ikke et problemorientert fokus. Foreldrene må bli aktive og bli brukt som en ressurs i barnas liv, og ikke være et hinder for læring.

Samarbeidet med foreldrene i skolen må styrkes. Elevene må oppleve at de får kommunisert samme type impulser og verdier fra skolen og fra hjemmet. Et viktig mål med å bidra til å ta dette opp til debatt i Stortinget er at jeg tror at et slikt samarbeid vil bedre skolen og læringen for barna våre. I samarbeidet hjem-skole må vi ta fatt i forskjelligheten og imøtekomme den. Det må ikke i for stor grad fokuseres, slik det har vært gjort, på problemer.

En OECD-rapport fra 1997 konkluderer med at foreldre som er engasjert, interessert og støttende i barnets opplæring, fremmer barnets skoleprestasjoner. Mer engasjement for samarbeid er positivt for både elever, foreldre og lærere. Oppfølging av hjemmearbeid og det å snakke rundt middagsbordet er til god hjelp for elevene i skolen.

Vi vet at foreldre uteblir fra samarbeid, som oppleves som problematisk. Dette er menneskelig. Vi vet at skolen også har vanskeligheter med å håndtere foreldre som ikke automatisk fungerer som skolens forlengede arm. Lærere samarbeider best med dem som er lik dem selv, vet vi. De holdninger til læring og skole som foreldrene formidler til sine barn, er av uvurderlig betydning. Det betyr at den

gode lærer aldri kan lykkes om man ikke har foreldrene med på laget. Det er ingen instans som påvirker barna så mye som foreldrene gjør. Foreldrene fungerer som et filter rundt barna. Inntrykk farges av foreldrenes holdninger. Det er slik at eplet faller ikke langt fra stammen.

Det viktigste er å støtte opp om foreldrenes oppdragsferdigheter, slik som høytlesing og diskusjoner, og sosiale ferdigheter. Det å styrke mestringskompetansen hos barna hjemme er positive bidrag til læring i skolen. Barn og unge kommer best ut både skolefaglig, personlig og sosialt dersom foreldrene viser en tydelig interesse for hvordan de har det, og hva de arbeider med på skolen. For at dette skal skje i størst mulig grad, må skolen legge til rette for foreldrenes deltakelse. Dette er underbygd med forskning, også når det gjelder all type kunnskap som skolen formidler.

I en stor undersøkelse om lesing i skolen er forskernes hovedkonklusjon at foreldrene kan oppmuntres og veiledes til å gi barna mer støtte og hjelp. Skolen og foreldrene må samarbeide om dette. Dette er altså et av de viktigste kriteriene for å lykkes med lesing i skolen.

Kompetanseheving av lærere innenfor samarbeidet mellom hjem og skole var ikke prioritert ved innføringen av Reform 97, og dette området står også svært svakt i lærerutdanningen i dag.

Skole–hjem–samarbeid er et tema som er lite berørt i lærerutdanningen. Det bør legges vekt på å gi lærerne kompetanse i å legge til rette for et godt samarbeid mellom skole og hjem. Vi vet at de sentrale områdene for elevenes trivsel, læring og atferd i sterk grad blir påvirket av læreren. Dette skulle da tilsi at dersom samarbeidet mellom hjem og skole skal få betydning for eleven, bør det tas utgangspunkt i lærerens kompetanse. Dette er det viktig at man får inn i lærerutdanningen. Mange lærere mener faktisk at foreldrene i liten grad har forutsetning for å delta i et reelt samarbeid, og vi vet at det er de mest ressurssterke foreldrene som dominerer samarbeidet i skolen. Dette er mønstre som er kartlagt, og som vi vet eksisterer, men det bør – og det kan – endres.

Foreldre uteblir fra samarbeid – som jeg sa i stad – noe som oppleves som problematisk. Forskning har vist at lærere samarbeider med foreldre som er lik en selv, men kommer ulikheten inn, blir det problematisk. Og der det skulle vært best samarbeid, blir det dårligst samarbeid.

Jeg vil utfordre statsråd Djupedal til å se på hvordan statsråden kan styrke hjem–skole–samarbeidet i lærerutdanningen.

30 års forskning i USA viser at større familieinvolvering i barnas læring er avgjørende elementer for å oppnå utdanning med høy kvalitet og trygt opplæringsmiljø for hver elev. Nesten 90 pst. av forskjellene i 8. klasses matematikk forklares ut fra fravær, variert lesestoff hjemme og TV-titting. Dette er elementer som foreldrene har all – eller stor – innflytelse over.

Undersøkelser viser også at læreren mener at å styrke foreldrenes rolle i barnas læring er det som skal ha høyest prioritet innenfor offentlig utdanningspolitikk. Dette må gripes fatt i.

Som interpellanten i forrige sak, Ine Marie Eriksen, viste til, vet vi at altfor mange foreldre og barn sliter. De opplever at de ikke får den støtten og hjelpen de trenger i skolen. Vi må sette inn hjelpen på et tidlig tidspunkt, om vi ser at ungene våre trenger det. I Norge har vi altfor lenge hatt den mentaliteten at vi skal vente og se. Det har vært den tanken at elevene skal modnes til å lære matematikk og norsk. Det har vært en såkalt strutsepolitikk der politikerne har stukket hodet i sanden og bare ventet på at ting skal gå over. Mens vi har ventet, har mange barn blitt ofre i et system. Det har endt opp med at barna har mistet basiskunnskap og opplevd det såkalte sveitserost-prinsippet – de har så mange hull i basiskompetansen at de ikke får noen mestringsfølelse.

Den gode læreren lykkes aldri om ikke foreldrene er med på laget. Det er vårt ansvar å sikre et system som følger dette opp.

Statsråd Øystein Djupedal [19:54:17]: En styrking av hjem–skole–samarbeidet har høy prioritet for denne regjeringen. Jeg støtter representant Lena Jensen i at foreldrene har en svært viktig rolle å spille i forhold til elevenes faglige og sosiale utvikling, og at foreldre er en svært viktig ressurs for skolen. Jeg er glad for at representanten reiser debatten.

Jeg er opptatt av å styrke foreldres muligheter for medvirkning i skolen og for å gi barna faglig støtte. Vi vet at foreldre har ulike forutsetninger når det gjelder dette. Tiltak som kan bidra til å utjevne disse forskjellene, vil være et viktig tema i vårt arbeid med den kommende stortingsmeldingen om sosial utjamning og utdanning. Regjeringen tar sikte på å oversende denne stortingsmeldingen i desember 2006. Men skal vi lykkes med dette, må det satses på flere arenaer samtidig.

I Prinsipper for opplæring, del II til Læreplanverket for Kunnskapsløftet, legger Regjeringen stor vekt på skolens og lærebedriftens ansvar for å utvikle elevens, lærlingens og lærerkandidatens sosiale kompetanse, motivasjon for læring og læringsstrategier. Læringsplakaten, som er en del av denne, understreker at skoler og lærebedrifter skal legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen. Hovedansvaret for barns oppdragelse og læring ligger her. Deres engasjement har stor betydning for barnas motivasjon og læringsutbytte. Samarbeidet mellom hjem og skole er sentralt for å skape både gode læringsvilkår for den enkelte og et godt læringsmiljø i gruppen og på skolen. Samarbeidet mellom skolen og hjemmet er et gjensidig ansvar, men skolen skal ta initiativ og legge til rette for samarbeidet.

Opplæringsloven, forskrift til loven og Læreplanverket danner grunnlaget for samarbeidet, og foreldre/foresatte skal ha en reell mulighet for innflytelse på egne barns læringsarbeid, både faglig og sosialt.

Hjem–skole–samarbeidet er regulert i opplæringslovens kapittel 11 Organ for brukarmedverknad i skolen, samt i forskrift til opplæringsloven, kapittel 20 Foreldreutvalget for grunnskolen.

Samarbeidet mellom hjem og skole er allerede et viktig område for denne regjeringen gjennom Foreldreutval-

get for grunnskolen. FUG er et viktig rådgivende organ for Kunnskapsdepartementet i saker som angår samarbeidet mellom hjem og skole. I sin utadrettede virksomhet overfor foreldre med barn i grunnskolen ivaretar de foreldrenes interesser i skolesammenheng.

Nettopp fordi vi ser betydningen av det arbeidet Foreldreutvalget nedlegger på dette området, har vi satt ned en gruppe som skal se nærmere på en styrking av FUGs rolle. Dette arbeidet vil være avsluttet ved utgangen av juni. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget i høstsesjonen med oppfølging av saken.

Om kort tid sender departementet ut en brosjyre til alle landets foreldre med informasjon om Kunnskapsløftet. I denne sammenheng har vi invitert FUG til å bidra med ti råd til foreldre om hvordan de kan støtte opp barnas skolegang. Disse tror jeg vil bli godt mottatt.

Rammeplanen for lærerutdanningen fokuserer i dag godt på betydningen av et tett og gjensidig samarbeid mellom hjem og skole. I rammeplanen for allmennlærerutdanningen står det bl.a. at studentene skal

- lære hvordan de kan legge opp et aktivt og positivt samarbeid med hjemmet og med lokalsamfunnet
- kjenne til barns oppvekstvilkår i dag, familiestrukturer, familiens rolle i et moderne samfunn og betydningen av samarbeid mellom skole og hjem

Det påligger lærerutdanningsinstitusjonene og skolene et ansvar for å gi rammeplanen et konkret innhold. Hjem-skole-samarbeidet skal gis stor oppmerksomhet i lærerutdanningen. NOKUTs midtveisevaluering av allmennlærerutdanningen viser at rektorer og skoleeiere etterspør nyutdannede læreres kompetanseområder som hjem-skole-samarbeid, foreldresamtaler, konferansetimer og foreldremøter. Regjeringen vil presentere de endelige konklusjonene for Stortinget.

Et annet undervisningstilbud som Regjeringen forventer vil føre til et bedret hjem-skole-samarbeid, er den såkalte rektorskolen. Denne masterutdanningen innenfor skoleledelse er i dag etablert ved fire institusjoner rundt om i landet. Det dreier seg om Universitet i Oslo, Universitetet i Tromsø, Høgskolen i Agder og Høgskolen i Sogn og Fjordane. Disse fire har siden 2002 samarbeidet om et etter- og videreutdanningstilbud innenfor utdanningsledelse.

Jeg forutsetter at man innen utdanningen av morgendagens skoleledere løfter fram betydningen av å etablere og pleie et nært samarbeid mellom hjem og skole. Her ligger nøkkelen til å styrke elevenes faglige og sosiale trivsel. Første kull uteksamineres om drøyt et år. Regjeringen vurderer å iverksette en evaluering av denne masterutdanningen med tanke på å kartlegge vektleggingen av hjem-skole-samarbeidet innenfor denne utdanningen.

Skoleledere rundt om i Norge må signalisere entydige, positive holdninger til hjem-skole-samarbeidet. Det er en kjensgjerning at hvis man ønsker en varig endret atferd i en organisasjon, må den til syvende og sist være solid forankret i ledersjiktet. Lærerstaben ved den enkelte skole har behov for at ledelsen ikke bare verdsetter deres innsats, men at de selv også aktivt medvirker til at hjem-skole-samarbeidet får en vedvarende høy prioritet. Hvilke til-

tak som er matnyttige, kan derimot variere fra skole til skole.

Lærerrollen har i lengre tid vært utsatt for angrep fra mange hold. Arbeidsgiverne stiller store krav til hver enkelt lærers omstillingsevne og fleksibilitet. Jeg er overbevist om at lærerne i allmennhet ser barnas foreldre som en betydelig ressurs i elevenes utdanningsforløp. Det må imidlertid være en rimelig balanse mellom de krav og forventninger som skoleeierne, skolelederne og ikke minst foreldregruppen stiller til hver enkelt lærer, og den status de samlet sett er villige til å gi lærerrollen. Det er ikke bare elever og foreldre som har krav på å bli verdsatt – stikkordet i denne sammenhengen er gjensidig respekt.

Et tiltak Regjeringen har stor tro på, er Utdanningsdirektoratets plan «Prosjekt leksehjelp». Det starter opp høsten 2006 og har en varighet på to år, med et budsjett på 10 mill. kr. Prosjektet har sin bakgrunn i Soria Moria-erklæringen. Her sies det eksplisitt at hensikten med leksehjelp er å bidra til sosial utjamning, og det påpekes at økt timetall i grunnopplæringen også skal gi rom for leksehjelp.

Prosjektet skal

- skaffe en oversikt over pågående arbeid med leksehjelp og eventuell evaluering av dette
- iverksette utprøving og evaluering av leksehjelp på alle trinn i grunnopplæringen
- bidra til erfaringsspredning av gode modeller for leksehjelp

Utprøvingene av leksehjelp som vi nå iverksetter, skal involvere ulike skoleslag og trinn, være forskjellige og ha ulike hjelpere. I arbeidet med å utvikle mer kunnskap om leksehjelp er det et klart behov for å få oversikt over de tilbudene som allerede eksisterer. Sentrale spørsmål i arbeidet med leksehjelp vil være:

- Hva kjennetegner de tilbudene om leksehjelp som i dag eksisterer i norsk skole med hensyn til organisering, ansatte, innhold og målgrupper?
- I hvilken grad er det sammenheng mellom ulike organiseringsmodeller for leksehjelp og de resultatene som oppnås?
- Kan leksehjelp være et egnet virkemiddel i forhold til å redusere den sosiale reproduksjonen som foregår i skolen?
- Hvilke konsekvenser kan ulike modeller for leksehjelp få for samarbeidet mellom hjem og skole og foreldrenes involvering i barnas skolegang?

Som en del av «Prosjekt leksehjelp» vil Utdanningsdirektoratet kartlegge lokale forsøk med foreldreskoler. Dette er et tilbud som er iverksatt ved enkelte skoler, ved at foreldrene gis økt kompetanse i å støtte opp om barnas skolegang. Her kan foreldrene få kjennskap til dagens skole, betydningen av egen rolle i barnas skolegang samt kunnskap om hvordan leksehjelp og annen støtte til egne barns skolegang bør utføres.

I denne sammenhengen må også nevnes et prosjekt som Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen har iverksatt. Der inviterer de foreldrene til skolen, slik at foreldrene skal lære å bli tryggere på realfagene. Prosjektet

tar foreldrene på alvor og er et eksempel på hvordan man kan bidra med leksehjelp via foreldregruppen.

Regjeringen er opptatt av å sikre at foreldrene har en sterk tilknytning til skolen, og at de enkelte skoler sørger for å legge til rette for at foreldrene føler seg inkludert. De må oppleve seg meningsberettiget og stimuleres til å bidra positivt til barnas skolegang. Skal man lykkes med å skape varige endringer i det norske samfunnet, er barns oppvekstmiljø og utdanning selve inngangsporten.

Jeg deler interpellantens syn på foreldrenes betydning for barnas skolegang. Det betyr at vår regjering legger til rette på mange ulike vis – som jeg nå har gått igjennom i svaret på denne interpellasjonen – for å styrke foreldrenes rolle i skolen. Erfaringene som også interpellanten viser til, og de kunnskapene vi har om dette, viser at resultatene for barna også blir bedre ved at foreldrene engasjerer seg. Det er en viktig erfaring å ta med seg i det videre arbeidet med dette.

C a r l I . H a g e n hadde her overtatt presidentplassen.

Lena Jensen (SV) [20:04:17]: Jeg vil takke en engasjert statsråd. Jeg vil takke for at statsråden gjennom sitt svar viser at han tar hjem–skole-samarbeidet på alvor. Det eneste jeg kan gjøre, er å ta av meg hatten og gå ut i svangerskapspermisjon og føle at hjem–skole-samarbeidet av den nye rød-grønne regjeringen er trygt ivaretatt.

Statsråden understreker at denne regjeringen ser på styrkingen av skole–hjem-samarbeidet, og at dette har en høy prioritet i denne regjeringen. Han er opptatt av å styrke foreldrenes mulighet for medvirkning i skolen.

Jeg er veldig glad for at statsråden understreker at dette er et tema som vil bli tatt opp i stortingsmeldingen om sosial utjamning og utdanning som Regjeringen har varslet kommer til høsten.

Jeg er glad for alle de tiltakene som statsråden har ramset opp er i gang og under utvikling. Statsråden var også inne på FUGs rolle – noe jeg i min innledning ikke var inne på. Statsråden slo fast at man både har en evaluering hvor man går igjennom og ser hvordan man skal styrke FUGs rolle, og at disse kan støtte opp under barna og foreldrenes innflytelse i skolen.

Jeg er også glad for svaret statsråden gav i forhold til det han ønsker å gjøre i lærerutdanningen.

Statsråd Øystein Djupedal [20:06:24]: Dette er en veldig viktig debatt, fordi forholdet mellom skole og hjem er en veldig viktig akse for å bedre kvaliteten på barnas trivsel og utdanning. Det betyr at det er mange ulike tiltak som her kan trekke i riktig retning. Det er veldig viktig at vi i forbindelse med Kunnskapsløftet understreker betydningen av dette. Også i forbindelse med evalueringen av allmennlærerutdanningen er det viktig å understreke betydningen av dette.

Som i veldig mange andre forhold er én ting lov og forskrift og hva som rent faktisk står i lovens bokstav, samtidig som virkeligheten i skolen er en annen. Derfor er det viktig å understreke at foreldrene har en rolle i dette, og at

skolen skal legge til rett for at foreldrene skal ha en rolle. Hvis ikke skolen automatisk gjør dette, kan det oppleves av foreldrene som at de ikke inkluderes i skolens hverdag. Derfor er det veldig viktig å få fastslått at foreldrene har og skal ha en plass i skolen. Det er fordi dette er viktig for skolen, men ikke minst viktig for barnas læring i skolen. Erfaringene viser at de som har foreldre som støtter opp på ulike vis, gjennomgående har bedre prestasjoner i skolen. Dette er en veldig viktig erfaring å ta med seg.

Når vår regjering satser på leksehjelp, er dette også for å supplere hjem–skole-samarbeidet. Mange av oss har nok sittet sammen med poden og prøvd å drive med leksehjelp. Samtidig opplever vi innenfor fag vi kanskje selv ikke er så dyktige i – i hvert fall når barna blir litt større – at våre egne kunnskaper om ulike ting ikke er gode nok til å kunne gi kvalifisert hjelp. Derfor er leksehjelp en ny arena, der både foreldre og barn skal få mulighet til mer kvalifisert hjelp, for på den måten å styrke hjem–skole-samarbeidet, men ikke minst elevens prestasjoner i skolen. Det betyr at vi vil komme tilbake til mange ulike komponenter i ulike spørsmål vi vil legge fram for Stortinget.

Men vår grunnholdning er akkurat den som interpellanten la til grunn i sin interpellasjon, nemlig at vi på mange ulike vis ønsker å understreke betydningen av foreldres medvirkning i skolen. Det er positivt for barns læring, positivt for skolen og ikke minst positivt for foreldre. Det er faktisk ganske enestående morsomt å delta i barns oppvekst og utdanning – også på den arenaen som skolen er. Skolen skal ikke være et lukket organ for familien. Tvert imot skal skolen være en del av denne vide kretsen rundt familien.

Anniken Huitfeldt (A) [20:08:57]: Mens foreldre før i tiden var bekymret for at barna deres ikke var gode nok for skolen, er det mange foreldre i dag som lurer på om skolen er god nok for deres barn. Foreldrene er en langt mer krevende gruppe enn før. Mange lærere føler usikkerhet i møtet med foreldrene, og mange foreldre er misfornøyd med den innflytelsen de har over sine barns skolehverdag.

Andre foreldre har negative skoleopplevelser selv og er blitt krenket av autoritære lærere den gangen de selv var skoleelever. Disse foreldrene forteller kanskje sine barn at de ikke skal bøye hodet for læreren, og ikke høre på hva vedkommende har å si. Alle foreldre trenger mer kunnskap om dagens skole for å virke støttende for sine barn i skolehverdagen.

Disiplin i skolen har vært et tema i den offentlige diskusjonen i lengre tid. Jeg tror disiplin handler mye om å vinne foreldrenes tillit til skolen. Lærere har ikke lenger autoritet i kraft av sin formelle posisjon. Nei, de må bygge opp en personlig autoritet, og veien til personlig autoritet går gjennom foreldrenes tillit. Foreldrene er ikke lenger livredde for at læreren skal ringe og si noe negativt om deres barn. Ringer læreren i dag med en slik beskjed, rettes ofte skytset tilbake med spørsmål om hva som er skolens ansvar i det hele. Lærerne har i stor grad blitt skyteskiver på grunn av det som er galt i vårt samfunn. I arbeidet med økt foreldresamarbeid må ikke lærerne som gruppe nok

en gang henges ut. Derfor må vi arbeide for at den enkelte lærer får større personlig autoritet. Hvis ikke foreldrene har tillit til læreren, vil heller ikke elevene vise læreren respekt – og det kreves for at undervisningen skal fungere bedre.

Lærerne er godt utdannet til å samtale og samarbeide med barn, men å samtale med barnas foreldre har i stor grad vært fraværende i lærerutdanningen. Skal vi hjelpe lærerne til å fungere bedre i forhold til foreldrene, må vi styrke dette.

Skolen har forandret seg mye siden foreldrene selv gikk der. Derfor er det viktig at vi får på plass det som mange skoler har god erfaring med, et førskoletilbud for noen foreldre noen kvelder i uken før barna begynner på skolen, for å klargjøre foreldreansvaret og gi foreldrene mulighet til å virke støttende overfor barna sine allerede fra skolestart. Skal foreldrene ta mer ansvar, må skolen legge til rette for det gjennom bevisst arbeid.

Forskeren Thomas Nordahl sier at samarbeid mellom skole og hjem er preget av mye informasjon og lite dialog. Noen foreldre opplever skolens holdning som nedlatende og lite inviterende – foreldrene blander seg inn i forhold som de ikke har greie på. I den grad skolen ikke tar foreldrene på alvor, er det med på å redusere foreldrenes ansvar for sine barns skolegang. Selv om formell foreldreprésentasjon og FAU-engasjement er svært viktig, må vi aldri glemme at foreldreengasjement først og fremst handler om direkte kommunikasjon og samarbeid mellom den enkelte lærer og den enkelte forelder om det enkelte skolebarn.

Anders Anundsen (FrP) [20:12:50]: Jeg synes det er interessant å merke seg hvordan SVs stortingsrepresentanter kommuniserer med SVs statsråder gjennom interpellasjoner i denne sal. Men tatt i betraktning at hjem-skole-samarbeid nær sagt ikke nevnes i SVs partiprogram, forstår jeg SV-representantens behov for avklaring fra SV-statsråden.

Jeg vil likevel takke interpellanten for å ha tatt opp et spørsmål som Fremskrittspartiet har kjempet for oppmerksomhet om i mange år. Og takken kommer til tross for at SV gjennom de samme årene har stemt ned Fremskrittspartiets forslag i Stortinget for å styrke hjem-skole-samarbeidet.

Jeg er helt enig med interpellanten i at det er viktig at samarbeidet mellom hjem og skole utvikles på en positiv måte, og at foreldrene blir sett på som en ressurs i stedet for som en plage. Dessverre er det nok blitt slik at en ved enkelte skoler opplever kravstore foreldre som en plage, og at en egentlig er mest glad for de foreldrene som nesten ikke lar høre fra seg. Imidlertid er det en utfordring som interpellanten peker på, at de fraværende foreldrene ofte påvirker barnas prestasjoner i negativ retning. I den sammenheng er det viktig at Stortinget støtter opp om de tiltak som allerede er gjennomført for å øke foreldrenes bevissthet knyttet til barnas skolegang.

Foreldreutvalget for grunnskolen er et viktig tiltak. Dessverre har FUG altfor få ressurser til å møte den økende pågangen fra de engasjerte foreldrene. En idé statsrå-

den kan ta med seg, er med andre ord å styrke FUGs arbeid overfor foreldrene og utvide FUGs mandat. Aktive Foreldre er en annen organisasjon som har til formål å hjelpe foreldrene til bedre å forstå hvilke rettigheter de har overfor barnas skole, hvilke rettigheter de har til påvirkning og innflytelse, og hvordan de best kan hjelpe barna sine gjennom en krevende skolegang. Denne organisasjonen får ikke en eneste krone i offentlig støtte, så en annen idé statsråden kan ta med seg, er å hjelpe Aktive Foreldre med noen kroner i driftsstøtte, som Fremskrittspartiet foreslo i forbindelse med budsjettet for 2006.

Ellers viser det seg at brukerstyrer er en svært god idé i forhold til å engasjere foreldrene i barnas skolegang. Evalueringen av et forsøksprosjekt med brukerstyrer i Larvik viser en utelukkende positiv resultatliste, og jeg vil presisere: utelukkende positive resultater. Prosjektet stoppes nå av fylkesmannen i Vestfold fordi forsøksvirksomheten skal begrenses. Et meget vellykket prosjekt blir altså lagt i grus på grunn av begrensningene i opplæringsloven og statens nylig påtatte forsøksvegring. Et tredje råd til statsråden vil således være å endre opplæringsloven, slik at brukerstyrer med foreldreflertall tillates.

Skal vi legge til rette for samarbeid mellom skole og hjem, må premissene for samarbeidet endres. Skolene som har tatt foreldresamarbeid på alvor, kan vise til svært mange positive resultater, mens andre skoler fortsatt vegrer seg mot foreldreengasjement.

Den problemstillingen interpellanten tar opp, er altfor viktig til at den skal ende med flotte ord og lite handling. Jeg håper derfor statsråden kan vise til konkrete tiltak i løpet av høstsesjonen i den varslede meldingen, som kan bidra til konkrete og praktiske resultater.

Gunnar Gundersen (H) [20:16:28]: Dette er en viktig debatt. Interaksjonen mellom skole og hjem, masterprogrammer, leksehjelp og andre tiltak, er viktige tiltak. Hjemmet og den stimulans det gir til den enkelte elev, er uhyre avgjørende for læringsresultatet.

Jeg står her med et oppslag fra Tønsbergs Blad, der kunnskapsministeren også varsler den meldingen han har omtalt, og det har som overskrift: «Det er alarmerende at elevenes familiebakgrunn betyr så mye» – det er et sitat fra Djupedal. Jeg vil nesten si at det er alarmerende hvis ikke kunnskapsministeren har hatt med seg dette hele tiden. Familie, oppvekst og den sosiale bakgrunnen er helt sentral for læringen i skolen. Jeg snakker her av egen erfaring. Det er en stor variasjon med hensyn til hvordan lærerne selv takler rollen. Det at de får mer ballast, er veldig viktig. Jeg tror det er viktig ikke å skyte på lærerne.

Det som også slår en når en har vært forelder til en del elever som har gått igjennom den norske skolen, er å se hvor stor variasjon det er i foreldreengasjementet, akkurat som representanten Huitfeldt var inne på. Det man stort sett ser, er at de foreldrene som er aktive, de blir enda mer aktive, og at de foreldre som faller utenfor fra begynnelsen av, de faller enda mer utenfor. Det er en kjempeutfordring for skolen å få tak i de foreldrene det faktisk gjelder, for man har jo ingen tvangsmidler overfor hjemmet.

Den norske skolen reproducerer sosiale forskjeller, det har vi hørt mye om. Evalueringen av Reform 97 bekrefter det. Enhetsskolen har ikke klart å utjevne forskjellene. Representanten Jensen sa at her hadde den forrige regjeringen gjort lite. Det vil jeg protestere sterkt på. Jeg oppfatter at det er dette i og for seg Kunnskapsløftet på mange måter dreier seg om. Det dreier seg om å legge sterkere vekt på grunnleggende ferdigheter, om å få fokus på tilpasset opplæring og tydelige læreplaner, og det for å få vite mer om læringsutbyttet i skolen, og gjennom det forhåpentligvis å utjamne forskjellene og gi elevene like muligheter. Det er jo nettopp derfor man trenger nasjonale prøver ned på enkelttelevnivå. Dette måler man ikke på gjennomsnittselevnivå. Man gir heller ikke hjemmene og de som er rundt eleven, innsikt ved å ha nasjonale prøver på gjennomsnittsnivå. Her må man ned på enkelttelevnivå. Det er nettopp det som er poenget. Det er også grunnen til at man er nødt til å sette klare krav i skolen, tror jeg. Det slår igjennom bl.a. i krav til studiekompetanse. Her gjorde den forrige regjeringen ganske mye. Vi håper ikke svekkelsen av signalene fra den nåværende regjering slår altfor mye igjennom.

Klare krav til elevene signaliserer hva skolen forventer av dem. Det er å ta eleven på alvor. Når man kan begynne å måle i hvilken grad elevene når opp til kravene, gir man skolen et middel for å ta tak i de elevene som blir hengende etter og ikke klarer å følge med, på et tidlig stadium. Det gir den beste muligheten til å få tak i de svake elevene og de som kommer fra hjem som ikke følger opp. Her tror jeg tilbakemeldingene til de enkelte elevene må være veldig konkrete, om man skal ha håp om å få tak i de foreldrene det også gjelder.

Det at man får virkemidler som gjør at man kan gi konkrete tilbakemeldinger, vil forhåpentligvis kunne føre til at noen foreldre våkner, og det vil også forhåpentligvis føre til at de elever som ikke har foreldre som våkner, selv klarer å ta tak i sine utfordringer gjennom samarbeid med skolen. For hver elev man klarer å dra opp, i forhold til det løpet kanskje hjemmeforholdene legger opp til, har man vunnet en ganske stor seier. Her er det store oppgaver foran oss. Vi ser fram til meldingen som statsråden har varslet, og fram til en aktiv debatt rundt dette framover også.

Ola T. Lånke (KrF) [20:21:31]: Også denne interpellanten fortjener honnør for at hun fokuserer på et viktig tema.

For over 100 år siden skrev Amalie Skram noen hjerteskjærende bøker om Hellemysrøfket. Hun skildret sosial nød og urett i det gamle Norge, lenge før oljerikdommen inntok oss. I hennes verden hadde de fattige og vanskeligstilte ikke noe håp om å komme ut av elendigheten. Det verste var at livsproblemene syntes å gå i arv.

Vi ser dessverre lignende trekk som Skram skildrer, også i vår tid. Det er riktig, som interpellanten sier, at foreldrene har stor betydning for elevenes forhold til skolen. Altfor mange barn overtar sine foreldres sosiale problemer. Foruten familien er en sterk og god offentlig skole et sted for å gi alle barn det som trengs for å klare seg i livet. Skolen er en omfattende arena for utdanning og for dan-

nelse. Samtidig er den også en sosialpolitisk arena for å gi alle barn, uansett familiebakgrunn, et godt og felles grunnlag for å lykkes som selvstendige mennesker i samfunnet. Det er derfor svært alvorlig når forskning viser at skolen tvert imot viderefører, ja til og med forsterker, de sosiale forskjellene i samfunnet. Hvor alvorlig det er, blir enda tydeligere når vi ser at en femtedel av elevene går ut av grunnskolen uten helt å kunne skrive, lese og regne. Den som ikke kan lese skikkelig når han eller hun går ut av grunnskolen, får problemer med å klare seg i utdanning og arbeidsmarked. Den som ikke har grunnleggende tallforståelse, vil få problemer både i arbeidslivet og i hverdagslivet, og vil dessuten ikke makte å følge samfunnsdebatten.

Det er ikke vanskelig å si seg enig med interpellanten i at en av løsningene på utfordringen er et bedre samarbeid mellom hjem og skole. Undersøkelser viser at støtte og hjelp fra foreldrene er langt viktigere for skolemotivasjon enn sosial klasse, familiestatus eller foreldrenes utdanningsnivå. En viktig oppgave for skolen blir derfor å bygge trygge og gode relasjoner til alle foreldre. Lærerne og skolen må bli flinkere til mer å snakke med og langt mindre til foreldrene. Et annet viktig moment som er nevnt, er at det er en klar sammenheng mellom informasjon fra skolen og opplevelse av drøftinger og medbestemmelse i skolen. De som er godt fornøyd med informasjonen, opplever større medvirkning. God informasjon kan derfor være et viktig grunnlag for drøfting og medvirkning, samtidig som drøftinger og medbestemmelse også gir god informasjon.

En kan få til et større foreldreengasjement også om innholdet i fagene dersom det blir lagt opp slik at det blir interessant for foreldrene. Viktige forutsetninger er at det må skje i et inkluderende sosialt klima, med tillit til at alle har noe å gi, og i et språk alle foreldre skjønner. Et økt engasjement fra foreldrene i forhold til fagene vil tjene både foreldrene selv, barna og lærerne. Samtidig vet vi at kvaliteten på foreldresamarbeidet dessverre varierer fra skole til skole og fra foreldre til foreldre. Skolene må derfor utvikle samarbeids- og møteformer som ikke skremmer bort foreldre som er usikre og utrygge i forhold til skolen. Det samarbeidssystem som er nedfelt i gjeldende lover og forskrifter, gir en god ramme for dialog mellom hjem og skole.

Utfordringen er å få systemet til å virke i praksis, i det daglige og for alle. Samtidig mener Kristelig Folkeparti at det også må åpnes muligheter for å finne nye møtesteder eller kanaler for deltakelse. På den måten kan foreldresamarbeidet i skolen revitaliseres. Vi mener at om noen finner å ville lage andre typer samarbeidsorganer enn dem vi har i dag, bør de få anledning til det. Ved flere skoler vet vi at samarbeidet er blitt vitalisert nettopp ved at skolene og foreldrene selv har etablert lokale arenaer for samarbeid.

Det ligger en særlig utfordring i å få til et godt og nært samarbeid mellom hjem og skole når det gjelder fremmedspråklige elever. Utdanningsnivået blant fremmedspråklige foresatte, foreldrenes muligheter til å hjelpe til med lekser samt kommunikasjonsvansker og kulturelle

vansker er noen av årsakene. Samtidig har disse foreldrene mange og allsidige interesser og kompetanse som skolen kan nytte godt av og i større grad se som en ressurs for skolen.

Inger S. Enger (Sp) [20:26:27]: Det er veldig fint at Lena Jensen har tatt tak i dette temaet om samarbeid mellom hjem og skole. Her er det helt sikkert et område hvor det er store muligheter for videreutvikling og forbedring.

Egentlig skulle dette samarbeidet være helt sjølsagt. Formålsparagrafen for skolen slår jo fast:

«Grunnskolen skal i samarbeid og forståing med heimen hjelpe til med å gi elevane (...).»

Det er jo en tydelig markering av at det er foreldrene som har hovedansvaret, mens skolen altså skal hjelpe til, og det er skolen som er faginstansen.

Det er godt å høre statsrådets forsikringer om at denne regjeringa vil gi hjem-skole-samarbeid høy prioritet. Jeg tror statsråden uttrykte seg omtrent slik: Jeg er opptatt av å styrke foreldrenes muligheter for medvirkning i skolen og for å gi barna faglig støtte. Vi veit at foreldre har ulike forutsetninger når det gjelder dette, og tiltak som kan bidra til å utjevne disse forskjellene, vil være et viktig tema i vårt arbeid med den kommende stortingsmeldinga om sosial utjamning og utdanning. Det er bra at den bebudede stortingsmeldinga til høsten vil ta opp dette forholdet. Det er svært sentralt.

Det er nødvendig å komme med tiltak som kan gi alle foreldre muligheter for å støtte barna sine. I denne sammenheng er mange foreldre en ubrukt ressurs. Forskning viser jo, nær sagt tidligere også, at foreldrenes interesse for skolen er helt avgjørende for barnas prestasjoner. Sosiale forskjeller forsterkes i skolen. Det er derfor helt riktig at det ikke bare er skolemotiverte familier tiltak skal rettes mot.

Jeg kjenner til at FUG-representanter har tatt tak i temaet og spurt: Hvordan kan vi myndiggjøre foreldre til å være støtte for sine barn? Det må jo også stilles krav til foreldrene. Kanskje kan det settes likhetstegn mellom medvirkning fra foreldrene på den ene sida og felles forpliktende beslutninger på den andre. Samarbeid må uansett være bindende for begge parter, både for hjem og skole.

Som nevnt er det store ulikheter i forskjellige familier. Vi foreldre trekker med oss vår historie og overfører den til barna våre. De som har et godt forhold til skolen fra egen skoletid, forsterker det. I familier hvor det er et dårlig forhold til skolen, blir det utslagsgivende. Derfor kan en dessverre si at skolen er med på å øke forskjellene mellom de sosiale lag, mellom ulike familier. Det bør skolens folk etter hvert bli mer bevisste på.

Det bringer meg over på lærernes ansvar. Jeg skal vokte meg vel for å prøve å definere denne gruppen, men stort sett kan en vel si at det er folk som gjennom livet har hatt et greit forhold til skolen. Det fører oss inn på en enkel sannhet: Det er lettest å samarbeide med dem en likner sjøl. Lærere samarbeider best med folk som liker skolen. Det er helt forståelig, men det holder ikke. For lærerne er det viktig å være lyttende til foreldrenes tilbakemeldinger.

De er de nærmeste til å gi uttrykk for hvordan eleven absorberer undervisningen og kan forklare hvilke behov det enkelte barn har. Så her er det viktig at skolen og foreldrene kommer hverandre i møte, og at de er åpne fra begge kanter.

Det er på mange måter store spenninger i dette feltet. Kanskje er det slik at foreldre og lærere først og fremst bør lage en forventningserklæring seg imellom – bli enige om arenaene, så å si.

Foreldre og lærere har hvert sitt kompetanseområde. Det er det viktig å avklare. Målet for begge parter er å være støtte for eleven, som alltid må stå i sentrum.

Odd Einar Dørum (V) [20:31:17]: Det er noen grunnleggende forutsetninger for denne debatten om forholdet mellom hjem og skole, og det er at man i utgangspunktet har grunnleggende respekt for at både familien og skolen for seg er viktige institusjoner når det gjelder å bygge samfunnet, og at de må møtes med respekt. Det er ingen tvil om at vi i mange år – og jeg synes spesielt de sosialistiske partiene – har hatt en tendens til å svekke familien som institusjon og å overbelaste skolen. Og når man overbelaster skolen, kan det tenkes at skolen sukker og segner litt.

La meg nå ta dagens debatt konstruktivt og si at man vil rette opp balansen, slik at man skjønner at skolen er viktig, og at hjemmet og familien er viktig. For at man skal kunne møte det som er kjernen i interpellasjonen, nemlig at elever skal ha det bra og de skal motiveres til å strekke seg for å lære noe, er det for det første helt avgjørende at man har det Economist for noen uker siden sa om Finland, at svaret på å lykkes var: lærere, lærere, lærere. Også lærerne må føle en grunnleggende faglig trygghet, og de må føle trygghet som voksne. Det er helt avgjørende.

Så er det klart at siden situasjonen i norske hjem er forskjellig i forhold til hvordan man kan hjelpe til, f.eks. ved matematikk – for vi har hatt en generasjon som vi nesten har avlært – tror jeg at de grep som ble tatt av den regjeringen som jeg satt i, nemlig at man begynte å organisere gode leksehjelptiltak, er viktige tiltak.

Så skal jeg vende tilbake til den forrige debatten. Nordvoll skole, på Trosterud i Groruddalen i Oslo, er en skole som jobber med autister. Hva særpreger skolen? De har faglig sterke, trygge og dyktige lærere og et usedvanlig tett hjem-skole-samarbeid. De har begge deler, men hvilende på de to forutsetningene at man hver for seg har respekt som er gjensidig, og at man også har sørget for å bygge styrke, slik at det blir energi ut av samarbeidet og ikke det motsatte.

Når man studerer skole i Norge, så eksisterer den – og jeg har ikke noe imot det i mange tilfeller – som skole i en kommune et sted på landet med 10 000 innbyggere. Men jeg vil gjerne anbefale statsråden å ta en studietur i hovedstaden. Jeg har to eksempler: Mortensrud skole, Oslo sør, med 93 pst. fremmedspråklige, minoritetsspråklige, elever som har lagt enormt mye i å mobilisere foreldre til å stille opp, og får resultater fordi man mobiliserer foreldre og får dem til å stille opp. Og så gjerne, for den saks skyld,

Skøyen skole på en annen kant av Oslo, hvor foreldrene er såpass engasjerte og motiverte at de tar over undervisningen, slik at lærerne kan få dra til Finland og hente inspirasjon. La oss nå i hvert fall ta fram de eksemplene hvor man gjensidig prøver å bygge hverandre opp, og klarer det. Så finnes det sikkert veldig mange andre eksempler. Men disse eksemplene er det viktig å ta fram, for de eksemplene systematisert gir kulturinnsikt, de gir organisasjonsmessig innsikt og de fører da til skolepolitisk innsikt. Dette er ikke sagt som et argument mot et eneste forskningsresultat som foreligger, men det er viktig å spre de historiene som viser at ting faktisk nytter, som viser at ting lykkes, og som viser at det at man gjensidig står for noe som er bra og trygt, det skaper noe.

Det er et grunnleggende begrep som jeg i hvert fall har lært meg, og det er begrepet «respekt». «Respekt» er et helt avgjørende begrep. Lærere må møte respekt, og lærere må vise respekt. De må vise respekt for elever, og de må vise respekt overfor foreldre. Men nøkkelen til at lærerne ikke nok en gang skal føle at de blir tatt for n-te gang, er at de i hvert fall også blir vist respekt f.eks. i kommunalpolitisk språk, at de tiltales som lærere, og at en rektor er en lærer og ikke en driftsenhetsleder. Det er mye sjelløst språk i Kommune-Norge nå for tiden. Det er mye sjelløst språk som trigger folk så det virkelig står etter, et språk som nærmest tar identiteten bort fra dem som man forventer skal gjøre den jobben som er kjernen i interpellasjonen.

Da kan jo vi som representerer ulike partier her, ta med oss dette hjem og ta initiativet til at man lokalt i Norge – med all den desentraliseringen av norsk skole, som Venstre støtter og jeg også er for – lærer seg en klok diskusjon og en klok samtale om innholdet i skolen, som ikke oppfattes av lærerne som at det kommer nok en kontrollør for å sette seg på skulderen og passe på: hva gjør du galt i dag – at det blir den kloke debatten om innholdet i skolen som jeg føler har vært hensikten med interpellasjonsdebatten her i dag. Da kan det hende at man nettopp får skapt disse grunnleggende forutsetningene for gjensidig respekt, og som gjør at man på den måten bygger hverandre opp og styrker autoriteten. Slik at trygge voksne er en forutsetning, enten den trygge voksne skal være lærer eller skal være foreldre.

Så har statsråden vist til en rekke gode praktiske tiltak for å bygge det videre. Det har jeg tro på, og det vil jeg gjerne heie på. Men vi er nødt til å gjenoppdage en debatt, og vi er nødt til å få en debatt som også politisk passerer pedokratenes fagspråk, hvor man får en merkelig blanding av pedagogiske faguttrykk og byråkratiske uttrykk. Da blir det en saus som de fleste norske borgere ikke klarer å trenge igjennom.

Ine Marie Eriksen (H) [20:36:43]: Det er et viktig tema interpellanten tar opp, og det har vært diskutert i lengre tid. Det var jo selve bakgrunnen for Kunnskapsløftet, som altså er den store skolereformen som skal innføres fra høsten av.

Som statsråden helt riktig påpeker, er «Prosjekt leksehjelp» en veldig viktig del av muligheten til å gi alle elev-

er en god ballast. Det var et prosjekt som ble startet med en bevilgning fra den forrige regjeringa, og som er fulgt opp og påplussert fra den nåværende regjeringa. Det å kombinere gode leksehjelpordninger og det å sikre engasjerte, kompetente og motiverte lærere som har ambisjoner på vegne av elevene sine, er kanskje noe av det viktigste vi kan gjøre. Altfor lenge har vi levd i en slags illusjonsverden når det gjelder den norske skolen. Ikke bare trodde mange at vi holdt mål rent kvalitetsmessig, men mange trodde også at den norske enhetsskolen var et viktig instrument for å utjevne sosiale forskjeller. Noen av oss har lenge hatt vår tvil om holdbarheten av disse sannhetene, men jeg tror det kom som en ganske kraftig overraskelse på de aller fleste å få dokumentert at den norske såkalte enhetsskolen ikke bare viderefører sosiale ulikheter, men utdyper og forsterker dem.

Vi har samtidig fått dokumentert at elever fra familier med lavt utdanningsnivå systematisk kommer dårligere ut enn elever som har foreldre med høy utdanning. Ved siden av internasjonale undersøkelser som utvetydig dokumenterer at norske elever skårer dårlig eller middels godt når det gjelder kunnskaper og ferdigheter, var det nettopp forskningen om de sosiale ulikhetene som var drivkraften bak den forrige regjeringas arbeid for å få vedtatt det store Kunnskapsløftet. Det å ikke stille krav, og ikke skape kulturer for læring og kunnskap, er å svikte de elevene som trenger skolen aller mest. Når det gjennom mange år er skapt unnfallesskulturer der faglige krav ofte veksles inn mot ro i klassen, satser vi samtidig på at elevene får faglig påfyll hjemmefra. På den måten privatiserer vi læringen, og skolen svikter et av sine viktigste samfunnsoppdrag. Litt tabloid sagt kan man si at en del elever har en så sterk hjemmebakgrunn at de nesten kunne greid seg uten skole.

Det daværende Læringscenteret, nåværende Utdanningsdirektoratet, gjennomførte i 2003 en undersøkelse for å kartlegge hvordan mors og fars utdanningsnivå, elevenes kjønn og etniske bakgrunn virket inn på 10.-klassingenes avgangskarakterer i 2002. Konklusjonen var at alle disse faktorene hadde markant betydning, men at ingenting var viktigere for å lykkes enn å ha velutdannede foreldre.

Foreldreutvalget for grunnskolen, FUG, kommenterte den gangen undersøkelsen med noe som burde være egnet til å skape en vekker. De viste til ulike undersøkelser som viste at skolen samarbeider best med de foreldrene som har høy utdanning og gode erfaringer fra egen skolegang. Skolen greier ikke å involvere alle de andre foreldrene, der et tett samarbeid mellom hjem og skole virkelig ville fått betydning for elevenes resultater.

Fra Storbritannia har man sett at innføringen av standardiserte prøver til en viss grad har klart å engasjere de såkalt ressursvake foreldrene mer, fordi de plutselig har fått en arena der de kan snakke med skolen, og de har fått noe håndfast å snakke med skolen om. Bekymringene fra FUG forteller også noe om hvordan det har seg at skolen ikke utjevner, men reproducerer, utdyper og forsterker forskjeller mellom elever som følge av ulik sosial bakgrunn.

Jeg har lyst til å trekke trådene tilbake til stortingsmeldingen «Kultur for læring», som legger grunnlaget for Kunnskapsløftet. Her understrekes det at skolen må dra nytte av sine lokale medspillere og nærmiljøet for å gi den enkelte elev best mulig utbytte av læringen. Det blir samtidig understreket at foreldre og foresatte er de av skolens medspillere som har størst betydning for elevene. Den forrige regjeringa gikk derfor inn for å gi skolene stor lokal frihet til å organisere samarbeidet mellom hjem og skole, uten å ville binde samarbeidet til spesielle former eller formelle organer. Stortingsflertallet ønsket å beholde de lovfestede samarbeidsformene. Men jeg tror fortsatt det er viktig å unngå at for rigide samarbeidsløsninger blir en sovepute for videreutvikling av samarbeidet hjem-skole. Vi har mange eksempler på at detaljerte bestemmelser snarere begrenser enn fremmer det målet man tar sikte på. Personlig har jeg tillit til at den enkelte kommune og skole i samarbeid med foreldre og foresatte er i stand til å finne gode og lokale løsninger for informasjon, diskusjon og kunnskapsformidling mellom skole og hjem.

Evalueringen av Reform 97 pekte på de store sosiale forskjellene i skolen. Sluttkonferansen fra evalueringen pekte også på at de elevene som av ulike grunner trenger mest tid og hjelp til å få utbytte av skolen, er de som taper mest når skolen verken stiller krav eller har et godt hjem-skole-samarbeid.

Jeg håper statsråden i sitt videre arbeid med denne problemstillingen tar for seg kapittel 11, Skolen og medspillerne, i meldingen «Kultur for læring» og følger opp de konstruktive løsningene som der ble skissert.

Inge Lønning (H) [20:42:11]: Dette er en meget viktig debatt, og interpellanten fortjener ros for å ha tatt den opp.

Jeg tillater meg å begynne med en opplevelse som ligger langt unna skolen og skoleproblemer. Jeg hørte for noen år siden et foredrag i Vitenskapsakademiet av en av våre fremste kreftforskere. Han redegjorde for resultatene av den nyere forskningen, og da han skulle sammenfatte, sa han: Folk spør meg ofte hva man kan gjøre for å unngå å få kreft. Til det har jeg bare ett svar, kjære tilhørere, man må velge sine foreldre med omhu.

Det er på en måte den samme logikk som har gått igjennom denne debatten. Foreldrene er den faktor som avgjør hvorvidt barn lykkes eller ikke. Interpellanten gikk til og med så langt at hun sa: Den gode lærer kan aldri lykkes om foreldrene ikke er med på laget. Det er heldigvis feil! Det finnes massevis av eksempler på at til og med barn i skolealder som ikke har noen av sine foreldre i live, har lyktes ganske godt i skolen. Det finnes heldigvis også eksempler på at barn som ikke har hatt et voksenmiljø som støtte i noen fasong i sitt hjemmemiljø, har lyktes i skolen, bl.a. takket være gode lærere som har skjont det, og som derfor langt på vei har gått inn i rollen som støtte-spiller og som «reserveforelder». Det skal vi være glad for. Det er jo en av grunnene til at det er livsviktig å holde høye kvalitetsmål på lærerutdanning, utvelgelse av dem som skal bli lærere. At det er viktig å ha høye kvalitetsmål for skolen, er nettopp fordi det alltid vil være slik at barn

har ulike ressurser hjemme, og skolen må ta den utfordringen. Vi må ikke gå så langt at vi speilvender perspektivet og begynner å falle tilbake på den tankegang at tross alt er det foreldrenes ressurser som er det utslagsgivende.

Så er det et perspektiv som mangler i denne debatten, og som forbauser meg noe. Det er mange som tror at vi har skoleplikt i dette landet. Det har vi ikke. Vi har opplæringsplikt, og i utgangspunktet er det klart det er foreldrene som har som plikt å dra omsorg for at deres barn får opplæring i samsvar med det lovverket sier. Det er ingen legale hindringer for at foreldrene kan løse denne oppgaven selv hvis de kan dokumentere at de kan det gjennom hjemmeundervisning. Likeledes har Norge gjennom mange internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å respektere foreldres rett til å velge skole for sine barn. Det streift ikke interpellanten med et eneste ord – pussig nok.

Jeg har tidligere forsøkt å motivere norske undervisningsministre til å interessere seg for og initiere komparativ forskning når det gjelder forholdet mellom skoler som foreldrene har etablert selv, tatt initiativ til og tatt ansvaret for, og hvorledes læringsprosessen foregår der, og den offentlige skolen, bl.a. fordi jeg er sikker på at det er noe å lære der. Det er helt sikkert noe å lære der hvor foreldre, når en grendeskole nedlegges, påtar seg ansvaret selv for å forsøke å videreføre den skolen.

Det er helt sikkert noe å lære av de mest flerkulturelle skolene som finnes i dette land, St. Sunniva skole her i Oslo og St. Paul skole i Bergen. Det finnes ingen grunnskoler i Norges land som har et så vidt spekter av elever med ulik etnisk bakgrunn, ulik sosial bakgrunn og ulik kulturell bakgrunn. Hvorfor glemmer interpellanten det? Hun uttalte selv i et intervju for kort tid siden at den type skoler egentlig sementerer intoleranse og øker fordommer mellom mennesker. Hvor i all verden har hun det fra? Her mangler det jo faktisk noe elementært i norsk skoleforskning.

Det partiet som interpellanten og statsråden tilhører, har gjort sin partileders fremtid i det politiske liv avhengig av at det etableres tilstrekkelig mange private barnehager i dette landet, bl.a. på foreldres initiativ. Hvorfor er dette en hvit flekk på kartet når man kommer til skolen?

Lena Jensen (SV) [20:47:41]: Jeg vil takke for en god og innholdsrik debatt, og for de veldig mange ulike perspektiver som er trukket opp i denne debatten.

Det er viktig at vi får et tettere skole-hjem-samarbeid for å kunne lykkes i å skape en skole som er til for elevene våre, og som er tilpasset den enkelte elev. Et tettere skole-hjem-samarbeid vil føre til at mange flere elever vil føle mestring og føle at de lykkes i skolen og i livet sitt.

Mange perspektiver er tatt opp. Målet med å fremme denne interpellasjonen i Stortinget i dag, er å se på den gjensidige avhengigheten som det er mellom skolen og foreldrene, og at det er viktig å styrke skole-hjem-samarbeidet for å oppnå de gode resultatene.

Jeg understreket også i min interpellasjon at det er viktig å ta et utgangspunkt i at alle foreldre er en ressurs. Uansett hva slags kulturell bakgrunn man har, uansett hvilket språk man snakker, og uansett hvem man er, så er

man en ressurs i barnets liv. Veldig mange foreldre trenger hjelp til å se det. De trenger også hjelp til å se hvordan de kan bidra bedre i skole-hjem-samarbeidet for å utvikle elevens kompetanse i skolen.

Som Kristelig Folkepartis Ola T. Lånke sa, er det viktig at vi finner plass og rom til at det er systemer som funker, at det ikke bare blir snakk. Jeg er glad for at Regjeringen sier at dette ikke bare skal bli med ord. Det er viktig å få til en konstruktiv og god dialog mellom skole og hjem. Men som også representanten Dørum sa i sitt innlegg, finnes det mye godt skole-hjem-samarbeid. Det finnes veldig mange gode lærere og veldig mange gode eksempler, som jeg håper man kan trekke fram i den videre prosessen, for å vise at det nytter og vise at det faktisk fungerer.

SV har alltid vært opptatt av å styrke skole-hjem-samarbeidet. Det som undrer meg veldig i denne debatten, er den holdningen Fremskrittspartiet har. Fremskrittspartiet stiller seg nok en gang på sidelinjen i debatten, og kommer med angrep på SV for at vi ikke støtter opp under de forslagene som Fremskrittspartiet har. Fremskrittspartiets forslag er bl.a. at man skal ha foreldrestyrt skole. Det er ikke den type foreldreengasjement vi ønsker. Vi ønsker et klart skille mellom det foreldre kan og ikke kan, og at vi støtter opp om dette samarbeidet.

Statsråd Øystein Djupedal [20:50:46]: La meg takke interpellanten for at hun har reist dette viktige temaet. La meg også takke for mange gode innlegg fra talerstolen om betydningen av foreldreengasjement i skolen. Det er riktig, som svært mange har sagt, at dette er en veldig viktig arena, og vår regjering skal på ulikt vis sørge for å styrke dette.

La meg også være enig i representanten Dørums betraktning over det pregløse språket som ofte føres i noen byråkratiske utlegninger. La meg også si at jeg er enig i det eksemplet han har, og si at det nå er slutt på at noe heter oppvekstsenter i Norge, at vi går tilbake og kaller det for det det er, nemlig skoler og barnehager. Jeg irriterer meg over disse oppvekstsentrene som jeg nå ser rundt i Norge. La oss bruke det gode språket vi har, ordentlig og ikke kamuflere det.

La meg også si til representanten Gundersen at reproduksjon av sosial ulikhet, tar vi tak i i vår regjering. Det er riktig at vi vet dette, men det er påfallende å se hvor viktig foreldresamarbeidet er for å unngå dette. Det man kan si, er at skolen kan og skal spille en mer aktiv og bedre rolle enn det vi i dag har lyktes med. Dette gjelder for mange regjeringer, så dette er et ansvar som kollektivt hviler på vårt samfunn, at vi ikke har vært dyktige nok til å få skolen til å bli et verktøy for sosial likhet. Det skal vi se om vi klarer å reise en debatt om og ha mange forslag til i den stortingsmeldingen som vi vil komme med oppunder jul. Vi tror det er spørsmål rundt denne aksens, som interpellanten nå har tatt opp, som det vil bli en viktig diskusjon om, nemlig om foreldre i skolesamarbeid.

Vi har mange gode eksempler fra norske skoler som lykkes godt med dette. La meg avslutte med et eksempel fra Sverige. Inkluderingsministeren og jeg har besøkt Rinkeby skole utenfor Stockholm. Det var interessant å se

at en skole som nesten var en krigssone, er blitt et internasjonalt kjent eksempel på en mønsterskole. Forandringen startet med at rektoren tok kontakt med foreldrene og spurte dem: Hva vil dere med skolen? Foreldrene svarte tre ting: Vi vil ha en god skole for våre barn, slik at de får seg arbeid. Vi vil ha trygghet i barnas skolegang, og vi vil ha en skole som ser pen ut. Dette var en skole med i stor grad innvandrerelever, som nesten hadde mislyktes i alt som det går an å mislykkes i. Nå er denne skolen en av de beste faglige skoler i Sverige og en av de beste i Europa innenfor mange disipliner, ikke minst når det gjelder realfag.

Hvis man spør nesten hvem som helst av norske foreldre, vil jeg tro at de vil svare omtrent akkurat det samme: Vi vil ha en god skole som gir utdanning for våre barn, slik at de får seg jobb og lykkes i livet. Vi vil ha en skole som gir trygghet rundt barnas oppvekst og liv. Vi vil ha en skole som ser pen ut, som gjør at man får lyst til å gå på skolen, og som motiverer til læring. Dette er vel kanskje også da en del av det svaret som interpellanten egentlig etterspør. Hva skal vi som utdanningsmyndighet og samfunn legge til rette for? Ja, det er dette: Vi skal ha gode skoler for våre barn. At foreldrene har en selvfølgelig del i skolen, er også riktig.

Presidenten: Debatten i sak nr. 8 er dermed over.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Stortinget skal da gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Ivar Kristiansen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre, og
- forslag nr. 5, fra Line Henriette Holten Hjemdal på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes først over forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:16 (2005-2006) – om evaluering av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag, og opphevelse av båndlegging av tidligere midlertidige sikringssoner for oppdrett av laksefisk – vedlegges protokollen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 79 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.57.09)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen evaluere effekten av, og kostnaden ved nasjonale laksefjorder som ble opprettet av Stortinget ved behandlingen av St.prp. nr. 79 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 134 (2002-2003), og presentere denne evalueringen for Stortinget på egnet måte. Eva-

lueringen bør ferdigbehandles av Stortinget før det fremmes eventuelle ytterligere forslag om nasjonale laksefjorder.»

Forslag nr. 2, Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Båndleggingen av midlertidige sikringssoner for laksefisk (MSL) gjennom Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 134 (2002-2003), oppheves.»

Forslag nr. 3, Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«I tråd med utredningen NOU 9:1999 «Til laks åt alle kan ingen gjera» fjernes alle restriksjoner for annet havbruk enn oppdrett av laks i nasjonale laksefjorder.»

Forslag nr. 4, Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere nasjonale tiltak som kan bidra til å redusere lakselusproblemet og rømming for hele næringen, basert på de positive erfaringer næringen har gjort på dette i enkelte områder, og gi en tilbakemelding til Stortinget om dette på egnet måte.»

Det vil bli votert alternativt mellom disse forslagene og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Forslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Petter Løvik, Bent Høie og Ivar Kristiansen om evaluering av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag, og opphevelse av båndlegging av tidligere midlertidige sikringssoner for oppdrett av laksefisk, – avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 67 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.57.55)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Torbjørn Andersen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre, og
- forslagene nr. 3 og 4, fra Torbjørn Andersen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes først over forslagene nr. 3 og 4, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en egen forvaltningsdomstol/et eget forvaltningstilsyn for å behandle klager etter kommunale planvedtak.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag der klagetilgangen til politiske vedtak i kommunene vurderes innskrenket.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.58.33)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avstå fra å fremme forslag som kan frata kommunene arealforvaltningen i strandsonen.»

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innskrenke fylkeskommunens/fylkesmannens innsigelsesrett i kommunale plan- og arealvedtak.»

Det vil bli votert alternativt mellom disse forslagene og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:58 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Per-Willy Amundsen, Torbjørn Andersen, Ib Thomsen og Tord Lien om lokal forvaltning av arealer i strandsonen og andre områder – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 67 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.59.18)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2006 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
U t g i f t e r :			
1831	21	Miljøvennlig gassteknologi Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , f o r h ø y e s med fra kr 20 000 000 til kr 80 000 000	60 000 000

Votering i sak nr. 4

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Under debatten har Ketil Solvik-Olsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjenoppta forhandlingene med Sverige med formål om å innføre et felles norsk/svensk grønt sertifikatmarked for kraftproduksjon fra nye fornybare energikilder fra 1. januar 2007, og så snart som mulig etter at det er oppnådd enighet om et forhandlingsresultat, fremme et lovforslag for Stortinget om opprettelsen av et slikt marked. Sertifikatmarkedet bør ta utgangspunkt i det lovforslag regjeringen Bondevik II sendte på høring 24. november 2004.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:21 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Børge Brende, Line Henriette Holten Hjemdal og Gunnar Kvasheim om et felles norsk/svensk marked for grønne sertifikater for fornybar elektrisitet – avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre stemte 54 for innstillingen og 54 for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 21.00.37)

Presidenten: Presidenten stemte for forslaget, og forslaget er dermed vedtatt.*

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Anders Anundsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre alle elever i videregående skole rett til fritt skolevalg uavhengig av bosted, innen høsten 2006.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:41 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om å innføre fritt skolevalg for alle elever i videregående skole – avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 64 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.01.42)

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:55 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Arne Sortevik, Robert Eriksson, Harald T. Nesvik og Åge Starheim om å finansiere tilbygg ved Hopen videregående skole i Revidert nasjonalbudsjett – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 7 og 8 foreligger det ikke noe voteringstema.

S a k n r . 9

Referat

1. (241) Forbud mot reklame for livssyn og politiske budskap i fjernsyn (St.meld. nr. 18 (2005-2006))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves?

Karin Andersen har bedt om ordet.

Ad voteringen i sak nr. 4

Karin Andersen (SV) (fra salen): Vi har gjennomført en avstemning som gav et overraskende resultat. Hvis det er et riktig antall representanter til stede i salen, ønsker jeg å ta den avstemningen om igjen. Hvis det er noen som har stemt feil, har Stortinget kommet til et feil resultat i henhold til det som skulle være Stortingets sammensetning.

Presidenten: Presidenten vil hevde at det er fast praksis at dersom en representant gjør oppmerksom på at representanten har stemt feil, blir det foretatt ny votering. Presidenten kan ikke se at noen har varslet at de har stemt feil. Det skal for så vidt også gjøres på det tidspunktet vi har voteringen, ikke senere. Men presidenten vil spørre om det er noen som er sikre på at de har stemt feil.

Rolf Terje Klungland (A) (fra salen): Jeg er ikke sikker, men er heller ikke sikker på det motsatte! (Munterhet i salen)

Presidenten: Presidenten er selvsagt opptatt av at Stortingets vedtak skal være korrekte. Når det har kommet anmodning om å ta voteringen om igjen, og at det også blir innrømmet at man kan ha stemt feil, selv om hr. Klungland ikke kan erindre det, vil presidenten spørre om det er noen som vil motsette seg at vi går tilbake til den voteringen som presidentens dobbeltstemme avgjorde.

* Se også ny votering, side 2290

– Ingen har motsatt seg presidentens forslag, og vi går tilbake til voteringen i sak nr. 4.

Under debatten har Ketil Solvik-Olsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Det votes alternativt mellom dette forslaget og innstillingen. Forslaget og innstillingen er referert tidligere. For ordens skyld: Det er de tre regjeringspartiene som står bak innstillingen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre stemte 54 for innstillingen og 54 for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 21.05.31)

Presidenten: Presidenten konstaterer at voteringsresultatet er nøyaktig det samme, og med presidentens dobbeltstemme er forslaget vedtatt.

Forlanger noen andre ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.06.
